שישו ושמחו בשמחת תורה

המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום וערש"ק, ד' דחוהמ"ז, הושענא רבא, כ"א תשרי מ"ז (24 באוקטובר 86)
דף היומי: בבלי — בבא קמא ל"ב; ירושלמי — יבמות כ"ב

שנה ל"ח גליון 10618
80 אג"ח כ' מע"מ

T.D.Y מגה
שרותי שילוח בינלאומיים בע"מ
משלוח חפצים אישים
ניו יורק, לונדון, פריס
דרום אמריקה, אוסטרליה
צלצל עוד היום
03-376658/9, 376232/3
04-661137/8
הערכת מטען חינם!

בית העסק הנבחר 1986
אופנה וחייטות רומן
"בגיר" הלבשת איכות מהודרת
חייטות מקצועית · שרות מעולה!
20% הנחה על כל המוצרים
5% תוספת הנחה
ROMAN אופנה גברית
ביאליק 24 רמת־גן
מחלקת תיקונים משוכללת במקום
לבאים מירושלים
מובטח החזר הוצאות הנסיעה

מפני
קדושת המועד

זמני הדלקת נרות	ירושלים	תל־אביב	חיפה
הדלקה	4.22	4.40	4.31
מוצאי	5.34	5.36	5.34

מוצש"ק לשיטת ר"ת 6.10

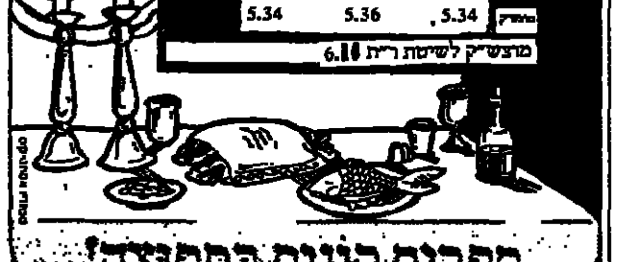

ספרים קונים בתפוצה!

האחיות נוטשות גם היום ומחר

לראשונה במאבקן: האחיות נטשו בתיה"ח לשתי משמרות רצופות

לא נענו לפניית שרת הבריאות להפסיק העיצומים ★ מתכוונות לנטוש גם משמרת אחת בשבת ★ גורמים ציבוריים מבקשים לפשר בין הצדדים

— מאת סופר "המודיע" —

לראשונה מאז פתחו האחיות בשיטות הנטישות — נטשו אתמול אחיות בתי החולים ברחבי הארץ את כל מחלקות האישפוז לשתי משמרות רצופות. החל מן השעה 3 אחר הצהריים ביום אתמול, עזבו האחיות את משמרתן והן מתכוונות לשוב לעבודתן רק הבוקר בשעה 7.

עד כה, במסגרת הנטישות שכבר ביצעו, עזבו האחיות את משמרתן אך ורק למשמרת אחת. הן נימקו אתמול את צעדן זה בכך שקצה נפשן בסחבת שנוקטים עמן המעסיקים, המזלזלים לדבריהן במשא ומתן ומערימים עליו קשיים.

שרת הבריאות החדשה, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, פנתה אתמול נרגשות לאחיות להעניק לה את האפשרות במסגרת תפקידה החדש לנסות ולסיים את המשבר עמהן. היא ביקשה מן האחיות להפסיק את הנטישה, לשוב למחלקות והיא בתמורה מבטיחה להן לעשות הכל כדי לסיים את המשא ומתן.

האחיות החליטו לאחר התייעצות קצרה לדחות את הפניה זאת מאחר ו"כבר שבענו הבטחות — ופתרון המשבר אינו מצוי בידי משרד הבריאות אלא בידי משרד האוצר המזלזל באחיות ואינו מגלה רצינות לפתור בעייתן".

בבתי החולים נסתמנה תמונת מצב קודרת ביותר בשעות הערב המאוחרות אתמול. חולים מתוסכלים ובני משפחה מעטים ושרבודים, היו תמונה אופיינית לבתי החולים בארץ. הידיעה, שגם בשבת הקרובה, מתכוונות האחיות לנטוש את משמרת הלילה שלהן, לא הוסיפה חדווה לא לחולים ולא לבני המשפחה.

איגוד האחיות הראשיות בבתי החולים, פנה אתמול גם הוא למטה המאבק של האחיות בבקשה להפסיק הנטישה, אך גם פניה זו נדחתה. לעומת זאת, הסכימו האחיות להשאיר צוות מלא בכוננות ליד מיטתה של מושתלת הכבד בבית החולים רמב"ם.

סופרנו מציין, כי הנטישה הפעם, מבטאת החמרה לא רק בעובדה שמדובר בשתי משמרות, אלא גם מאחר והיא כוללת את המחלקות הגריאטריות ופסיכיאטריות.

היום מתכוונות האחיות לעזוב את בתי החולים בשעה 3 אחר הצהריים והן ישובו רק בשעה 11 בלילה.

בשבת ינטשו האחיות את מחלקות האישפוז גם כן במשמרת הערב החל מהשעה 3 ועד השעה 10.

בית משפט פוגע פעם נוספת בקדושת השבת. הפעם בתל־אביב:

שופטת פסלה חוק עזר עירוני האוסר הפעלת בתי קולנוע בלילות שבת

ראש עירית תל־אביב שהופיע בדיון המשפטי, אמר: "חוק עזר עירוני זה הוא קואליציוני — ואני לא רוצה לכבדו"

— מאת סופר "המודיע" —

שופטת בית המשפט העירוני בתל־אביב, חיה חפץ, הצטרפה אתמול לעמיתיה השופטים מחיפה ומפתח־תקוה בקובעה בתום דיון משפטי כי חוק העזר העירוני של עירית תל־אביב האוסר הפעלת בתי קולנוע בלילות שבת אינו תקף, וחקיקתו מהווה חריגה מסמכות.

את קביעתה זו, המוסיפה נדבך למבקשים לפגוע בקדושת השבת, נתנה השופטת במהלך משפטו של מנהל קולנוע "ידקל" בשיכון בבלי בעיר, אשר הועמד לדין באשמת הפרת חוק עזר עירוני זה. השופטת זיכתה אותו כאמור מן האשמה וקבעה כי הוא יכול להמשיך בחילולי השבת באין מפריע וללא "הטרדות" פקחי העיריה".

התביעה הוגשה לבית המשפט ע"י עירית תל־אביב באמצעות אחד מיועציה המשפטיים עו"ד אריה שבתאי. התביעה התבססה על תלונותיהם של שכנים לקולנוע, אנשים שומרי מסורת שהפעלת הקולנוע אינה עבורם אך ורק מיפגע אקוסטי, אלא גם פגיעה נפשית.

סנגורו של מנהל הקולנוע, העלה כעד מטעם ההגנה את ראש עירית תל אביב עצמו, האמור להיות מופקד על ביצועם של חוקי העזר העירוניים. שלמה להט, ביקש הפעם מבית המשפט שלא להקפיד על אכיפת חוק העזר שהוא מופקד עליו. להט אמר כי זהו חוק עזר קואליציוני והוא, להט, דוקא מבקש להפעיל בתי קולנוע בלילות שבת וגם לעודד חילולי שבת באולמות השייכים לעיריה עצמה.

לאחר שאמרה השופטת את מה שאמרה נגד חוקי עזר עירוניים בנושאים דתיים, הוסיפה נימוק נוסף: "מאחר ובתל־אביב פועלים 30 בתי קולנוע בלילות שבת בניגוד לחוק העזר העירוני והעיריה אינה עושה דבר לסגירתם — הרי שהתביעה דוקא נגד קולנוע אחד נראית כאפליה ברורה"...

סופרנו מציין כי הנציגות הדתית בכנסת, מיד לאחר קביעה דומה של שופט השלום החיפני אליעזר פיכטמן לפני למעלה מחצי שנה, הצהירה כי תיזום פעולה פרלמנטרית וקואליציונית בנושא. אולם, עד כה לא הגיעה יוזמה כזו לכלל מעשה ובנתיים זו היא כבר קביעה משפטית שלישית הבאה לכרסם במה שעוד נותר מצביונה של השבת בחוצות ערי ארץ ישראל.

הפגנת מחאה בפ"ת בליל שמחת תורה

— מאת סופר "המודיע" בפתח תקוה —

הצבור החרדי בפתח־תקוה, יקיים גם בליל שבת זו, ליל שמחת תורה, את הפגנת המחאה שלו נגד המשך חילולי השבת ההמוניים בקולנוע "היכל". במשך השבוע נעשו נסיונות רבים כדי לשכנע את בעלי הקולנוע שלא להשבית את שמחת החג ולחלל, לפחות בשבת זו, מבוהם הנפסד.

הפניות לא נשאו פרי והשבת, לאחר ההקפות תתקיים עצרת השבת בה ישא דברים אדמו"ר הרה"צ רבי אברהם אלטר פולק שליט"א מפתח־תקוה. בתום העצרת תצא משמרת מחאה להפגין מול הקולנוע.

● לונדון, — ריפעת אסאד אחיו של נשיא סוריה, הכחיש את השמועות שנפוצו על פגישתו עם סאיב סאלם. הוא תיאר כבלתי אחראיים את הדברים שצוטטו מפיו, כי ימיו של אחיו בנשיאות ספורים וכי ריפעת מועמד לרשת אותו.

תחזית מזג האויר

ירושלים 14 22, חיפה 18 26, תל־אביב 17 26, באר שבע 15 27. התחזית: מעונן חלקית.

פרס לשמיר: אל תבצע שינוי בתפקוד השרים ללא תיאום

מבקשת למנוע העברת הטיפול ביהודי בריה"מ לידי השר משה ארנס. ★ לשכת שמיר: הטיפול בנושא מופקד בידי ראש הממשלה והוא רשאי למנות אדם מטעמו ★ התק"ם קורא למערך לבטל ההסכם עם "יחד"

— מאת סופר "המודיע" —

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, פנה אתמול אל ראש הממשלה יצחק שמיר וביקש ממנו שלא יבצע חילופים או שינוי בתפקידי השרים ובתחומי אחריותם מבלי להתייעץ עמו תחילה. פרס מציין בפנייתו, כי בצוע שינויים כאלה ללא התייעצות מוקדמת ותיאום נוגדת את ההסכם הקואליציוני.

בפניה זו, ביקש פרס משמיר שלא להפקיד את הטיפול בענינם של יהודי בריה"מ מטעם הממשלה בידיו של השר בלי תיק משה ארנס. עד כה, כל עוד כיהן פרס כראש הממשלה, היה נושא זה מופקד בידי שר הקליטה יעקב צור ואילו עתה, לאחר הרוטציה, מבקש שמיר להעביר הטיפול למשה ארנס.

שלשום נמסר, כי עוד בטרם הכרעה רשמית, החל משה ארנס לטפל בנושא. השר צור זעם על הידיעות והגיב במפגיע משמעון פרס להתערב בפרשה. מקורות בלשכתו של יצחק שמיר אמרו בתגובה כי הטיפול בעניני יהודי בריה"מ מטעם הממשלה מסור לראש הממשלה והוא רשאי להאציל סמכויות למי שהוא מבין.

לסופרנו נודע כי מיד אחרי החג, יפגשו פרס ושמיר לדון בכמה בעיות אחרות שנותרו כספיחים של הרוטציה וגם שאלה זו תועלה בפגישה.

משבר אימון עם "יחד"

המשבר שבין סיעת המערך לבין תנועת "יחד" של עזר ויצמן, שבלט על רקע מינוי יוסי ביילין למנהל מדיני של משרד החוץ במעמד סגן שר — לא שכך לחלוטין כפי שנדמה היה אתמול. כזכור, בא אברהם טמיר על סיפוקו כאשר הוחלט שאת לשכת מנכ"ל משרד החוץ היוצא, דוד קמחי, יקבל הוא ולא ביילין שעבורו תיבנה לשכה חדשה.

אתמול, בעת כינוס של הפורום הפוליטי המצומצם של התנועה הקיבוצית המאוחדת החברה במערך, הושמעו קריאות תגר נגד ההסכמים שחתמו ראשי המערך עם תנועת "יחד" לאחר הבחירות האחרונות. במסגרת הסכם זה, הובטחו לויצמן שורה ארוכה של מינויים בכירים וכן שידוך מקומות ריאליים לכנסת הבאה.

התק"ם קובע בהחלטתו כי ההסכם עומד בניגוד לנהלים הדמוקרטיים התקינים וכי אין הדבר הולם את מפלגת העבודה. מקורבים לעזר ויצמן אמרו אמש כי אם ימשיך המערך ושמעון פרס להתכחש להסכם שחתמו — הם צפויים לכמה וכמה הפתעות פוליטיות שלא ינעמו להם.

העמודים הפנימיים של גליון זה הוכנו ונערכו בערב חג הסוכות

הגיע מאוסטרליה לברר מה אירע לטכנאי מרדכי וענונו

דובר המשטרה מכחיש השמועות שהאיש עצור בארץ

ירושלים, יום ה', — כומר אוסטרלי, גון מקניס, הצהיר היום בפני כתב סוכנות הידיעות הצרפתית, כי בדעתו לבדוק אצל שלטונות ישראל מה עלה בגורלו של ידידו, הטכנאי הישראלי מרדכי וענונו, שעקבותיו נעלמו באורח מיסתורי בלונדון ב־30 בספטמבר, לאחר שגילה פרטים על יכולתה הגרעינית של ישראל.

"נפוצו כל מיני ידיעות, לפיהן וענונו כלוא באורח סודי בישראל", אמר הכומר האוסטרלי, שהגיע ביום ד' בערב לישראל. הוא מסתמך בעניין זה על מאמרים שהופיעו בעתונות הבינלאומית, מבלי שיאמר כי בידיו מידע מיוחד בנושא.

"זו פרשה עדינה ביותר", הוסיף ואמר הכומר. "כל מה שאני יכול לומר לך ברגע זה, כי וענונו בן ה־31 היה מודע לסכנות האורבות לו בקשר עם גילוי סודות אלה", אמר מקניס.

לדבריו פעל וענונו כפי שפעל "בעיקר מטעמים מצפוניים".

הכומר קיים שיחה טלפונית אחרונה עם הטכנאי הישראלי בלילה שבין ה־30 לספטמבר ל־1 באוקטובר.

כתב העת האמריקאי ניוזוויק כתב בגליונו האחרון, בהסתמכו על מקורות המקורבים למודיעין הישראלי, כי וענונו נלכד ע"י המוסד לאחר ששוכנע לצאת מגבולות בריטניה.

דובר משטרת ישראל הכחיש את השמועות השונות, לפיהן עצור וענונו עתה בישראל. (ע"צ)

הסכם לכינוס המועצה הלאומית הפלשתינית

טוניס, — הסכם לכינוס המועצה הלאומית הפלשתינית "בזמן הקרוב ביותר" הושג בלילה האחרון בין נציגי חמש סיעות פלשתיניות.

בדיונים השתתפו נציגים של ארגון אל פתח שבראשו יאסר עראפאת, החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין בראשות נאיף חואתמה, החזית לשחרור פלשתין בראשות אבול עבאס, החזית לשחרור ערבי והמפלגה הקומוניסטית הפלשתינית.

יצויין, כי החזית העממית לשחרור פלשתין בראשות ג'ורג' חבש לא השתתפה בדיונים. (ע"צ)

הקיסר־לשעבר בוקאסה נעצר כשובו למרכז־אפריקה

באנגי, — הקיסר־לשעבר של מרכז־אפריקה, ז'אן בדל בוקאסה נעצר ביום חמישי כשובו באורח בלתי צפוי מגלות בצרפת, יחד עם אשתו וילדיו, כספרו מקורות ממשלתיים.

בוקאסה, חייל לשעבר בצבא הצרפתי, בן 65, נעצר על ידי כוחות בטחון בהגיעו בטיסה של חברת התעופה "אייר אפריק" מרומא.

בוקאסה בן ה־65 נלקח לכלא נגאראגבה, שם עינה לכוחות רבים ממתנגדיו במהלך 13 שנות שלטונו, מסרו מקורות ממשלתיים שציינו שהממשלה הזכירה בפומבי כי הוא נידון למוות שלא בפניו.

ההודעה שפורסמה על ידי לשכת נשיא הרפובליקה של מרכז אפריקה אנדריי קולינגבה, אישרה כי בוקאסה נעצר בנמל התעופה של באנגי עם שובו מהגלות. (ע"ר וע"צ)

מטוס פקיסטאני התרסק — עשרות ניספו

איסלמבאד, — מטוס של חברת התעופה הפקיסטאנית "פיא", שבו היו 54 אנשים, התרסק בקירבת פשאואר, סמוך לגבול אפגניסטאן.

במטוס מדגם "פוקה פרנדשיפ" היו 49 נוסעים, כולל עשרה ילדים וצוות שמנה 5 אנשים, נאמר בהודעת סוכנות הידיעות הפקיסטאנית הרשמית.

דובר חברת התעופה אמר, כי יש כמה ניצולים, אך הוא לא מסר פרטים מדויקים.

מטוס הצי האמריקאי נעדר באזור ים התיכון

תל־אביב, — מטוס של הצי האמריקאי ובו 4 אנשי צוות נעלם באזור הים התיכון ביום שלישי, במהלך סיור שיגרתי, ומאז נערכים אחריו חיפושים נמרצים, מסרה ביום חמישי שגרירות ארה"ב בתל־אביב.

הדוברת ציינה כי המטוס מדגם אס־איי־3 ויקינג, של הטייסת ה־22 ללוחמה בצוללות, לא חזר ממשימתו לנושאת המטוסים ג'ון קנדי בשעות הערב.

הדובר לא ידע לומר היכן בדיוק נעלם המטוס.

נושאת המטוסים "ג'ון קנדי", המצויידת בעשרה מטוסים ללוחמה בצוללות, עגנה כשבוע שעבר בנמל חיפה.

מפקד הצי ה־6, סגן אדמירל קנדאל מוראנטיל, אמר לעתונאים בחיפה כי ארה"ב וישראל ינהלו בקרוב תמרונים משותפים ללוחמה בצוללות.

פקחי תעופה בנמל התעופה של ניקוסיה התלוננו ביום ראשון בערב, כי מטוסים של נושאת המטוסים האמריקאית חודרים לנתיבי טיסה אזרחיים ללא רשות. (ע"ר וע"צ)

ארה"ב מגרשת את כל סוכני הק.ג.ב. והג.ר.ו.

וושינגטון, — דוברים אמריקאים אמרו אמש כי ארה"ב שמה "למעשה קץ לפעולות של השרותים החשאיים הסובייטים בארה"ב, בגרשה לאחרונה 80 דיפלומטים סובייטיים".

בגירושים אלה "הגענו מהלומה עצומה" על פעילות השירותים הללו בארה"ב, "אך הם לא ישימו קץ לריגול הסובייטי", אמרו פקידים בכירים שרצו בעילום שמם.

כל הממונים של הק.ג.ב. והג.ר.ו. (שרותי הביון האחראים הצבאיים) בארה"ב נמנים עם 25 הדיפלומטים של המשלחת הסובייטית ליד האו"ם שנאלצו לאחרונה לעזוב את ניו יורק או עם 55 הדיפלומטים המוצבים בוושינגטון ובסן־פרנציסקו, שנצטוו ביום שלישי לעזוב את ארה"ב עד ל־1 בנובמבר, הוסיפו הדוברים.

"זהו סוף עידן רשת הריגול הסובייטית החשובה שבעת'ס היתה בארה"ב. מעתה לא תהיה עוד לסובייטים הפריווילגיה המיוחדת להחזיק בארה"ב מספר מסיבי, מוגזם, של סוכני ביון", אמר אחד מהם.

80 הדיפלומטים הללו "היו כולם מרגלים, סוכנים של הק.ג.ב. והג.ר.ו", הוסיפו הדוברים, לפני גירושם החזיקה בריה"מ כ־300 מרגלים מקצועיים מתוך 520 דיפלומטים בארה"ב, כולל במרכז האו"ם בניו יורק.

בעקבות פרשיות הריגול האחרונות שגרמו נזק רב לארה"ב הגיעה ממשלת ארה"ב למסקנה כי חיוני לצמצם את מספר הדיפלומטים הסובייטים.

הקונגרס, אישר מצידו ב־1985 שני חוקים המחייבים להשוות, תוך שנתיים, את מספר הנציגים הדיפלומטיים של שתי המדינות באו"ם (ע"צ)

● איסלמבאד, — מטוס מיג־21 שלחיל האויר האפגני היום בנמל התעופה פקיסטני וטייסו ביקש מקלט מדיני.

איומים נגד שגרירות חוף השנהב בביירות

ביירות, — שגרירות חוף השנהב, הנמצאת במערב ביירות המוסלמית, קיבלה ביום רביעי איומים, על רקע פתיחת שגרירותה בירושלים, נמסר במקור לבנוני מוסמך.

אלמוני איים בשיחת טלפון "לפוצץ" את השגרירות. משרד החוץ הלבנוני ביקש מיד מהשירותים הממונים על בטחון השגרירות, להגביר את השמירה כדי למנוע כל תקרית.

מעמד מפואר לכבודה של תורה
יום שלישי
כ"ח תשרי תשמ"ז
אולם "מלכי ישראל"
ירושלים

בס"ד
יצחק שלמה בלוי — אשקלון
לאה יעקבזון — ק. צאנז ירושלים
מאורשים
בס"ד, חוהמ"ס תשמ"ז

ישיבת "נחלת דוד"
הישיבה הגדולה — הישיבה לצעירים
ברוך הבא בשם ה'
הננו מקדמים בברכה את ידידנו היקר עוסק בצרכי ציבור באמונה, מסור בלו"נ לתורה וחסד
הר"ר דוד פראוור הי"ו וביתו
משיקאגו - ארה"ב
לבואו לבקור בארה"ק
הרב ברוך שמעון סלומון
ראש הישיבה

בית המדרש
קריה חסידית חצור הגלילית
ועדת הבנין
המועצה המקומית
חצור הגלילית
"אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה"
בשמחה והודיה להשי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה הרינו מתכבדים להזמין את ידידינו, אוהדינו והצבור הרחב להשתתף בחגיגת
הנחת אבן הפינה
לבית המדרש החדש
בקריה החסידית - חצור הגלילית
שתתקיים אי"ה ביום חמישי, לסדר "וירא אלוקים כי טוב" ז"ך תשרי תשמ"ז (ער"ח מוקדם) (30.10.86) בשעה 3 אחה"צ ברחבת הבניה.
בהשתתפות: אדמו"רים, רבנים ואישי ציבור
מקהלה תנעים את המעמד
פרטים על סדרי הסעה לאירוע יפורסמו בעתון

בס"ד
גן אורנים
מטבח גלאט
כשר (חלק) למהדרין
אירועים לקהל החרדי בגן אורנים,
מסבח גלאט כשר למהדרין
מן המהדרין תחת הנהלה חרדית עם
צוות משגיחים יר"ש ומנוסים.
בוא ליהנות מאירוע בלתי נשכח
שיערך בגנים המפוארים או
באולמות הטרופיים המיוחדים.
גן אורנים
המקום היפה בישראל
לשמחות לאירועים משפחתיים
ולהתגוננות ציבוריות - אולמות,
גנים טרופיים, אולמי קונגרסים.
גני התערוכה שד' רוקח ת"א 422171.

בס"ד
שפצ־נא
בניה ושיפוצים
אינסטלציה • ספטים • סיוד וצבע •
איטום חלונות • כל עבודות החשמל •
תוספות למרפסות סוכה • בידוד ומחיצות גבס •
העבודה בטיב מעולה ובאחריות מלאה.
מבצע תיקונים קלים בדירות במחירים מוזלים
אורי ועמי
טל: 02־418161
בברכת חג שמח

ק"ק מחזיקי־הדת גענף
דרוש מלמד לתלמוד תורה שעי' קהלתנו
ידיעת השפה הצרפתית רצויה, מלבד שפת האידיש.
אפשרות גם למשרה לבת זוג ללמוד עם בנות
תנאים טובים למתאים.
נא לפנות בכתב עם קורות חיים לכתובת הקהלה
Communaute Israelite orthodoxe de Geneve
Place des Eaux-Vives 2 1200 Geneve
Suisse

הופעה נדירה
של הצייר המהיר ביותר בעולם
מר מר מוריס כץ
אשר יפליא בלהטוטיו ע"י ציוריו במקום
תתקיים אי"ה ביום שלישי כ"ה בתשרי 28.10.86
באולם האודיטוריום ע"ש הנפמן (ויגרטן) רח' העלוי קרית מטה בשעה 7.50 בערב
כמו כן תופיע להקת "יעינבלי יהודה"
אשר תציג שירים וריקודים תימניים מקוריים
מחיר הכרטיס 10 ש"ח כרטיסים במקום

שיק מודל
צא שעכט — בשני תשלומים
בית חרושת למעילים וז'קטים
חליפות צמר ומעילי גשם
גם במידות גדולות
ניתן להזמין לפי מידה
תל־אביב רח' קלישר 64 ליד מגדל שלום
טלפונים: 03־657186, 03־659118

תנו כבוד לתורה
הננו מתכבדים בזה להזמין את כל מוקירי התורה ולומדיה לבוא ולהשתתף
ב- הכנסת ספר תורה
לבית המדרש של ישיבת בריסק־ירושלים
שנכתב לעילוי נשמת האברך הנפלא צנוע ומעלי ולא מחזיק טיבותא לנפשא
הרב"ד שלמה בהר"ר יששכר דב ברגמן ז"ל
ע"י חותנו הרבני הנגיד הנדיב המפורסם הר"ר שמעון מושקוביץ הי"ו וזוג' שתחי'
שתתקיים אי"ה ביום שני לפר' בראשית כ"ד תשרי תשמ"ז
כתיבת האותיות בביהמ"ד דחסידי ספינקא רח' ראשית חכמה 15 בשעה 4.30 אחה"צ.
בשעה 6.30 תצא תהלוכת הס"ת ברוב פאר והדר מביהמ"ד הנ"ל לעבר ישיבת בריסק רח' פרס.
בברכת התורה
הועד המארגן

הדר היום

אשריך ישראל

מ/ה. חג הסוכות זמן-שמחתנו מגיע היום לסיומו, מוקפים במצוות החג, סוכה, ד' מינים, שמחת בית השואבה בכל מקום, בכל פינה ובכל מקום שמתכנסים שומרי תורה ומצוות השותפכה השמחה, נשתכחו כל התלאות והיסורים של כל ימות החיל, מכבדים את החג לא רק בבשר ובייין המשמח לב אנוש במדה ובמשקל, לא שמחה של קלות ראש, כי אם שמחה של מצווה, הבוקר מקיפים בשבע הקפות עם ארבעת המינים והושבים את הערבה כמנהג הנביאים וקול קורא מבשר ואומר: "פנו אלי והושעו, היום אם בקולי תשמעו".

"מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל", מה יפה כנסת ישראל בימים הללו, הימים שבהם מתגלה עם זה במלוא יפעתו והדרו. כמה הם מהדרים במצוות, וכמה חביבה מצוה בשעתה, ושמחה זו של מצווה תגיע הערב לשיאה, כאשר תתפרץ ותעלה על גדותיה, שמחת התורה, כאשר בני ישראל יקיפו שבע פעמים כשספרי תורה חבוקים בזרועותיהם, מודים באהבה, ביראה ושמחה רבה על אשר קדשנו במצוותיו ובחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו הקדושה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

מי יתנה תוקף גדולתם של הימים המפוארים, ומי ימלא פיו תהלה על אותם רבבות אלפי ישראל, השומרים מצוות ולומדים תורה, שלא חסו על ממונם לקיים מצוות היום בשלימותם. לאחר שהתקדשו והטהרו בימים הנוראים, ימי הרחמים והסליחות. ומי אשר לא ילמד וינלגל בזכותם של ישראל, שיש בהם להכריע את הכף, כף של זכויות.

מה נהדר ומרגש היה המראה בימים שקדמו לחג, ראינו אותם יהודים של כל ימות השנה שהם מחזרים על השווקים. לבחור לעצמם פרי עץ הדר וכפות תמרים וערבי נחל, ומאגדים טורחים ועמלים לבנות את דירת הארעי ומקשטים אותה בכל סוגי הקישוטים, ומחדירים אגב כך בלבם של תינוקות של בית רבן את חביבותה של המצווה, כדי לקיים את הכתוב: זה קלי ואנוהו.

באותה שעה, הם גם פותחים את כיסם לפזר ממון רב לצדקה, כדי שלא יחסר המזג לאלה אשר אין ידם משגת ובכל זאת אינם מדקדקים בדקדוקי עניות.

וירושלים של מעלה היתה לגיא חזיון מרנין ושובה נפשות, שם נהרו רבבות ומאות אלפים, להתרפק בתפילה וברננה אל שריד בית מקדשנו, והתקוה ממלאת לבם לקראת היום הגדול, שהנה זה בא, בו תחזינה עינינו בשובו לציון, בבנין בית הבחירה במהרה בימינו.

גדולה ואדירה היתה שעה זו ונסוכה עליה רוח קודש. לבא לראות את פניהם של ראשי עם קודש, היושבים ראשונה במלכות התורה משמיעים דברות קודש, עוסקים בבירורי הלכות ומשפיעים שפע ברכות על ראשם של אלה אשר אוזניהם קשובות כאפרכסת ובולעים בשקיקה רבה כל הגה וכל מילה בהדרת קודש.

אשרי העם שככה לו, כמה כח ועידוד אנו זכאים לשאוב מכל אלה אשר ראינו ושמענו אצל כל שבטי ישראל והרי אין זה אלא מקצת מן המקצת מכל מה שצפוי ועומד לנו, כאשר נזכה לבא אל הקודש פנימה. ואין אנו דוחקים את הקץ ולא עולים בחומה, כי: "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו, אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר".

ומחר יהיה אות הזה, יום שמחה לגומרה של תורה, ופחד ורחב הלב, תקרא בדזילו ורחימו, וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש. אף שמיו יערפו טל.

אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך.

הרב אלחנן סורוצקין — הגיגים לשמחת תורה שחל בשבת

"אני ואתם נשמח יחד..."

ביום השמיני עצרת תהיה לכם... והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח לה' פר אחד איל אחד...

ודרשו חכמינו ז"ל: "משל למלך שעשה סעודה שבעה ימים וזימן כל בני המדינה בשבעת ימי המשתה. כיון שעברו שבעת ימי המשתה, אמר לאוהבו, כבר יצאנו ידי חובתינו מכל בני המדינה, נגלגל אני ואתה במה שתמצא — בליטרא של בשר, או ליטרא של דג או ירק. כך הקב"ה אמר לישראל, כל קרבנות שהקרבתם בשבעת ימי החג, על אומות העולם הייתם מקריבים, אבל ביום השמיני נגלגל אני ואתם במה שאתם מוצאים — בפר אחד ואיל אחד". (תנחומא פנחס ט"ו, במדבר רבה כ"א-כ"ב). ובגמרא (סוכה נ"ה) איתא: "סעודה קטנה כדי שאהנה ממך".

שלושה דברים מיוחדים הם שניתנו אך ורק לעם ישראל:

א. השבת. השבת שנאמר בה "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם וגו'. ובתפלת שבת אנו אומרים: "ולא נתתו ה' אלקי לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים, כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת". ולא זו בלבד עד שאמרו "עכו"ם ששבת חייב מיתה" (סנהדרין נ"ח), למרות שהשבת היא "תכלית שמים וארץ" לא הוזהרו "בני-נח" על שביתה ממלאכה ביום גדול וקדוש זה ואין להם חלק ונחלה במנוחתו וקדושתו, אדרבה, עליהם נאמר: "יום ולילה לא ישבותו" (סנהדרין שם).

ב. תורה. התורה ניתנה אך ורק לבני ישראל, שנאמר: "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל — לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" (תהלים קמ"ז). ואנו מברכים בכל יום ויום: "ברוך וכו' אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". ולא זו בלבד אלא שאמרו רז"ל: "עכו"ם שעוסק בתורה — חייב מיתה, שנאמר תורה ציוה לנו משה מורשה וכו' לנו מורשה ולא להם". (רק בשבע מצוות דידהו — עכו"ם העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול — סנהדרין נ"ט ע"ב). ועוד אמרו, המלמד תורה לעכו"ם עובר בלפני עור (חגיגה י"ג, בתוס' ד"ה אין מוסרים דברי תורה לעכו"ם). וכן אמר עקילס הגר לאדריאנוס קיסר, שהיה דודו, על שאלתו למה מל את עצמו — היה לך ללמוד ולא לימול: "לעולם אם אין אדם נימול אינו יכול ללמוד תורה, שנאמר מגיד דבריו ליעקב — למי שהיה מל כיעקב — לא עשה כן לכל גוי, משום שהם ערלים" (תנחומא, משפטים ה').

ג. שמיני עצרת. יום שבו הקב"ה מתייחס עם אוהבו — עם ישראל, ב"סעודה קטנה". סעודה שהיא אך ורק להם לבדם ואין לאחרים חלק בה. "אמר הקב"ה: בני! כל ימי החג אנו טורחין עם האורחים, אני ואתם נסעוד היום הזה, הוי — פר אחד ואיל אחד". (ילקוט שמעוני, פר' פנחס).

* *
*

והנה בחג הסוכות, שהוא חג "בינלאומי", שאנו "טורחין עם האורחים" בו, ומביאים שבעים פרים עבור כל אומות העולם, לרבות העמים ששונאים אותנו שנאת מוות ויורדים לחיינו ורוצים לכלותינו, כמו עמלק, פרעה ונבוכדנאצר, טיטוס וכיו"ב. ובכל דור ודור יש מהם שעומדים עלינו לכלותינו, ולא רק "עומדים" אלא עמדו והרגו ושרפו והשמידו אותנו והמיתו אותנו בכל מיני מיתות משונות ואכזריות (ארץ אל תכסי דמם!) וידם נטויה ורק הקב"ה מצילנו מידם (ועיין ב"הדעה והדיבור", ח"ב דרוש כ"א).

ועל אומות העולם אלו אנו מתפללים בלב שלם ומקריבים עבורם "קרבנות" (לא רק בימי החג אלא בכל ימות השנה... ומיטב צעירנו מסרו את נפשם סכ"ש את נופם, למענם, והדברים עתיקים).

והנה חג הסוכות יהיה נהוג לעתיד לבוא על ידי כל אומות העולם, כנאמר: "והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך ד' ולחוג את חג הסוכות" (זכריה, י"ד), אולם עם כל "רוחב הלב" שלנו כלפי העולם ואומותיו, שברובם רודפים אותנו ושונאים אותנו, כאמור, והסוכים שבהם עמדו על דמינו ולא נקפו אצבע להצילנו מידי הצר הצורר אותנו — חלילה לנו לשכוח את יחודנו שבחרנו להיות גוי קדוש וממלכת כהנים, סגולה מכל העמים. אף על פי שכל המין האנושי יקר מכל הנמצאים השפלים... כמאמרם ז"ל: "חביב אדם שנברא בצלם (מס' אבות), מכל מקום אתם תהיו לי סגולה מכלם (ספורנו, שמות יתרו).

וביום זה אנו מתייחדים עם הקב"ה, אחרי ה"סעודה הגדולה" של שבעת ימי החג ה"בינלאומי", ליום אחד, ול"סעודה קטנה", ומדוע — כדי "שאהנה ממך" — מאתנו עם קרובו. ובמה יחודנו? — בתורה הקדושה, שניתנה לנו ורק לנו, היא, חוקיה ומשפטיה. אין אפשרות ללמוד תורה למי שאינו נימול ולא בא בבריתו של אברהם אבינו.

וכדי להראות את שמחתנו במה שנתייחדנו בתורה שניתנה לנו, ואנו שמחים בה ובנותנה — לכן נקבע שם שני לשמיני עצרת — שמחת תורה!

ביום גדול וקדוש זה אנו מסיימים את התורה ומתחילים אותה מחדש (בארץ ישראל, ובחו"ל ביום השני של שמיני עצרת). וההתחלה והסיום ברוב עם (כדוגמא חדשה), כאילו ניתנה לנו היום ושמחים בה.

וכן כתוב במדרש: "וכיון שיצאו שבעת ימי החג, אמר הקב"ה לישראל, עכשיו אני ואתם נשמח יחד ואיני מטריח עליכם הרבה אלא פר אחד ואיל אחד, וכיון ששמעו ישראל התחילו מקלסין להקב"ה ואומרים — זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו. אמר ר' אבין, אין אנו יודעים במה לשמוח... בא שלמה ופירש — נגילה ונשמחה בך, בך — בתורתך, בך — בישועתך. אמר ר' יצחק, בך — בעשרים ושתים אותיות שכתבת לנו בתורתך — ב"י ו"ך — עשרים. (ילקוט שמעוני, ל' ב"א).

וזהו המיוחד בשמחת תורה שחל בשבת, שנכללו ביום אחד כל שלושת הדברים שנתייחדו רק לעמו ישראל באהבה — שבת, תורה ושמיני עצרת.

ם. להב

יהודי גלותי

על פי ההגדרות המקובלות, הרי בעל פרס נובל לשלום, הסופר היהודי אלי ויזל, הוא יהודי גלותי. לאחר שנולד בגולה (בעיירה "גלותית" טיפוסית) וחוה את כל מוראות השואה: לאחר שכל בני משפחתו נספו "כצאן לטבח" (עפ"י המינוח הציוני המקובל) — הוא קשר את גורלו עם אותה גולה: בראשונה כפליט עקור בצרפת, ולאחר מכן כמהגר בארצות הברית. חוי היכר גלותיים לכל הדעות. גם אם זכה לקריירה ספרותית עשירה, לקתדרה חשובה באוניברסיטה בעלת שם. ולשם עולם בתעותו בטיפול ביהודי רוסיה — בתודעה הלאומית הישראלית הוא נשאר גלותי.

המדרש שבמרכזה, היה משוחרר מכל מחויבות מוסרית-רעיונית לתיזה דוגמטית ציונית כל שהיא. ויכול היה להתבטא כיהודי — מושג עשיר מאות מונים מהא־צטלה "ישראלי" שחסך מעצמו. בתורת שכזה, הרשה לעצמו לבטא העיון יהודי מקורי, הגורס, כי לא על כל תופעה הסטורית חייב האדם לצפות לתשובה "משכנעת" על אתר. יראת הכבוד כלפי הה' שגחה העליונה מחייבת גם השלמה עם חידות, שורק ענקי תורה, בפרספקטיבת הזמן המת־אימה, יכולים להתמודד צימה. השואה — האיומה בחידות אשר עם ישראל נצב בפניהן; הסתר הפנים הנורא שכמוהו לא היה — באה לידי ביטוי יהודי בספריו. יש בהם תרהות ופלצות — אבל קבלת עול מלכות שמים, בסגנון ספרותי מיוחד במינו, רוח יהודי שאינה נשברת למרות הכל, "קדיש" נצחי לששת המליונים. בלום יעלה על הדעת שכסופר "ישראלי" היה מעז להתבטא כך ולשמש לפה לעם ישראל כולו? אין הוא מנסה "להתמודד" עם השואה או לנתח אותה בסגנון הישראלי המקובל. הוא אינו מד־ריס, ואינו "מתחשבן" עם עבדו הלאומי — דוקא תודות לעובדה שנשאר בגלות, ולא נעשה ישרא־לי. שיטת "יבורה היא מלפני" ש־הודי מקבל בהכנעה — ואשר הלקח היחיד ממנה הוא "שפרו מעשיכם" — היתה נחלת כלין על אדם כמהו במדינת ישראל.

רק כך אפשר להסביר את היומרה הקרתנית, הפרובינציא־לית בהתגלמותה שנתגלתה לאחר שזכה בפרס נובל לשלום: מראיי־נו בתקשורת הממלכתית (מושג אנטי גלותי למהדרין) ונבער ממנו, בעקיפין ואף במישרין, הסבר לעובדה שאינו ישראלי, ודחקו אותו לכעין מגננה, שהולידה את ההצהרה: "מיד אחרי קבלת הפרס אבוא לירושלים, העיר שאני אוהב יותר מכול" — מלים שכל "אנטי ציוני" חרדי חוזר ואומר כמה פעמים ביום. על השאלה הישירה, מדוע אינו חי בישראל, התחמק מלענות, והבטיח תשובה בהזדמ־נות נאותה.

לדעתנו, מזלו הטוב הוא שגרם לו לא לקשור את גורלו האישי, הספרותי והציבורי עם מדינת ישראל. גם כסופר, גם כעסקן יהודי לא היה מגיע להישגיו המפוארים לו היה נופל טרף לדיקטטורה הרוחנית הדוגמטית הרודה באנשי הרוח בארץ, וגוזרת אָלֶם על מי שאינו הולך בתלם הכבוש: פלמ"ח — קוממיות — מצפן ספרותי — שנאה עצמית.

זו גם הסיבה שידיו לא רפו גם במשימתו השניה: הדיפת המתק־פה האנטישמית המתוכננת לה־כחשת קיומה של השואה, בהיותו פרופסור ליהדות באוניברסיטה חשובה בניו יורק, זכה לעמדה מכובדת בעולם האקדמיה, וזו מאפשרת לו להלחם את מלחמת העם כולו, למען לא תישכח השואה מלב העולם, היוקרה שזכה לה פותחת בפניו שערי מוסדות השכלה והוצאות ספרים מכובדות, ודבריו בנושא השואה מעוררים הד, בלא קשר להשק־פותיו הפוליטיות. במדינת ישראל, כמקובל, לא היה מחזור על ידי התקשורת, לא מתבלט בין פרופ־סורים ולא מרֻפָּף במלגות ספר־תיות — אלא אם כן מוטבעת היתה על השקפותיו חותמת הכשרות השמאלנית. אהבת עמו היתה מתפרשת כשוביניזם, אהבת עברו — כנוענות, והכבוד לדת — כפיגור חשוך.

כאשר שמאלנים בארץ שרים כלהט "עולם חדש על חורבות עולם ישן נקימה" — מתוך ההמ־נון הבולשביקי — מנו יהודי "גלותי" זה לטעון כי "קיומו של עולם חדש מותנה בזכירת העבר; עולמו הרוחני קשור בביהמ"ד ובלימוד התורה. לשונו שופעת ביטויים של רבנים חסידים וראשי ישיבות ...אגדות חז"ל הן היסוד לראייתו את העולם... גדולי ישר־אל מפגרות עבר הפגאל ישיראנן כיום והם המבטיחים את קיומו" — ציטוטים מתוך פרשנות לאומית-דתית שלא שכחה לציין כי "בשלב זה הוא עדיין נמצא בנכר, ונקוה שימצא את עצמו אתנו...". מימושה של תקוה זו יביא את הקץ על שליחותו היהו־דית הכלל עולמית. לו היה קושר את גורלו האישי, הספרותי והצי־בורי עם מדינת ישראל, היתה ההצטמצמות האידיאולוגית שלו על פי דפוסי השמאל זוכה אולי לתואר "סאורות" — אבל הבסיס המוסרי לדבר בשם עם ישראל כולו — היה נשמט מתחת לרגליו. דוקא בהיותו אזרח הגולה הוא תופשי לדבר בשם עצמו ובשם אחיו היהודים, החיים והמתים. לתורות הרוח זכה דוקא בהיותו נתון ב"אזיקי" הגלות, כביכול. לו היה אזרח ישראלי לא היה מעז, כפי שהעז, לטוף בפומבי בנשיא רייגן על מחוות הכבוד שחלק לחיילים הגרמניים שנפלו בקרב. בגלל התלות הפוליטית והכלכלית של ישראל ה"חופשית" בארצות הברית — לא יכלו דברים דומים להשמע מפי אישיות ישראלית כל שהיא, בכירה ככל שתהיה.

גם גולת הכותרת של פעילותו הציבורית — המאבק למען יהודי ברית המועצות — זוכה להצלחה דוקא בגלל גלותיותו. הוא אינו זקוק ליחסים דיפלומטיים עם מעצמה זו וגם אינו חייב להתחשב. באופי הקשרים שלה עם ארצות ערב. מאבקו לטובת אחיו מעבר למסך הברזל משוחרר מחישובים של סיכון והידיות, האופייניים לגישתה של מדינת ישראל, ולכן חופשי הוא לפעול על פי קנה מדה אחד בלבד: טובת היהודים שם, עד כמה אין הדבר מזיק לה, ניתן ללמוד מן העובדה כי אפילו את חג שמחת תורה הקרב ובא, שומר הוא לכלות עם אחיו היהודים ברוסיה — משמע, השלטונות אינם מצרים את צעדיו, ואינם מונעים ממנו קיום קשרים עם היה־הודים שם.

מתן פרס נובל לשלום ליהודי שורשי וגאה זה — משקף מחד גיסא את מעמדו הרם בעולם, וגם עשוי — מאידך גיסא — להגביר את ההזדהות של פעליו למען העם היהודי. במשקל הכללי של תרומתו לעם ולאנושות — אזד־חותו היא הסרת חשיבות, ואין הוא חייב על כך דין וחשבון ל"אלה שהשימו עצמם פטרונים על גורל ישראל בעולם. פטרונות זו באה לאחרונה לידי ביטוי מתנשא ברמזים הגלויים שהושמעו כלפי יהודי תורכיה, ש"אינם עולים ארצה", ולכן נרצחו בביהכ"נ באיסטנבול; תיזה ציונית מקובלת, אשר רק הסרגיזות של זריקת הרד־מונים בשער האשפות, אשר הוד־הם בתקשורת מגיעים בשניות אלה לאוזנינו — הופכת אותה לנלעגת כל כך, לשקרית כל כך.

אלי ויזל, פרופסור ליהדות באוניברסיטה מכובדת, אשר כל יצירה שלו היא אבן זכרון דומעת לקדושי השואה — אשר זכה לפרס היוקרתי ביותר בעולם — טוב כפי שהוא: יהודי "גלותי"; ובלבד שימשיך להיות אמיץ וגאה ביהדותו.

יומן סיעת אגודת ישראל בכנסת

בראש המאבק למניעת פרצות בחומת השבת

בראש מסמך הדרישות שהעבירה סיעת אגודת ישראל בכנסת בימים אלה לראשי הליכוד, עומדים סעיפים שמטרתם מניעת פרצות בחומת השבת: אכיפת חוקי עוד פרונים, כולל חוקי עור הקשורים בשבת, וצמצום מספר היתרי העבודה בשבת ומינוי אדם דתי כאחראי לנושא זה.

הדאגה לקדושת השבת ומניעת פרצות בחומתה, עומדת כל העת לנגד עיני חברי הסיעה, ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא וח"כ הרב מנחם פרוש, שעמדו גם בראש המאבק נגד ההנהגת שעון הקיץ, בגלל חילולי השבת הרבים שהוא גורם, בעוד שתועלתו הכלכלית — לדידם של יחמיד — מועטה ביותר.

בחודש ניסן מניעות ההפגנות נגד קולנוע "היכל" בפתח-תקוה לשיאן. אלפים מבני הציבור הדתי בעיר יוצאים לרחובה של עיר להפגין את כאבם לנוכח השבת המתחללת. ובראשם רבה של פתח תקוה, הגאון רבי שמעון סלומון, שנעצר יחד עם עוד מספר מפגינים, במיכלאה סורגים שהוקימה במקום המשטרה.

נציגי אגודת ישראל מגיבים בזעם על המעצר וח"כ הרב מנחם פרוש פונה לראש הממשלה, שמעון פרס, בתביעה: "עד מתי תתעלם מהבטחותיך. המעצר ושלילת האפשרות להפגין כחוק מעוררים סערה גדולה בציבור". ובמכתב אל שר המשטרה, חיים ברלב: "מנסים לסתום את הפה לציבור הדתי. זהו אקט אנטי דמוקרטי. ממתי יש למשטרה מגבלות של כח אדם וממתי מטילים על הציבור עצמו לשמור על הסדר"?

לא עוברות 48 שעות וכבר מוזמן רבה של פתח תקוה למשפט. ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא שומע את הידיעה בתדהמה. כמו הציבור כולו, וממהר להגיע לבית הגרב"ש סלומון: "אני מזועזע מהעמדת רב בישראל לדין על שיצא למחות נגד מחללי שבת. עוד לא היה דבר כזה בישראל". והרב פרוש פונה שוב לראש הממשלה: "ראש עיריה עבריין יושב על כסאו ורב המוחה על כבוד השבת נעצר ומועמד לדין".

ההתרחשויות בפתח תקוה אינן מפסיקות. שוטר חרש מתגלה בבית הכנסת בליל שבת, כשהוא מקליט את דרשת רבה של העיר. ח"כ הרב שפירא מוחה בזעם על הדבר בפני מפכ"ל המשטרה: "שיטותיה החדשות של המשטרה נגד הציבור הדתי מעוררות דאגה ותרהה". המפכ"ל, שלא ידע על הדבר, מבטיח לבדוק את הנושא.

לקראת סוף חודש ניסן עומד הרב פרוש בראש ארגון תפילת המחאה ההמונית בליל שבת בככר השבת, כאות הזדהות של הציבור התורתי כולו על לוחמי השבת בפתח תקוה. המפגן נערך בראשות גדולי התורה והחסידות, כלשקראתו יצאו מגדולי ישראל "קול קורא" לציבור לבוא ולהשתתף בתפילת הרבים.

הישג מיוחד מצליח להשיג ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, שלאחר משא ומתן ממושך עם בעלי הזכיון להפעלת הרכבל בחיפה, בהשתתפות רבנים ועסקני ציבור, מביא להסכמה שהרכבל לא יופעל בשבת. השגת הסכם זה, שפורסמה לראשונה בעתוננו, מביאה את אנשי השמאל לנסות ולשנותה — אך ההסכמה נשארה בעינה. הפעלת הרכבל בשבת, שהיתה עלולה להביא ח"ו להילולי שבת בקנה מידה עצום — נמנעה בזכות סיכום חשוב זה, אותו יש לראות כהישג מיוחד.

צריך להזכיר, כי בחודש ניסן נמצאת הכנסת בפגרה, אך כרגיל, ידיהם של חברי הסיעה מלאות עבודה. "מרובים צרכי עמך" ומבחינה זו אין כלל חשיבות לעבודתה או להשבתתה של הכנסת. כמו בנושא השבת, פעילים הרב שפירא והרב פרוש בכל יתר הנשאים, שעליהם כבר עמדנו במסגרת טור זה ברשימות הקודמות.

עמדתה של הסיעה בכל נושא באה יפה לידי ביטוי בעת משבר מרדי א', כאשר הממשלה עמדה בפני סכנה פירוק. דובר אגו"י אמר: "אם תתפרק הממשלה, תתקיימנה התייצויות עם גדולי התורה ורק הם יקבעו כיצד על אגודת ישראל לנהוג. כל צעד לא ייעשה בלי הכרעתם". כך בנושא זה וכך בכל ענין.

(רשימה תשיעית)

הרהורים... — ר. יואלזון

בית המשפט והמוסד הרבני

מן המפורסמות שמינוי שופטים בישראל, אינו נעשה בהכרח בהתאם לכישוריהם האישיים של המועמדים השונים. כך, למשל, משך שנים רבות הדרך שהובילה לכס בית המשפט העליון עברה בהכרח כלל אך ורק מבעד שבבורותיה של "מפלגת העבודה". או מתוך מפ־לגתו של שר המשפטים דאז — "המפלגה הפרוגרסיבית" (גלגולה הקודם של מפלגת ל"ע). כשל"ד כתור של השלטון "הדמוקרטי" במדינת ישראל יש לזקוף את העובדה, כי דאג בקביעות ליצוג הולם גם ל"חוגי השוליים", דהיי־נו: נציג אחד קבוע לדתיים, ונציג אחד קבוע לעדות המזרח. הדברים הגיעו עד כדי כך, שלעתים גם אדם שאינו משפטן, אך בעל רמת אינטלגנציה ממוצעת, ניצב בהם מתוסר הפרופורציה שבין הכשרון המשפטי או הרמה המוסרית, בכס חוקתי נכבד זה.

לאור הנ"ל, ובראש וראשונה לאור יחסו הקבוע של בית משפט זה לכל הנוגע לעניני הלכה, מובן מאליו כי כבוד רב מעולם לא רחשנו למוסד שפוטי זה. אולם אם, בכ"ז, היה מאן דהו אשר חשב כי לאחר שדוד המערכות השלטוני שחל בעשור האחרון במדינת ישראל; יחול גם שינוי כלשהוא ביחסו של ביהמש"פ העליון לתורת ישראל ונושאי דגלה. הרי היתה לו באחרונה הז־דמנות נוספת להוָכח כי מחשבתו זו לא היתה אלא אשליה בעלמא.

תוך תקופה קצרה נתודענו, פעם אחר פעם, למוסד שפוטי זה ולנשיאו: בראשונה — כשתוך התעלמות מכל אמות מידה של הגינון וצדק, הורה מר מאיר שמגר, נשיא ביהמש"פ העליון, להשאיר את גופת הנוצריה בבית הקברות היהודי בראשון-לציון, וזאת על אף שקבורתה שם נוצעה תוך כדי מסירת ידיעות כוזבות למוסדות המוסמכים, כשהדבר פוגע קשות בנפטרים הטמונים בסביבתה ובקרובי משפחותיהם. "לקנוח" בסיום דבריו, אינו שוכח השופט ה"מלומד" לקרוא לצבור הדתי לנהוג במתינות ובדרכי שלום...

לא חלפו אלא ימים ספורים בלבד, והנה מר שמגר שוב בחזד שות, הפעם בזכות תשובתו ל"בג"ץ" שהוגש כנגד הרבנות בירושלים. בפסק דינו קבע נשיא בית המשפט, החלטית: "להלכה היהודית פרושים שונים (?!...). אי לכך תפיסתם של רבני ישראל את ההלכה. אינה חסינה מביקורתו של בית המשפט!"...

כדי שח"ו לא יעלה בדעת מאן דהו לפקפק באמיתות קביעתו המשפטית, הביא מר שמגר לע־דותו "תנא דמסייע" בדמותו של... השופט העליון מר ויתקון אשר "עוד לפני כעשרים שנה (!!!...) קבע משפטית, כי: ההלכה אינה מלת קסם, המונעת את ביקורתו של בית המשפט".

חושבני, כי תסכימו עמי שעל ביסוס כ"כ רציני, אכן קשה מאד לערער...

* * *

דומני כי כיום, עשרות שנים לאחר הקמתה של "הרבנות הראשית לישראל", יכול להוכח כל בר בי רב, עד כמה צדקו גדולי ישראל בשעתו, בלחמם נגד הקמת מוסד רבני הכפוף למרותם של חוגים חילוניים.

כיום כשמוסד זה נותר ערום ועריה, ללא הדר וללא כבוד, כאשר ככלבים השוחרים לטרף, מנסים חוגים שונים לנגוס עוד ועוד בסמכויות הבודדות אשר נשארו בידו לפליטה, לצערנו הרב, יכולים אנו לומר: מורנו ורבנו הרב יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, מי יגלה עפר מעיניך, היית בודאי נוכח לדעת עד כמה מלחמתך, מלחמה שהיתה כרוכה באומץ רב ובעקשנות מרובה, אכן היתה זו מלחמה שכולה אמת הצדק למען כבודו של מוסד הרבנות בישראל.

כמו ימו מעמיד במעליים — המוני בית ישראל ברחבת הכותל המערבי בימי חול המועד

צילום: אליהו הראוני

נשלמות ההכנות ל"דינר הראשון" לביסוס וחיזוק מוסדות ספינקא

לציון מלאת 110 שנים להפצת תורה וחסידות מבית ספינקא ★ בקרוב יוחל בבנין חדש לת"ת

— מאת סופר "המודיע" — ההכנות האחרונות לקראת "הדינר הראשון" למען ביסוס וחיזוק מוסדות ספינקא — שהשנה מלאו 110 שנים מאז תחילת נשיאות כ"ק האדמו"ר בעל האמרי יוסף זצ"ל שייערך ביום ראשון הקרוב, בראשות כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א, רבנים, אישי ציבור ומאות אור־חים מהארץ ומחו"ל, באולם שערי בית הכנסת הגדול בירושלים — הולכות ונשלמות.

מהועדה המארגנת שע"י הנה־לת המוסדות נמסר, כי מאות חסידי ואוהדי בית ספינקא אורחים רבים הודיעו על השתתפותם באי־רוע, ונעשו סידורים מיוחדים להבטיח הסעות מבני ברק, מחיפה ומנתניה והמקומות נוספים.

"הדינר הראשון" ייוחד לביסוס וחיזוק מוסדות ספינקא, וזאת בעקבות החלטת ההנהלה להתחיל בקרוב בבניית בנין חדש לתלמוד תורה על שמו רבי יצחק אייזיק זצ"ל, בנו של כ"ק האדמו"ר שליט"א, שניספה בתאונת דרכים ליד נתיבות. הבנין ייבנה על מגרש שניתן ע"י עירית בני ברק.

מוסדות ספינקא בבני ברק, שנוסדו בשנת תשכ"ט, כוללים כיום תלמוד תורה, ישיבת מתיבתא "בית יצחק", ישיבה גדולה, וכולל אברכים "נר לאברהם" — ובהם יותר מ־400 תלמידים. סניפים של המוסדות וכוללים פועלים בבתי המדרש דחסידי ספינקא ברחבי הארץ.

במרכז המעמד יעמוד דברי ברכתו של כ"ק האדמו"ר מספינ־קא שליט"א, שיחלק גם תעודות הוקרה למיטיבים.

כן ישאו ברכות הרה"ג שמחה הכהן קוק, רבה של רחובות, הרב משה אירנשטיין, ראש עירית בני־ברק הרב משה שמידמן, בשם מקבלי תעודות ההוקרה, וח"כ ר"א ורדיגר, מנחה הדינר.

תעודות ההוקרה המיוחדות יוענקו לנדיבים, עמודי התווך של מוסדות ספינקא — הרה"ח יעקב לסלזי, יד"ר התה"ק בת"א, במלאת לו 90 שנה; הרב משה ברונשטיין מניו־יורק, והרב משה שמידמן, יד"ר הקונסול היהודי בבורו־פארק — גיסיו של כ"ק האדמו"ר שליט"א, והרה"ח מנדל גנן ממכ־סיקו.

במהלך הערב תופיע מקהלה בניצוחו של החזן החסידי המ־פורסם, ר' יששכר הלמן, שישמיע פרקי חזנות.

ירדו מחירי הנפט בניו יורק

ניו יורק. — למרות שבגינבה הושג אמש הסכם להגבלת תפוקת הנפט של אופ"ק, ירדו ביום רביעי בבוקר מחירי הנפט בניו יורק, אם כי בסנטים ספורים בלבד.

מחירי הנפט מסוגים שונים עמדו על 15.70 דולר לחבית במ־מוצע. (ע"צ)

עתון סורי: נסיון התנקשות בחיי גורבאצ'וב

לונדון — העתון הסורי "אלפרסאן" המופיע כאן יודע לספר כי גורבאצ'וב ורעייתו ניצלו מנסיון התנקשות בעיר ולאדיווסטוק. העתון מסתמך על מקורות מערביים אולם אין הוא מוסיף פרטים על המקרה.

---

16 מטוסים ישראליים המניכו טוס בלבנון

ביירות, מטוסי קרב-תעצבה ישראליים הנמיכו טוס ביום ד' בשמי דרום לבנון, בעוד אנשי המיליציה המוסלמית "אל אמל" מפילים מצור על מחנה הפליטים הפלשתיני "ראשידיה" בקרבת צור.

מקורות המשטרה הלבנונית בצידון מסרו, כי המטוסים היש־ראליים חלפו ביעף נמוך מעל מחנה הפליטים מיה מיה והרים הסמוכים, ומשכו אליהם מטחים מחורישי אוזניים מצד יחידות הנ.מ. של המחבלים הפלשתינים והלב־נונים.

בתוך כך נמסר מצור, כי לוח־מים של "אמל" כיתרו את מחנה הפליטים ראשידיה, לאחר קרבות מקלעים ורימונים שנמשכו כל הלילה. מקורות אמל מסרו, כי שני אנשי מיליציה שיעיים נפצעו. מקורות פלשתיניים דיווחו, כי שלושה לוחמים פלשתיניים נפצעו במהלך הקרבות.

בית החסידים דגור
רחוב בלוי 5 בני ברק

ברכת מזל טוב לבבית

מוגשת בזה למגיד שעור דף היומי בבלי בבית מדרשנו

החתן היקר ישראל רוזנטל הי"ו

לאירוסי בנו הבחור המופלג

כמר עזריאל אליהו נ"י

מבחירי תלמידי ישיבת חידושי הרי"ם

יהי רצון שיזכה לרוות ממנו רוב נחת

מלומדי השעור

הורים יקרים!

בטרם תביאו את בניכם בברית האירוסין פנו לאגודת חזר ישרים בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות קנסיות ח"ו האגודה פועלת ע"פ ברכתם של גדולי הדור באה"ק ובארץ

בניהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א

טל: 02/884274 02/520389 03/792352

גני ילדים ומעונות יום "בית יעקב" ירושלים
המשרד הראשי: דונאס 4 ת.ד. 956 טל: 228505

דרושה דירה למטרת גן ילדים ברמות 04

— תנאים טובים —

לפנות בשעות המשרד 9-2

הזמנה ל"בית פתוח"

למכירת דירות 3, 4 חדרים ופנטהאוזים ברחוב סורוצקין 27 ירושלים באיסרו חג יום ראשון כ"ג תשרי תשמ"ז

בין השעות 08.00 — 13.00 14.00 — 17.00

לפרטים נוספים: משרד מכירות "מוטי קוצר ושות'"

02-247937, 02-225588

נשי אגודת ישראל תל אביב

הננו שמחות להודיעך על סדרת שעורים בנושא הלכות שמיטה (דינים השייכים לעקרת הבית) שימסרו ע"י

הרב ב.צ. נשר שליט"א

בימי ראשון בשעה 8.30 בערב ברחוב ברזי ומטוף 37 (ע"י הגן) השעור הראשון בעיה ביום ראשון ר"ח חשון תשמ"ז. כמו כן מתקיימים שעורים תורתיים בימי שני באותו מקום בשעה 7.30

ע"י הרבנית נשר תחי'

חג שמח וגמר טוב

הועד

נשי אגודת ישראל תל־אביב

שחיה בחורף

לראשונה שחיה בחורף בבריכה מקורה ומחוממת, בבריכה הלימודית של עירית ת"א ברמת אביב.

להתאחבן וההיאחבן שחיה המשיה קורסים לשחיה ולהתעמלות.
הבריכה פתוחה בימים א', ג'-ה' ב'-ו'
נתונת אפשרות לקורסים פרטי

נ.ב.
הכירו! שעורי התעמלות יתחדשו בעזה ביום ראשון ר"ח חשון (2.11.86) בבית ספר
בילו שד' רוטשילד 124
לפרטים: 03-226737

חוג בני תורה של צא"י חיפה
ארגון בני ישיבות חיפה

הננו להזמין בזה את ציבור בני הישיבות לומדיה וחובביה ואת קהל הק' בחיפה והסביבה, אי"ה במוצאי שמחת תורה בשעה 8, בהיכל ישיבת "תפארת ישראל" רח' גאולה 1 חיפה

לחגיגת שמחת הקפות שניות

בהשתתפות: רבנים וראשי ציבור

תזמורת ובני תורה ינעימו את החגיגה

שישו ושמחו בשמחת תורה

מפני קדושת המועד

הכונו לערב מהנה ומרתק מטעם המרכז ללמודי יהדות לבנות

"אור ישר"

שיתקיים ברצות ה' ביום ג' ב' חשון תשמ"ז (4.11.86) באולמי "שרי" שע"י יד ביהכ"נ הגדול ירושלים

פרטים ביום ד'

"דף היומי" — תרופה למחלוקת ושנאה

הרב שמחה אלברג ניו־יורק

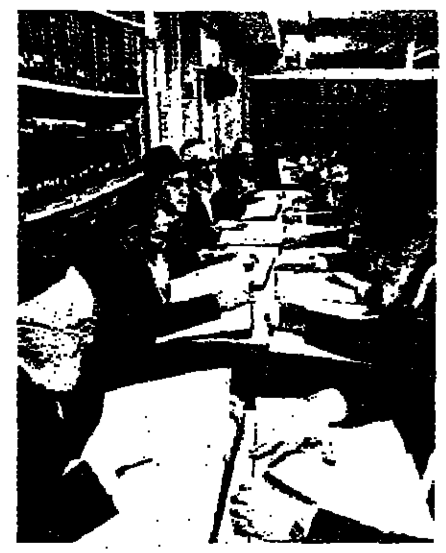

לא כל רעיון קדוש וגדול הופך להיות קנין של כל כלל ישראל. לא כל הרעיונות המופלאים מתקבלים בהתלהבות ובסיפוק ע"י כל ציבור היהדות. על אף שהם נתונים וחיוניים ביותר, מועילים וקוסמים ביופיים הפנימי כמו במשיכתם החיצונית, ובכל זאת אין הם נתפסים ומוכרים ע"י כל חלקי היהדות.

החסידות היתה התגלות שהרעידה את לב היהדות. היא כבשה לצדה מחנות גאונים וחריפים והוכיחה איך יכולים אנשים בשר־ודם על־אדמות להתעלות למדריגת מורמים מעל, להגיע לבחינה של התפשטות הגשמיות ולהיות כמלאכי־אלוקים. ההכרה בגדלותו ועל־טבעיותו של הרבי נזקקה לפעמים להשראה רגשית ולאמונה עמוקה כמ־עמוד הגבור ושונותו הרוחנית המעמידה אותו מעל לסביבתו ולזמן שבהם הוא חי, ולמעלה עוד יותר מאודות־העולם שגופו החומרי מצוי בה, כי נשמתו מרחפת ברקיעים הגבוהים שרק אנשים של־למעלה־מן־הזמן מסוגלים להעפיל אליהם.

ברם, חסידות לא נזקקה כבר לאמונה. מעשיה מוכיחים. שלא לדבר כבר על אותה תקופה של השנים הראשונות, כאשר היא הופיעה באופק הרחוב היהודי והחלה לעשות נפשות לרעיונה הגדול. ראו אז בעליל את הכוח העצום של החסידות, לאיזו קדושה ופרישות היא מביאה, כמה חיות היא מכניסה לעצמות היבשות ומעניקה ליהדות צורה שלא ידעה כמותה הרבה דורות. כולם ראו בבירור את כוחה העצום של החסידות. היא הוציאה מתוכה ענקי־רוח בבירים, אנשי־מעלה בדמות מלאכים ממש.

אך למרות זאת, חרף העולמות הרוחניים החדשים שחשפה, היא עוררה התנגדות חזקה מצד אנשים גדולים מאד והמתיהם, שלא הסכימו לשיטת החסידות. ההתנגדות הזו לא היתה רק תיאורטית, אלא היא התפתחה למאבק אידיאולוגי והיו שאף הכריזו מלחמת־קודש נגדה, מתוך החשש שמא תביא צמח תוצאות שליליות. החסידות איחדה חלק גדול מכלל־ישראל, עילית של אנשי־סגולה ביחד עם המונים, אבל באותו זמן סירב חלק גדול מכלל־ישראל להכיר בכך שהחסידות מאירה באור נצחי הבוער ואיננו אוכל.

* * *

וכשם שהחסידות, בכוח הלהט וההתלהבות הרגשית העצומה שבה, פנתה בפני היהודי עול־מות עליונים חדשים וטמירים, כך גם פתחה תנועת המוסר אופקים חדשים בבנות המחשבתיות. היא חדרה לכוחות הנפש של היהודי ולימדה לו את הדרך איך להפוך את הכוחות הללו למעיין מפכה של התרוממות ואיך אפשר להגיע ל"גדלות האדם" ול"שלימות האדם". החסידות פנתה אל הלב, פעלה בכוח הרגש, השתלטה על הרגשות וריסנה אותם ויצרה מערכת של בקרה קפדנית על הכל. ואילו המוסר דיבר בעיקר אל השכל. לימודה משוחרר מסנטימנטים והוא בנוי על דוגמות מוצקות. מחושל כפלדה הוא הבנין והוא שואף לשלוט על האדם בכוח השכל. פילוסופית־המוסר פועלת מכוח הגות שכלית והוכחות הגיוניות, ההודות לכך היא משחררת את האדם מתעיותיו.

המוסר שיבע בבירור כמה גדול הוא האדם, כמה גדול הוא במסתרי־המכוסים ולאיזו מדריגות הוא מסוגל להעפיל; כמה קל לו למלא את יעודו בחיים, אם רק יתבונן בעומק הבריאה ומהלכיה, ובעיקר "מה היא חובתו בעולמו", מה עליו לעשות ולפעול ובמה צריכה להתמקד תשוקתו ומהי תכליתו. המוסר משפיע על השכל, מגרה את המחשבה, וכאשר האדם חושב ברצינות על יצירת הבורא הרי הוא רואה בעיניים בהירות את השגחת הבורא, כדברי הרמב"ם (פ"ב הי"א מיסודי התורה): "והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד: צמאה נפשי לאלקים".

פילוסופית־מוסר שכזו צריכה היתה לכבוש את כל אנשי הרוח והמחשבה ולהרשים את כל העולם ההגותי, ובכל זאת היא עוררה התנגדות ונתיצבותה העמדה בסימן־שאלה, ואסור לשכוח מי היו המתנגדים הנבונים, הן של שיטת החסי־דות והן של שיטת המוסר, שני אנשי־מופת מיוחדים ונדירים, מאורות גדולים, יחידים לא רק בדורם אלא במשך הרבה דורות, שני אישים ששמותיהם מעורר רטט קודש בכל האברים. כל אחד היה יחיד בעולם המיוחד שלו, ואת בלי שנעשה השתואת התקבלות. חלקים גדולים מכלל ישראל ראו בשניהם סנה בוער והתחממו לאורם.

* * *

ופלא על פלא. הבעל שם טוב, שחייו היו סימפוניה גדולה אחת לא־ל חי, מי שהיה חי בלב כלל ישראל, מי שבדיבורו השמימי משך אחו את המחנות הגדולים ביותר בעם, והוא לבדו, בהתבודדו בין יערות ובארות, בצהל אליו ההתגלות, רוח ממרום צורה. אותו לראות שנולד לעולם חדש, עולם של חסידות, מלא סוד ורז, מלא קסם ומשיכה. מייסד הרעיון הוא גבוה מעל גבוה, ואין מלים שבהן ניתן יהיה למדוד ולהגדיר את גדלותו הרוממה, ולמרות זאת היה עולם־תורה גדול שסעד נגד השיטה. חסידות לשם שמים נתקלה בהתנגדות לשם שמים, שהגיעה לשיא במחלוקת הקשה בין הגר"א לבין הרב מלאדי. ואם הגר"א יצא נגד שיטת החסידות, כמה, איפוא, גדולה היא ההתנגדות. והלא הגר"א היה מלאך אלוקים. תורתו נכללה בנצחיות כלל־ישראל. החזון איש כותב: "אנו מתיחסים להגר"א בשורה של משה רבנו ע"ה, עזרא ע"ה, רבינו הקדוש, רבי אשי, הרמב"ם, שנתגלתה תורה על ידו כקדוש מעוחד לכך, שהאיר כמה שלא האיר עד שבא תפס חלקו, והוא נחשב כאחד מן הראשונים. ולכן חולק עליהם בכמה מקומות בתוקף "ועוד" וכד' (קובץ אגרות, ל"ב). ומה עוד ניתן להוסיף לדברים נוראים כאלה של החזון איש ולהגדרה המופלגה שלו על גדלות הגר"א, שהרי כל מלה או הגדרה יהיו חיוורות וחסרות כל תוכן לעוצמת דברים אלה.

וכמה גדול וקדוש וכמעט על־טבעי היה יוצרה של תנועת המוסר, רבי ישראל סלנטר, אשר פתח עולם חדש של מחשבה, עולם חדש המפנה ומטהר את הדרך לתורה וליראה, דרך המעודדת והתובעת את היהודי להגביר חילים בתורה. המוסר איננו גוזל זמן מלימוד, אלא להיפך, לאחר לימוד מעט מוסר מוצא האדם הרבה יותר זמן ללמוד, כי המוסר משכנע בבירור כי הזמן נוצר אך ורק במטרה ללמוד. רבי ישראל גילם בדמותו את הזמן איך יכול אדם להיעשות לאידיאל בעצמו, איך מסוגל אדם בחייו היומיומיים להגשים את העקרונות הנעלים ביותר של המוסר הנעלה. גם ר' ישראל בתהומו היה יחיד בדורו והוא נשאר יחיד גם לדורות הבאים. ולמרות שבשם המוסר דיבר איש שהיה כולו מוסר בכל רגע ורגע מחייו, הרי בכל זאת לא התקבל המוסר שלו בכל כלל־ישראל.

* * *

רעיון הדף־היומי נולד בשעה מאושרת במוחו הגאוני של הרב מלובלין זצ"ל, וכל כלל־ישראל, בלי יוצא מהכלל, בלי הבדל בין המנטאליות החסידית והאופי הליטאי, בלי הבדל של ארץ ומקום — כולם קיבלו אותו בהתלהבות אדירה, ולא רק באופן תיאורטי, אלא בצורה המעשית ביותר, המונים גדולים של יהודים התישבו ללמוד בחבורה במקום קבוע ובשעה קבועה. רבבות יהודים, במאות ערים ועיירות, התאחדו ליד דף גמרא משותף, במסכת אחת ובאותו דף. באופן זה קיבל ה"דף היומי", השיעור המאוחד של כלל ישראל, את מימד־הנצחיות, והוא נלמד אפילו בבתקרים של הגיסאות האפלים. נדיר ביותר בכל ההיסטוריה היהודית, שאדם יחיד יצא ברעיון קדוש שכל מגמתו היתה חיזוק תורה ויהדות, וימצא היענות כה גבוהה ויתקבל בסיפוק ובהת־להבות, כפי שהדבר קרה לרעיון הדף היומי.

בכל אידיאה, ולו הקדושה ביותר, מצאו תמיד צדדים שליליים, ברעיון הנשגב ביותר מצאו תמיד צללים שהאפילו, ואלה תמיד עוררו חששות האם הרעיון מוצדק והאם איננו עלול להזיק. אבל הדף היומי זכה להיהפך לאוצר ולקנין, לא של איזה חוג מיוחד, אלא הוא נעשה לקנין של כל כלל ישראל, ובזה טמון הערך הבלתי־כשוער של הדף היומי. ואם הרב מלובלין זכה להחדיר לימוד תורה כה רב בכלל ישראל — כמה כחות גנוזים היו בו, איזה מידה של לשם־שמים היתה בתוכו!

אמנם נכון, כי בישיבות הליטאיות לא נתקבל הרעיון בהתפעלות גדולה מדי. לא מדובר על התנגדות; אלא על התלהבות מועטה. והסיבה לא היתה, שהגדולים הליטאיים התנגדו לעצם הרעיון או שחששו מתוצאות שליליות, חס ושלום. כי הרי איזה חסרון יכול להיות בלימוד משותף ויומיומי של דף גמרא? לימוד תורה, שורה אחת או דף שלם, הוא הרי רפואה, ולמי יכולה רפואה כזו להזיק? אבל במהלך־המחשבה הליטאי הפריע דבר־מה אחר. האפשרות ללמוד כל יום דף־גמרא שלם, אפילו כאשר מדובר בסוגיות הסבוכות ביותר, נראתה שם דבר בלתי־מושג. בישיבות ליטאיות יש ולומדים בקושי דף אחד במשך שבוע שלם. מתעמקים בכל סברא ובכל הוה־אמינא. חודרים לעומק כל ענין ומתייגעים בהבנת פירושי הראשונים. דרך הלימוד הליטאית גורסת: לא רק להאמין שהסברא היא נכונה, אלא שצריכים לכד לפרק לפרודות את הסוגיה, לחזור ולהתעמק בכל הצדדים והחלקים עד שמבינים ומשיגים את עומק הסוגיה וישרותה. ללמוד דף גמרא בכל יום, ועוד בזמן קצר, לא נחשב אצלם כלימוד, אלא כאמירת־תהלים. אבל, יש בלימוד מדריגות שונות. אין הגדרה מדוייקת לעמקות, עד־היכן היא מגעת. בפולין היו לומדים מעמיקים והם היו לומדים שבעה דפי גמרא ביום. היו מסיימים מדי שנה את הש"ס. כך נהג הגאון והעמקן המפורסם, רבי יוסף ענגיל זצ"ל, שהיה מחברם של עשרות ספרים גאונים על כל התורה כולה.

בכל אופן, לעצם הרעיון של דף־היומי לא התנגד אף אחד, במיוחד כשמדובר בבעלי־בתים שאין תורתם אומנתם. הגאונים הליטאיים המ־פורסמים ביותר ראו ברכה גדולה לכלל ישראל בלימוד הדף היומי.

* * *

שנאת ישראל הגיעה כדאי כיום לשיא. מתי עוד כמו בימינו רחשו עמי העולם שנאה כה עזה ליהודים. אני כבר לא מדבר על שנאה האידאולוגית של העולם הערבי המורכב מעמים רבים. בעבר לא חיו המדינות הערביות בשלום ביניהם והיו רחוקות מהרמוניה הדדית. לא היה שלום־בית ביניהם. ואז היו לנו הרבה שונאים המפורדים ביניהם, ומן הפירוד הזה יכולנו רק להרוויח. ואילו כיום יש לעולם הערבי שנא משותף וההוא מאחד אותם במטרה אחת לארוב לחיי היהודי. אבל לא העולם הערבי נוטף שנאה עמוקה ליהודי, אלא גם עמים אחרים, בתוכם כאלה שהיו בעבר ידידים אמיתיים ומזוייפים, גם הם אכולים שנאה לעם היהודי ועוד גדולה יותר שנאתם כאשר עם ישראל רוצה להתקיים כאומה עצמאית.

ובאיזה אמצעים יכולים אנו לעמוד נגד גלי השנאה המתפשטים יותר ויותר? האם מספיקים רק אמצעים פוליטיים או מדעיים, כדי להיאבק באנ־טישמיות ולחשוף את שורשיה? אמנם נכון. מב־חינה מעשית נחוצים כל האמצעים הפוליטיים והאחרים. אבל מבחינה מטאפיסית ישנה רק רפואה אחת למכה זו: כנגד כוח השנאה עומד רק כוח האהבה, כפי שהקבלה מלמדת אותנו, כי כוח האהבה מסוגל לנצח את השנאה הגדולה ביותר. ולמרבה הדאבון מוכרחים לומר גם, כי גם בתוכנו עצמנו, בתוך השורות שלנו, יש מחסור באהבה הדדית, לפחות במידה מינימלית, וכבר איני מדבר על האהבה בגדר של "ואהבת לרעך כמוך" (ראה חינוך, מצוה רמ"ג).

ואם קשה למצוא בעולמנו כיום אהבה טהורה בין אדם לאדם, צריכים, לפחות, להקטין את שנאת־החינם ואת הקנאה, וכיצד? "אין אהבה כאהבת התורה" (אבות דר"נ, פ' כ"ח). כאשר יהודים יושבים כל יום ליד דף גמרא מתפתחת ביניהם ידידות קרובה והדוקה. רק עסק־התורה, ולא כל עסק אחר, מחולל ידידות אמתית. יכולים אנשים לעשות ביניהם עסקים טובים ביותר המ־ביאים רווחים גדולים, שותים ביחד, אוכלים ביחד, אבל ידידות אמתית אינה מתפתחת ביניהם. הנאות עולם־הזה אינן מאחדות נשמה עם נשמה ולב עם לב והפוך הדבר. הצלחה חומרית גורמת לא פעם לחילוקי־דיעות. חיכוכים ושנאה בוערת. גם לא עשיה פוליטית משותפת, ואפילו מדובר בפוליטיקה דתית, אינה מעוררת ידידות. אמנם נכון, מחייכים זה לזה, מחלקים מחמאות האחד לשני ולא חוסכים בחנופה, אבל בו ברגע שה־תועלת הפוליטית נעלמת, נמוגה גם ה"ידידות" חיש־מהר. גם עריכתם של "בנקטים" והריקודים מדי לילה בחתונות, חגיגות יובל או ההזדמנויות המרובות של השמעת דברי־ברכה ל"אורחי־כבוד" — גם כל אלה אינם מרבים ידידות וידידים. אלו שמחות הארוכות רגעים מועטים וכמיעוט זמנן כן מיעוט תוקפן וערכן. חכז"ל אומרים: "מגורי אל חרב היו עמי וגו', אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה הזקרין בחרבות שבלשונם" וכו'. אבל מה כן מסוגל לעורר אהבה עמוקה ומסורה? רק תורה. כי כאשר התורה מקשרת שני אנשים, הרי זה קשר בר קיימא. בתורה מצוי הכוח המיוחד לקשר שני אנשים בלב אחד ונשמה אחת, היא מסוגלת לנטוע בקרבם ידידות תמידית ונאמנות השמורה במשך שנים ארוכות, בבחינת אהבה שאינה תלויה בדבר שאינה נחלשת לעולם.

מצוות, ככל שגדול כוחן והשפעתן על עיצובו הרוחני של היחיד ושל הכלל, אין בהן אותו כוח כמו שיש לתורה. יכולים אנשים להתפלל שנים רבות במקום אחד, אבל הידידות שתתפתח ביניהם לא תהיה כמו זו שבין אנשים הלומדים ביחד. כי התורה היא נעלה ממצוות. על התורה נאמר "כל חפציך לא ישוו בה". חז"ל אומרים: "אפילו חפצי שמים". בתקופת החורבן גברה השנאה. היא הביאה חורבן, כפי שחז"ל אומרים (יומא, ט:) "מקדש שני מפני מה חרב, מפני שנאת חנם", ואומר האר"י הקדוש; כל המצוות נפגמו בגלל השנאה, מלבד תורה, כי עליה לא היתה לשנאה שליטה. היא נשארה בלתי־מוכתמת ולא איבדה מאומה מכוחה המטאפיסי. ואם אכן לא השפיע כוח־השנאה על התורה, הרי במילא מובן למה מעוררת היא אהבה בין האחד לשני.

לימוד דף היומי כסדרו, מדי לילה בלילו ומדי יום ביומו, כל הלומדים כמשפחה אחת, אהבה פורחת, ידידות מתפשטת תנוצר קירוב לבבות. בכוח האהבה נוכל לבטל את הכוח השטני של השנאה המאיים, חס־ושלום, על הקיום שלנו הממרר את חיינו, ובמיוחד בשנים האחרונות; כאשר כל יום מביא עמו דאגה חדשה מפני השנאה הקיימת. הגברת לימוד התורה — תרופה בדוקה לסילוק השנאה.

הושענא רבה כ"יום חיתום פתקין"

בצלאל לנדוי

אופיו המיוחד של היום, שיש בו גם משום המשך לימי החג שבו נידונים על המים, וכן הוא "יום החותמה" ע"פ הקבלה, ואולי כיום השביעי של החג [סוכות] יש לנהוג בו כבי"ט, הטבילין את חותמם על דיני ומנהגי היום.

"אמר ר' יוחנן ג' ספרים נפתחין בר"ה: אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, צדיקים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים מר"ה ועד יוה"כ [והן עשרת ימי תשובה], זכו — נכת־בים לחיים, לא זכו — נכתבים וכו'.

לכאורה ייפלא אם בר"ה ועד יוה"כ כבר נכתבו ונחתמו, אלו לחיי עולם ואלו לדראון עולם, מדוע אנו מרבים בסליחות ובת־קיעת שופר בהושענא רבה. ובנדוד שינה מעינינו, אולם המשמעות המיוחדת כ"יום חיתום פתקין" מודגשת בזוהר הקדוש, כי האדם שלא עשה תשובה שלמה ראוי, מחכים לו עד ההוא יומא בתראה, דהוא תמינאה לחג, ואי עבד תשובה שלמתא לקמיה מאריה — אתקרעו, ואי לא זכי, אינון פתקין נפקין מבי מלכא, ואתמסרן בידוי דסנטירא, ודינא מתעביד — ובההוא ליליא בתראה דחגא סנטירין זמינין ופתקין נטלין", וכפי "אור החמה" "נחתם הדין בליל הושענא רבה, אבל אין הפתקין נמסרין אל הסנטירא עד למחרת, כלומר אעפ"י שבשעת נעילה נחתמו כל החיים, עם כל זה לא נמסרו הפתקים ביד השלו־חים עד למחרת הושענא רבה, ואז מתחמים חיי האדם, ומטעם זה מרבים בסליחות ותחנונים וכו' לדמות ליום כפור, ומדליקין נרות כי נר ה' נשמת אדם, והזוברים עתיקים".

בימיהם של הראשונים, בסוף האלף החמישי וראשית האלף השישי, לא נתפרסם עדיין ספר הזוהר על מעמדו של "הושענא רבה" כהמשך ימי הדין, אולם כשם שהפייטנים הזכירו את היום יחד עם ר"ה ויוה"כ (ר"י אבן אביתור וכו') כך מצאנו גם בין חכמי אשכנז שטיהרו וקידשו את עצמם לכבוד היום.

בסיום הפיוט "ונתנה תוקף" הנוסח שלנו "בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמון" הוא רק אליבא דר' ישמעאל (ר"ה ט"ז ע"א) שבר"ה נחתם ביוה"כ. אבל אליבא דר' יוחנן (שם ע"ב) שלו־שה ספרים נפתחים וכו' ורק של בינונים תלויים ועומדים עד יוה"כ, זכו — נכתבים וכו', והוי גם המסקנה בגמרא, וכן פסק הרמב"ם בהל' תשובה, ולכן יש המעתיקים עדיפות לנוסח מחזורים שבכתב יד "בראש השנה ישפטון, ביום הכפורים יכתבון וביום הושענא רבה יחתמון", "בר"ה ישפטון", כי כולם נשפטין אז, והבינונים, והם ככולם, תלויים ועומדים עד יוה"כ, ואז ביוה"כ יכתבון — ובהו"ר הוא גמר החותם, והכל הולך אחר החותם, כדי החותם בתוך החותם".

בעל "המנהיג" מציין כי "בהושענא רבה מקרימת חותמת שלושת הספרים הפתוחים בראש השנה לפני הקב"ה, ונחתמים ביום הכיפורים, והושענא רבה תכלית הכפרה", וכאן בא סדר הושענות "הושענא", ומקיפים ז' פעמים ואומרים פזמונים בעמידה לפני התיבה, ונהגו לומר בקול רם ז' פעמים ה' הוא האלקים, כמו במוצאי יום הכפורים.

מלקטים הושענות בחורשה

הקשר שבין יום הדין והושענא רבה מודגש כבר בירושלמי (ר"ה פרק ד הלכה ח) "אמר רבי יונה ואותי יום יום ידרשון, זו תקיעה וער־בה", ובפירוש "קרבן העדה" "שני ימים בשנה הכל דורשין את ה' מגדולים עד קטנים, והם יו"ט של ר"ה ויו"ט ד' של ערבה, שהכל שומעין תקיעת שופר, והכל נוטלין הערבה, הלכך תקנו במוסף שיהיו גם הקטנים בבית הכנסת, מה שאין כן בשחרית עדיין ישנים הקטנים" (בסוגריים יצויין שכאן לפנינו מקור ראשון למנהג מקובל שגם קטנים ואף יונקים זוכים במצוות ערבה. ונסתפק בכך בספר "ארבעה מינים השלם").

בעל "מחזור ויטרי", מבית מדרשו של רש"י, מוסיף הקבלה ליום הכפורים בפירוט סדר התפ־ילה "ומתפללין כמו שמתפללין בחולו של מועד, אלא שאומרים למוסף קדושה רבה, כבודו מלא, ממקומו הוא יפן, פעמים, אחד הוא אלקינו, אדיר אדירנו".

כשם שמאמרנו הקודם בערב סוכות, הקדיש בעיקרו לענין "בחג נידונים על המים", נציין גם כאן את דבריו של רבי אלעזר מגרמייזא בעל ה"רוקח", המסביר את הקשר בין הושע"ר ובין הדין על המים: "בחג נידונין על המים" ולזה ערבה בהושע"ר — ולא היה יום מרובה בקרבנות כיום ההוא, שבו עבר כ"בל תאחר" על נדרו אם עבר החג, ובעוון הנודרים גשמים נעצ־רין". הסבר ברוח זו נמצא גם ב"ספר חסידים": "ומשום כך לא יותן לעבוד לפני התיבה אלא אדם צדיק — ולא שמתן, וביתו ריקם ממזונות ולא — מי שיש לו ארצ־ות פירות, ששמח אם יתיקר התבואה וגם הפירות".

בעל "ספר חסידים" מציין "אם יש עצירת גשמים וצריכים למטר, וכן תפלת הגשם ביום עצרת של סוכות ובהושענא רבה, יש להקפיד בבחירת שליח הצבור, וסמך לו אל "מקוה ישראל" שצריך טבילה וטהרה למתפלל".

הרוקח מזכיר גם את ענין המים לגבי הצלל בליל הושענא רבה וב־הלכות סוכה סי' רכ"א הוא פותח "לפי שבחג נדונין על המים — ואומרים המלאכים פלוני לא יחיה, הרי אינו צריך למים ולפרנסה," ואכ־מ"ל.

בעל "ארחות חיים" מזכיר כבר "וכן נהגו להדליק נרות כל אחד בבית הכנסת, כמו שעושין ביוה"כ"פ וטוב הוא המנהג". מנהג זה היה נפוץ בקהלות אשכנז ואיט־ליה, וכן נהגו ובקהילת פיורדא, למשל, נהגו, שכל אחד היה מביא מביתו עששית ודלקת משיירי הנר של יום הכפורים.

הר"ד אבודרהם מציין בסדר תפילת הושענא רבה "ומרבים בתחנונים וריצויים על המים, וגם נהגים לומר כשמחזירין ס"ת "למנצח מזמור לדוד שיר לך דו־מיה תהלה וגו'", מפני שמזכיר בו ריצויים על המים שהם מעיין היום, כי למחר מתחילין לשאול את הגשמים בתפילה, וגם אומר בו "פשעינו אתה תכפרם" שהיום הוא קיום התתימה.

רבי מרדכי יפה בעל הלבו־שים" מסביר (בסי' תרס"ד ס"ג) ענין חבטת ההושענות: "ואחר שהקיפו עמה וגמרו ההושענות, נהגין לחבוט אותה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלש, וכל המנהגים הללו שעושין בחג הם משום שמחה, דכתיב (דברים ט"ז) "ושמחת בחגך" ומז שעשו בו שמחת בית השואבה, כמתכבר בגמרא, לומר שלא מהיה כפויי טובה ונשבח ונשמח לפני יתברך, על רבוי שפעת הטובה שהשפיע לנו, שבירך את השנה שעברה בתבואת הארץ, כפירות הארץ ובפירות האילן וכן נתפלל לפניו שיהיה כן לשנה הבאה או יותר טוב ממנו".

ונסיים בדבריו של בעל "ערוך השולחן" מאחרוני האחרונים (סימן תרס"ד י"א) "ולפי שנתוסף מצוה אחת — מצות ערבה היום, והוא גמר החג, ובחג נידונים על המים, ובמים נכלל פרנסה ועוד עניים, לכן מנהג כל ישראל לע־שות התעוררות ביום זה".

גשמים בחג אינם סימן ברכה

"ובחג נידונין על המים" פותחו את מאמרנו הראשון, ורבי ישראל אלנקאווה בעל "מנורת המאור" מציין: "וראוי היה לשאול את הגשמים ביום טוב ראשון של חג, ותיקנו שלא לשאול אותן בשביל הסוכה, שהגשמים אינם סימן ברכה בחג. ועל כן אין מזכירים אותם עד שיעבור החג, דתנן במסכת תענית "הגשמים בחג למה הם דומים? לעבד שבא למזוג לרבו ושפך לו הקיתון על פניו", פירוש הקב"ה ציוהו לישב בסוכה שבעת ימי החג, ואם אינו מניח אותנו לישב בה מפני הגשמים, יראה שלא רצה במצוותינו".

"ואעפ"י שאין שואלין הגש־מים בחג בשביל מצות סוכה, אעפ"י כן ישראל רומזים לפני הקב"ה שיתן להם בשמים, מפני שהוא עונת גשמים ועת הזריעה, ומרצים לפני הקב"ה בלולב ואת־רוג והדס וערבה, מפני שארבעת מינים הללו גדלים על המים, ומתחננים בהם לפני הקב"ה כל שבעת ימי החג, ומבקשים מלפניו לרחם על הארץ ולתת גשמים בעתם".

הקב"ה נענה להם "בחג אתם נועלים עצמכם מלפני, ואני פותח לכם אוצרות הרוחות ואוצרות הגשמים, הרי עצרת תהיה לכם" (במדבר כ"ט ל"ה) אמר ר' חנינא בר"ח דרב אדא "מה יפו פעמיך בנעלים" (שיר השירים ז ב) בנעל אין כתיב כאן אלא בנעלים, בשתי נעילות, נעילה בפסח ונעילה בחג, בפסח כתוב "עצרת היא" ובחג כתיב "עצרת תהיה לכם". אמר הקב"ה לישראל "כנגן אתם נוע־לים לפני בפסח, ואני נועל לפניכם בחג, ואני משיב הרוחות, ומעלה עננים, ומוריד גשמים ומפריה טללים, ומדשן פירות, ומגדל עשבים, ואתם נועלים לפני בפסח, ואתם קוצרים ומוצאים את הארץ מלאה פירות".

גשמים היורדים בחג סימן קללה הם, "ובמשנתנו "מאימתי מותר לפנות משתסרח המקפה" (סוכה כ"ח ע"ב) משלו משל "למה הדבר דומה לעבד, שמזג כוס לרבו, שפך לו קיתון על פניו וכו'". ה"חתם סופר" דרש דברי חז"ל להפליג בשבחם של ישראל "אם מצטער ואנוס לצאת מן הסוכה ואינו בועט בהמצוה, אלא מצטער שלא זכה לקיים המצוה, והוי דוגמא למעלתן של ישראל".

רבי אברהם יעקב מסדיגורא הוסיף שענין גשמים בלילה רא־שונה לחג הסוכות אינו סימן רע, ח"ו, כי בגללם אינו מחויב לצאת מסוכה. שגשמים מועטים רצויים גם בסוכות, ורק גשמים מרובים אינם סימן טוב, והוא ביסס את דבריו על יסוד לשון המדרש "שפך לו קיתון על פניו. קיתון משמע הרבה, אבל מעט הוא באמת סימן טוב.

ואם אמנם גשמים בחג סימן קללה הם, מתפללים לפרנסה כפ־נים אחרות, וכך מצוין בכתבי האר"י לכוין מיד בבואו בסוכה בלילה הראשון, שאז זמן השפעת פרנסה ושובע, כדי להמשיך שובע ע"י החג זה שמביא שובע לעולם, ורמז מצאו בפסוק במזמור אשת חיל "היתה כאניות סוחר" ראשי תבות סכ"ה.

מן המפורסמות הוא סבלם של ישראל ממסים וארנוניות של השלטונות הנכריים בכל אתר ואתר, ורמז להקלת מעמסת המ־סים מצאו בערבה על "סוד המשנה (סוכה מ"ה ע"א): "מצות ערבה כיצד? מקום היה למטה מירושלים ונקרא מוצא, יורדין לשם וכו' ובגמרא תנא "מקום קלניא הוה [פירש"י בן חורין, כן המס של מלך] ותנא דידן מאי טעמא קרי ליה מוצא, איידי דמפקא מכרגי דמלכא [פירש"י מוצא מכלל המס של המלך והיינו כמו "קלנסיא" דתוספתא,] וראה במאמרנו הקודם על שבעים פרים כנגד אומות העולם.

הושענות בהושענא רבה

למען הדיוק נציין שיום קודם לכן, בהושענא רבה, אנו מתפללים לגשם בסדר הושענות, וכבר רבי סעדיה גאון מזכיר אותם בסידורו וקורא להם אג'באות: "ולאנשי ארץ ישראל יש ביום הערבה עניות נוספות ולאנשי בבל וזולתם, מה שלא אמנה משום רבנין, ואיני רואה לרשום דבר מזה משום אריכותו, מפני שאין מטרת הספר לרשום בו פייטנות, אך את שתי ההוספות האלה שמצאתי רבים אומרים אותן אני רואה לרשום והוא מביא שם: ההושענא אנא א־ל נא סלח נא, תענה אמתים שופכי לב כמים".

הפיוט "תענה אמתים" נכלל בסדר ההושענות בהרבה מחזורים, ואף ההושענות הם סוג של ה"ע־ניות". כמו שהושעת את אבותינו כן תושיע אותנו". יתכן שפיוט זה קדם לפיוטו של הקליר "יפתח ארץ לישע", שאף הוא מבוסס על זכויות האבות, ובצורה המיוחדת לו הוא משורר בכל בית "בזכר עניית מוריה, בזכר עניית ים סוף, בזכר עניית גלגל, בזכר עניית מצפה וכו'.

תפילת הגשם כיו"ט אחרון של חג

במרכזה של תפילת הגשם במוסף של שמיני עצרת (שמחת תורה בארץ) הוא הפיוט של רבי אלעזר הקליר "זכור אב נמשך אחריך כמים". מקובל שמחברו הוא הקליר, אם כי טוענים שהפיוט נתחבר ע"י פייטנים שקדמו לו אלא שהקליר הוסיף והרחיב את צורת תפילת הגשם, הוא שיזר את החודשים ואת המזלות, אף הוא הרחיב והכליל את הבקשה לגאו־לת הגלויות השונות במסגרת הבקשה לגשם "גלות בקעת בבל בגשמי אורות, כלה עול וסמא".

בפתח התפילה אנו מזכירים זכות אבות "זכור אב נמשך אחריך כמים" ברכהו והוא שתול על פלגי מים, גננתו והצלתו מאש וממים, והכוונה לדברי חז"ל על נסיונו של השטן להפריע לאברהם אבינו בדרכו להר המוריה לקיים את מצוות ה' בעקידת יצחק, וכך מובא בילקוט שמעוני (וירא צ"ט) "כיון שלא שמעו לשטן, הלך ונעשה לפניהם כנהר גדול, שאברהם ובנו יצחק לא יוכלו לעבור, עמדו להם המים עד צואריהם, פנה אברהם עיניו לשמים ואמר "רבון העולמים — ועכשיו באו מים עד נפש, אם טובע יצחק בני, איך יתייחד שמך", מיד גער הקב"ה בשטן והלך לו, וכך פירש הפיוט "גננתו הצלתו מאש וממים" מאש הכבשן באור כשדים, ומים — הוא הנהר שהוצב לפניהם ע"י השטן.

הפייטן ממשיך לפרט את נס־יונות האבות הקשורים במים, ולאחר אברהם שבא "באש ובמ־מים" כאמור, מסופר על יצחק אבינו ש"חפר ומצא בארות מים", על יעקב אבינו ש"טען מקלו ועבר ירדן מים" (כי במקלי עברתי את הירדן הזה) והוא גם "ייחד לב וגל אבן מפי באר מים" (כמסופר ויגל את האבן מעל פי הבאר) ולבסוף מאבקו עם המלאך. "בלול באש ובמים". לגבי משה "משוי בתיבת גומא מן המים", והוא שמסר את נפשו למען עמו "ובליך עת צמאו למים, על הסלע הך ויצאו מים", ולבסוף "שנים עשר שבטים שעברת בגזרת מים", בקריעת ים סוף ולדורות הם מקדשים את ה' "תולדותם — נשפך דמם עליך כמים".

עושי ערבה להקיף מזבח — הושענות ליד הכותל המערבי

בעל "הרוקח" מאריך בקשר שבין החג האחרון לשלושת הרג־לים לגבי קיום מתן נדרים ונדבות, ואנו מצטטים את דבריו "ולמה ערבה בהושענא רבה לפי שהערבה גדלה על המים, ואז נידונים על המים, ולא היה יום מרובה בקרב־נות כיום שביעי של סוכות, שבו עובר ב"בל תאחר" על נדרו — ובעוון נדרים גשמים נעצרים... לכך בסוף כל נדרים, יושב בדין של מים, לכך סמך לסוכות "איש כי ידור נדר" שיושב בדין, אם לא עבר נדריהם. נתן להם מים מידה טובה, שדיבור נקרא מטר, ואם לא יתן נדרים בעתו "ועצר את השמים ולא יהיה מטר".

בעל ה"רוקח" אף מביא נוסח התפילה ליום זה: "הוי קושרים הבהמות וענפי הערבה "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח", ואומר "רבונו של עולם מה שבדינו הבאנו — גם אתה אל תעצור הגשמים, נדר תלוי ברוח פיו. כאשר ברוחו יזלו מים, נדר תלוי בקול "קול ה' על המים". כשינו מה שציויתנו, כשם שהאת גדילה על המים, כך תן לנו מים".

במאמרנו הקודם בערב החג הזכרנו את הקרבת הפרים בימי הסוכות, ועד הושענא רבה אומות העולם מתמעטין והולכים, וכך נאמר בזוהר "ביום ההוא יצאו מים חיים — חכמה עילאה" "והצי"אל הים הקדמוני", "דא חסד עילאה: "וחציים אל הים האחרון" דא גבורה תתאה, ובגבורה עילאה, בקיץ ובחורף — בסטרא דאשא ובסטרא דמיא, דלא ישתאר דינא בעלמא, אלא כלא רחמי וחיים חיזוד בעלמא, ותא חזי בהאי חגא עבדין נסוך המים, וביעו רחמי. באינון שיתין משיתת ימי בראשית, וכולהו ז' יומין עילאין מקבלין מאינון "מים חיים" דנפקין מי־רושלים עילאה, ובאן אתר רמז מנין מים חיים כאינון שתין, חסידי וצדיקי חדאן בהאי הילולא, בגין דמו"א להוא סיטו דמין קב"ה למעבד, כד יעבר קב"ה מים "חיים טהורים". מארעא דילהון באינון שחיו. בההוא מזכה עילאה הוא "הים האחרון".

מלקטים הושענות בניו יורק

האר"י כבא רמז בפסוק "שורים רדפוני חנם" סופי תיבות מ"ים ר"ת חר"ש. לרמז ששורים אלו ע"י ניסוך המים, חשובים כחרס, כי כל ענין קרבנות אלו הם כנגד השבעים שרים, כנזכר, ראוי לאיש הירא להת אל לבו בעת ההיא בד' מינים לבטל אותם, והם מת־בטלים והולכים — אבל הוא יתברך קיים לעד ולעולמי עול־מים".

ב"מדרש תלפיות" הוא מפרט את הגלויות השונות: כשנגאלו מיד בבל גלו למדי ואח"כ גלו ליון וגלו לאדום, ואז יהיה גאולה בהחלט, וכך בבל יום עד יום הש־ביעי דיגולו מיד כולם, ולכן הוא

(המשך בעמוד ה)

מפני

קדושת המועד

אברהם יעקב זילברשלג

קדושת אהרן

ליומא דהילולא של מרן הרה"ק רבי אהרן מסדיגורה זיע"א — י"ט תשרי

בין דמויות הפאר בדור הדעה אשר חי בגלות ישראל לפני שנות דור, בולטת — משכמה ומעלה דמותו רבת האנפין והגוונים של הרה"ק רבי אהרן מסדיגורה זיע"א.

צעיר לימים היה בעלותו על כס הנהגת עדתו הגדולה. אף בעת הסתלקותו מזה העולם לא בא בימים. אולם אף על פי כן נחרט שמו לזכרון עד בעט ברזל ועופרת.

כאותו כוכב שביט מלא נוגה החולף ביעף אחת לתקופה ממושכת, ומותיר אחריו שובל נהדר של אש וזוהר, כן חרות זכרו של אותו צדיק, אשר אך בן ל' שנים היה בירשו את מקום אביו הצדיק רבי ישראל מסדיגורה זיע"א, ובתקופה קצרת ימים, שש שנים בדיוק, בהם ישב על הכסא הרם, קנה לעצמו שביתה עולמית בלבות רבבות חסידים אשר דבקו בו בימי מלכותו, ולאחר עלותו לגנזי מרומים — בתורתו ומורשתו המאירה כספירים.

בחצר סדיגורה המלכותית, נולד הרבי לאביו רבי ישראל זיע"א, בי"ב תשרי תרל"ז, מאה שנה בדיוק לאחר פטירתו של סבו זקנו הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א בנו של המגיד הגדול רד"ב ממזריטש זיע"א, ואביו של הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהביטש זיע"א אשר יסד וכונן את הדרך המופלאה והמלכותית, אותה כיסס והרחיב לאחר פטירתו, בנו הס"ק אור ישראל מרוזין זיע"א.

כאשר נכנס אביו רבי ישראל בליל הברית, לשאול את פי אביו האדמו"ר הזקן מסדיגורה זיע"א, מה שם יתן לרך הנולד, אמר לו אביו כי לבטח כבר חשב על שם. וכאשר ענהו כי סבר לתת לבנו שם על שמו של הסבא, רבי אהרן מקרלין זיע"א בעל "בית אהרן" חותנו של הרבי הזקן מסדיגורה, נאנח אדמו"ר הזקן ואמר: יפה דיברת, בני. אכן מתאים לו השם, והלא גם חותני ה"בית אהרן" נקרא ע"ש זקנו הלא הוא רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א...

לא ירדו החסידים באותו זמן לסוף דברי רבם. רק לאחר ל"ז שנים בדיוק, מיום ליום, בי"ט תשרי תרע"ג, כאשר השיב רבינו הק' נשמתו הטהורה ליוצרה והוא אך בן ל"ז, או אז הבינו החסידים אל מה נתכוון הרבי הזקן ברומזו על רבי אהרן הגדול מקרלין, שחי אף הוא ל"ז שנה בלבד.

מסופר כי לאחר פטירת אמו של רבנו, בתו הבכירה של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זיע"א, נכנס אדמו"ר הזקן מסדיגורה לקיים מצות ניחום אבלים אצל בנו רבי ישראל ופנה אליו, ואמר: יש לך שני בנים, משה ואהרן, אם יתן ויעזור ה' ויאריכו ימים, יאירו את העולם כולו בצדקתם. וידע מה שניבא. הבכור רבי משה מרדכי זיע"א, נפטר בהיותו בן [illegible] שנים, ואילו רבנו רבי אהרן נפטר בדמי ימיו בהיותו בן ל"ז.

מגיל צעיר ביותר התחבב מאד על סבו אדמו"ר הזקן מסדיגורה זיע"א. בהגיעו לגיל שלש כאשר נכנס בברית הפאות והתחילו ללמדו א"ב, הראה לו הרבי הזקן את האותיות א', מ', ת', ואח"כ החזה בידו על אותיות א', ב', י', וכאשר שאל רבי ישראל מדוע מראה אביו לבנו הקטן אותיות אלו שלא כנהוג, השיב לו אדמו"ר הזקן: תדע כי באותיות אלו נכללים, שמי שמך ושמו. שמי אברהם בן ישראל. שמך — ישראל בן אברהם יעקב, ושמו אהרן בן ישראל. כמו"כ הטיל מרן אדמו"ר הזקן על משב"ק הרה"ח רבי משה דוד גוטמאן ז"ל שישהה עמו בכל שעה בה הוא ואחיו נחים בחדריהם, ויחדיר בהם אמונת צדיקים.

מעלות יתירות ניכרו וניבטו בו עוד בהיותו נער צעיר. התמדתו בתורה היתה מפליאה ביותר. בכל שעה ושעה נהג לשנן את תלמודו ומשנתו, ואף בשעה שאכל, בין טעימה לטעימה היה משנן על פה פרקי משניות ותרי"ג מצוות. אף דבקותו הרבה בתפילה ועבודה היתה מחזה מידי, גם בבית צדיקים שכזה, כבר מינקות.

מדותיו התרומיות ולבו הרחום היו לשם דבר בחצר סדיגורה. בהיותו בגיל חמש שנים, שכח פעם המשרת להתיר את שרוכי נעליו, ומכיון שלא הצליח בעצמו להתיר את הקשרים הסבוכים, נרדם בבגדיו על כסאו. למחרת בבוקר של יום מצאו את הילד ישוב בכסאו במצב של נים ולא נים. וכאשר שאלוהו לפשר הדבר ענה בחן ותמימות: כיון שלבדי לא יכולתי לפתוח את שרוכי נעלי, ועודי ישן כבר, מובן שעקב שרוכי הנעליים לא אפריע ליהודי בשנתו, לבקש ממישהו אחר כי יפתח לי את השרוכים לא יכולתי מאחר וכבר קראתי קריאת שמע המפיל, ולרמז בלי לדבר לא חפצתי, משום שפעולים לדאוג מדוע איני מדבר אלא מרמז בלבד, ולישון בנעליים ג"כ אסור, על כן לא פשטתי את יתר בגדי שלא תהי שנתי שינת קבע, ונרדמתי קצת כדי שלא תהא ברכתי ברכה לבטלה...

כך עלה ונתעלה במעלות העבודה והחסידות הצרופה, בדרך אבותיו הק' מצוקי ארץ הצדיקים לבית המלכות של רוזין, ובהכוונת אביו רבי ישראל זיע"א שלא גרע עין מחינוכו הטוב.

בן י"ס היה בבואו בקשר נשואין עם בתו של הרה"ק רבי שלום יוסף מהוסיאטין זיע"א בנו של הרה"ק רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א צעיר הבנים של הס"ק אור ישראל מרוזין.

בי"ג תשרי תרס"ז, נפטר אביו הרה"ק רבי ישראל מסדיגורה זיע"א והוא בן נ"ו שנים, כמנין שנותיו של הסב, האור ישראל מרוזין זיע"א. עדת חסידי סדיגורה אשר הוכתה אנושות בפטירתו לא נסוגה אחור. חסידות סדיגורה היתה אז בשיא פריחתה ולבלובה.

מסופר כי באחת השנים כאשר ביקר מחותנו רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין בסדיגורה בבואו לציון אביו הס"ק מרוזין בסא"ג, תינה רבי ישראל באוזני דודו — מחותנו כי אחיו הבכור ה"פחד יצחק" מבאיאן נטל עמו את זקני החסידים של אביו. אמר לו רבי מרדכי פייבוש: הן זאת עשה לי אביך, רבי אברהם יעקב שנטל את זקני החסידים של האבא רבי ישראל מרוזין, אולם אני נטלתי עמי את הצעירים, ועשיתי מהם חסידים זקנים... וכך יעץ גם לו לעשות.

ואמנם: חסידי סדיגורה היו מפורסמים כעידית שבעידית. הקשר העמוק והטמיד בין הרה"ק רבי ישראל לחסידיו הכה שורשים והפריח ניצנים בקרב המונים שנהרו להסתופף בצילו, ולהתבשם בנועם אמרותיו וצוף דברי תורתו, שמחים ובהירים כנתינתם מסיני.

לא פלא אם כן, כי לקו בכפליים עם הסתלקותו לשמי רום. רבי ישראל כבה ושכלל את עדתו מן המסד ועד הטפחות, וחסידיו הנאמנים היו קשורים אליו ברמ"ח ושס"ה, ובכל הנר"ן.

מיד נתנו "זקני" החסידים את עיניהם ולבם בבני הצדיק אשר הותיר אחריו, ובראש וראשונה בגדול שביניהם, הלא הוא מרן רבי אהרן זיע"א.

רבי אהרן היה ידוע זה עידן ועידנים, כחכם הרזים, צדיק וקדוש, גאון ופרוש, ואף טבעי היה כי רבבות החסידים דבקו בו בעצה ובחום, כהיתפס האש בשלהבת, וכמשוך השמן במנורה.

בתקופה קצרה, בשש שנות הנהגתו הספיק הרבי להיחקק עמוק בתוך לבות חסידיו הרבים ומקורביו. חינו אשר על פניו, נועם הילוכו, וחין דיבורו, הקנו לו מהלכים רחוק מחוץ לעיירת שבתו — סדיגורה. שמו הטוב נדף למרחוק כצלוחית של פליסון. מכל קצוי ארץ נהרו לחצר מלכותו, לדבקה בו, וליהנות ממנו עצה ותושיה בבשם וברכות.

תפיסתו החדה, האבחנה הדקה, וחכמתו הרבה, כל אלו, יחד עם יתר מעלותיו הרבות שלא ניתן כלל לפורטן, עשאוהו לתל תלפיות, אף בדור העצום ההוא, בו חיו עוד מגדולי הס"ק מרוזין זיע"א, ועוד צדיקים רבים ומפורסמים, עד כי יפה היה כחו בין הלבאים, ולמרות גילו הצעיר מאד, כזקן ודגיל ניהג ברמה את עדת חסידיו.

דברי תורתו אשר אמר בעת ישבו על מדוכת האדמורו"ת, הרי הם אוצר בלום ובלתי נדלה של גאונות חריפה ותורה חסידית שלימה. ספרו החשוב "קדושת אהרן", והקונטרס הנספח אליו "תכלית חכמה" לא יסולאו בפז. [illegible] כי בנו יחידו, מרן אדמו"ר רמש"י מסדיגורה, אמר פעם כי יסוד לימוד תורת החסידות הוא בספר 'באר מים חיים' ובספרו של אביו 'קדושת אהרן'. בעוד שבבאר מים חיים הר' נהג מתמיד להאריך מאד בלשונו, ולצייר כל פרט ופרט באריכות ומשל, הרי ב'קדושת אהרן' לשונו של הרבי קצרה, ורעיונות נשגבים מקופלים לעיתים במלים ספורות. ואכן בין קפלי כתרי דפי הספר הק', מופיעים יסודות החסידות בכלל, והחסידות בית מלכות רוזין סדיגורה בפרט, באופן נאדר ונהדר כפי שנכתבו סמוך לשמיעתן ע"י "הרב הגאון החריף צנא מלא ספרא החסיד המפורסם וכו' מו"ה שלום יוסף נ"י האבדק"ק יודעפאף" (מלשון ההזהב של אדמו"ר מסדיגורה זצ"ל בהסכמתו לספר), וכפי אשר הוא כותב בעצמו בראש הספר "אשר כמעט השנים נהג נשיאותו הרבה מקנתו קנין תורת אמת חיים המה לשומעיהם ואת אשר נשפע עליו שפע קודש בעתים הקדושים שבתות וחגים ומועדים "אשר לא משו מעשות פרי שפעת קודשה וברכה".

אהבת ישראל שבו לא ידעה תחומין וגבולות. הרגישו בחוש כיצד מוכן הוא להשפיל עצמו כלפי כל אחד מישראל, לקרבו ולחבבו, ולעודד בכל מילי דמיטב. היה מקרב כל אחד מישראל בכל דרך אפשרית, ורבים השיב מעוון בהנהגתו המופלאה והנדירה הלזו.

בחוצות ישראל התפרסם רבינו הק' כאיש מופת. רבים נושעו על ידו. אם בזרע של קיימא ואם ברפואות שלא כדרך הטבע. פעם נכנס אליו יהודי והתחנן: רבי, זקוק אני לישועה 'שלא כדרך הטבע'. ענה לו רבינו: דרך הטבע הוא שיהיה אך טוב לישראל. בירכו הרבי, והיהודי נושע אמנם.

כמו"כ מסופר על משרתת יהודיה שתפרה בבית הרבי, ומחט חדה נשברה בתוך ידה ותקועה בתוך בשרה. ועקב קוטן החוד, רץ־ראש המחט בתוך הורידים, וגרם בכל פעם יסורים נוראים למשרתת. וישאלו ברופאים, אך הם נואשו מלמצא פתרון משום שלא יכלו לעקוב אחר המחט כי רצה ממקום למקום בתוך גופה. בצרותה פנתה המשרתת לבית הרבי, והנה לתמהון הנוכחים ציוה הרבי, לעשות דבר פשוט: לקחת אבן "מגנט" מהסוג החזק ביותר, ולרגע בו תרגיש כאב במקום מסוים. מיד תצמיד את המגנט לאותו מקום, וממילא תיעצר המחט באותו מקום, ויוכלו לנתחה ולהוציא את חוד המחט מן הבשר, כך אמנם עשו והאשה נושעה. הסיפור הזה עורר רעש גדול בעולם הרפואה והרבה עתונים מדרום לכתוב על חכמתו של ה"וונדר רבינר" אשר המציא שיטה זו שאומצה על ידי הרופאים כנוסחה רפואית קבועה למקרה דומה.

לאחר מעשה התבטא רבינו זיע"א באזני מקורביו, כי אבן המגנט משולה לכנסת ישראל, וכך צריכים אנו להתדבק ולהימשך אחר השי"ת, וזהו הפירוש של הפסוק בשה"ש: "משכני אחריך נרוצה"...

ידוע מה שאמר אדמו"ר הזקן מסדיגורה עה"פ "והיה כנגן המנגן, ותהי עליו רוח ה'", דאם המנגן אין לו נטיה אישית ופניה בשירתו, אלא הוא בדיוק כמו הכלי שמנגן אך לא שייך אצלו פניה, אז — ותהי עליו רוח ה'. מאמר זה נתגלם בצורה נפלאה ברבינו הק', שנתפרסם מאד בכח ניגונתו ושירתו הזכה. לחנים רבים אשר יסודם בהררי קודש, מושרים עד היום ברטט וגיל בחצרות סדיגורה ובית רוזין, ועל כל שיר ושיר מורגשת בעליל רוחו הכבירה ודמותו רבת הגוונים של אותו צדיק וקדוש הזכור לטוב.

בשיא יפיה היתה שירתו הזכה, אשר נגדעה בפתאומיות. בהיותו עדיין באיבו, רך בשנים, אולם מופלג ורגיל בכל הקשור לעבודת השי"ת, שבק חיים לכל חי. כבר בקיץ של שנת תרע"ב, חלה פתאום קשות, והוצרך לנסוע פעמים מספר לוינה, לצורך טיפול רפואי. גופו אשר היה חלוש מיל־דות, לא עמד במשברים קשים, וביום הכפורים האחרון לחייו עלי אדמות שכב כבר על ערש דוי, כאשר מנין מצומצם בלבד הורשה לעמוד על ידו ולהתפלל. אולם רוחו האיתנה פיעמה בעוז, והמ־עיין לא פסק חלילה מלפכות.

כארי התגבר לצום ביום הק־דוש, ולא שינה מקוצו של יו"ד מהנהגותיו הקדושות. שבועות מספר לפני פטירתו בפר' וילך אמר בין יתר דבה"ק: אחרי שהצדיק מתקן את הכל, אז הוא גבוה לעי־לא מן הדור, ולא יוכל עוד לומר להם מאומה. ואמר בלחש, קורה לפעמים שהצדיק גמר לתקן הכל בעולם ואז הוא מסתלק מהעולם הזה, וזהו "וילך משה"...

באשמורת הבוקר של י"ט תשרי, בדקות אחרונות של חשיכה טרם אור, יצתה נשמתו בטהרה, ועלתה מן העולם השפל והתחתון לעולם שכולו אורה, בהותירו אחריו עדה ענקית ללא רועה ואב רחום אשר הנהיגם בתושיה ושאר רוח נאצל, בתקופה קצרה בלבד של שש שנים, אולם הקשר הנפשי העמוק של החסידים ברבם הדגול הרי אינו תלוי במקום ובזמן, וכר־עם ביום בהיר נפלה עליהם בשורת האיוב בהילקח מהם עטרת ראשם ונזר תפארתם.

השאיר אחריו את בנו יחידו מרן אדמו"ר רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורה זיע"א, אשר הוכ־תר למלא מקום אביו בהיותו בן ט"ז בלבד, ועד שיבה הנהיג בתפ־ארה את חסידות סדיגורה, עד יום פטירתו בש"ק בכ"ט ניסן תשל"ט, במשך קרוב לשבעים שנה ברציפות.

בנו הי' ניהו כבה"ק אדמו"ר מסדיגורה שליט"א, הרי הוא ממשיך שושלתא דדהבא בדרך אבותיו הק', עדי ביאת ינון והג־אולה השליטה בקרוב אמן.

המודיע — עמ' ד'
יום ועש"ק, ד' דחוהמ"ס, הו' שענא רבא, כ"א תשרי מ"ז

יהודה מ. קרפפן

חצי יובל שנים להסתלקותו

של בעל החשב סופר זצ"ל

ביום הושענא רבא מלאו עשרים וחמש שנים לעלות לגנזי מרומים של החמישי בקודש בשושלת הסופרים הגאון הצדיק רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל, גאב"ד ור"מ פרשבורג, שושלת הסופרים תחילתה ומקור מחצבתה היא רבן של כל בני הגולה מרן החתם סופר זי"ע, וענפיה — עשרות יוצאי חלציו אשר שימשו בקודש והרביצו תורה ויראה במשך כמה דורות בקרב אלפי ורבבות ישראל, לפי רוחו ודרכו של הסופר הראשון.

מרן החשב סופר זצ"ל, שהיה רבה האחרון של קהלת פרשבורג, יצג בגאון ובכבוד את התפקיד הרם, זמנים קשים ביותר פקדו אותו, הרי הם שנות השואה הנוראה אשר החריבה את רבב קהלות ישראל באירופה ובתוכם עיר ואם בישראל פרשבורג, החשב סופר זצ"ל היה עד לחורבן הגדול ולשקיעתה של קהלת קודשה זו, בעבר כבר נכתב הרבה על מסירות נפשו ועוז רוחו, כאשר סיכן את עצמו מדי יום ביומו כמעט עד הרגע האחרון, לבוא להיכל הלי־מודים ובסתר מתוך פחד בצל המות, להשמיע את שיעוריו תמידין כסדרן, הוא לא התרצה לכל ההפצרות אשר הפצירו בו לעזוב את הקהלה, ולהמלט על נפשו, כל זמן שהיה ניצוץ של תקוה, וכל זמן שהתלמידים יכלו להגיע למקומות הסתר לשתות מים מבאר־גדול זה אשר שרים חפרוהו וכרוהו נדיבי עם, לא הסכים להזניחם ולצאת מעיר, רק כאשר באו מים עד נפש ולא היתה יותר כל תקוה להמשיך בנהולה של הישיבה והקהילה, ועד ערב חג מתן תורה תש"ג כאשר נגלה אליו בחלום זקנו הגדול מרן החתם סופר זי"ע ומאיץ בו לעזוב את פרשבורג כי סכנה גדולה מרחפת עליו, רק אז עזב את עירו, מולדתו וממלכתו ההולכת ונחרבת על ידי הצוררים ימ"ש, אחרי טלטולים רבים זכה לעלות לארץ הקודש לחונן עפרה, לא אשכח את הפ־גישה המרגשת הראשונה בירוש־לים בינו לבין אביו מרן הדעת סופר זי"ע, שבאה אחרי פרידה של כמה שנים ודאגה וחרדה על גורלם, כבר במעמד מרגש זה הבטיח לאביו זצ"ל לעמוד לימינו, ביחוד לנטוע מחדש את אשר נחרב ולהקים בעיר הקודש ירושלים לתפארת את ממלכת פרשבורג, להפריח מחדש את הכרם שממנו יינקו דורות רבים, למען המשך קיום צוואתו הק' של מרן החתם סופר זצ"ל "שלא יבוש המעין ולא יקצץ האילן".

במאמרים קודמים נכתב כבר באריכות על גודל צדקותיו ולמד־נותו של החשב סופר זצ"ל, איך הוא יגע ועמל בתורה, איך עשה לילות כימים לחדור עמוק לנבכי הסוגיא, אשר עליהם הוא מוסיף ציצים ופרחים, כבר בהגיעו לגיל עשרים וחמש שנים הוא מתמנה כריש מתיבתא בישיבה הגדולה לצדו של אביו זצ"ל וכבר בהתח־לה כבש את ליבם של מאות תל־מידי הישיבה אשר שתו בצמאון את חידושיו הנפלאים, עודד אותם ללמוד בהתמדה, בעמקות וביסו־דיות, היה רגיל לומר מה שחז"ל אמרו במסכת ע"ז, "לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא", והיה מפרש: שור דרכו לחרוש עמוק באדמה, והחמור נושא משאו על שכמו, התלמידים צריכים לשקוד על התורה בבחינת שור לעול כלומר לימוד בעמקות ובעיון, ובבחינת חמור למשא, שיהיה גם בקיא בכל מקצועות התורה, הוא המשיך בשיטת הלימוד בעמקות ובעיון, ובבחינת חמור למשא, שיהיה גם בקיא בכל מקצועות התורה, הוא המשיך בשיטת הלימוד כפי שהנהיג זקנו מרן החתם סופר זצ"ל, בביאור ההלכה והסקת שמעתתא אליבא דהלכתא, כל בחור היה צריך לדעת את כל חומר הלימודים בעל פה, מלבד השעורים שהיה נותן מדי יום ביומו היה מרבה בשיחות מוסריות בכדי לטעת בלב תלמידיו מידות טובות ולהורות להם הדרך אשר ילכו בה, היה מקשיב לכל בעיה קטנה כגדולה אשר הציקה לבחור ותמיד מצא את המילים המתאימות לחזק את רוחו ולהפיק ממנו את המקסימום בשטח הלי־מודי.

זכיתי להיות במחיצתו למעלה מעשר שנים רצופות, יכול אני להעיד כי מעולם לא ראיתיו מתבטל לרגע, התמדתו ושקידתו היתה ממש דוגמא ומופת, שעות התכונן באופן יסודי ביותר לכל שעור ושעור, איך אפשר בכלל לתאר עד כמה היה מקפיד בה־קפדה יתירה כל מה שבא לפיו, והיה לוקח על עצמו את כל החומרות, אפילו בזמנים שגופו נחלש ובקשו ממנו לפי פקודת הרופאים לאכול איזה מאכל חיזוק לבריאותו, לא הסכים, ולא עזרו כל ההפצרות, היה מקבל כל אחד ואחד בחיוך לבבי ובסבר פנים יפות, לכולם מצא איזה מילה טובה ומעודדת, יצג את הישיבה בכבוד בלתי רגיל, היה דורשן בחסד עליון, ממש פה מפיק מרג־ליות וכובש לבבות שומעיו, מילא את תפקידיו הצבוריים בכשרון רב, הן בנשיאותו הרמה בכלל שומרי החומות והן בחברותו במועצת גדולי התורה, כולם חיבבוהו ואף הזקנים ביותר חלקו לו כבוד והתחשבו בכל מה שהרב מפרשבורג היה אומר.

בעל החשב סופר זצ"ל, ידע גם בירושלים ימי סבל רבים, תנאי הקליטה היו קשים, ימי צנע והחזק, המלחמה באנגלים, המצור הקשה של ירושלים וההפגזות הבלתי פוסקות של העיר, אחרי כן, עמל בכל כוחו לגייס את הכספים הנ־חוצים להקים את מעון חתם סופר לפליטי הגולה, אשר היה בית מחסה לנצולי השואה, לבסס את התלמוד תורה. הישיבה הקט־נה והישיבה הגדולה ואת כולל האברכים, למענם כיתת את רגליו למרחקים, תקופה ארוכה היה מחוץ לביתו ועורר את תלמידי ואוהדי הישיבה ברחבי תבל שי־תמכו במפעלים הגדולים. אחרי כן היו לו דאגות יום יומיות בממון התקציב השוטף של הישיבה, כמה צער ועגמת נפש גרם לו העול הזה, מוסדות פרשבורג היו פזורים בכמה חלקים בעיר, הפנימיה בשכונת סנהדריה, הישיבה בקט־מון, הכולל במאה שערים, הוא החליט לרכזם במקום אחד ולה־קים למטרה זו בנין חדש, גדול ומפואר בשכונת גבעת שאול, כמה גדולה היתה שמחתו שזכה להניח את היסודות לבנין מפואר זה, ולהשתתף בחגיגת אבן הפינה שהיתה ברוב עם והדרת מלך, בזה חשב שסוף סוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה, אבל לא עברו ימים רבים, רק חדשים ספורים אחרי פטירתו של אביו הגדול בעל הדעת סופר זצ"ל, חלה במחלה אנושה, שנה תמימה סבל יסורים קשים ומיום ליום הלך ונחלש עד כי ביום הושענא רבא תשכ"ג נגדע הארז בלבנון.

במשך תקופה ארוכה לא יכולנו להתאושש ולהשלים עם המציאות המדאבה הזה, אך בראות ראינו כאור־מים כי הצלחנו להגשים את שאיפותיו ומשאת נפשו, להמשיך בעבודות הבניה עד שבס"ד יכולנו לברך על המוגמר, לראות את הב־נין הגדול עומד על תלו, בה הת־קבצו תלמידים רבים מכל חלקי תבל אשר באו להשתלם במקצו־עות התורה לפי דרכו ורוחו של מייסדי הישיבה, הישיבה מתנהלת ולשם ולתפארת תחת נשיאותו של גאב"ד פרשבורג רבי שמחה בונם סופר שליט"א, כאשר לצידו מר־פקדים רמי"ם גדולי תורה ברא־שותו של ראש הישיבה הגאון רבי צבי קושלבסקי שליט"א, שמש־קיעים כוחות בלתי רגילים בכדי שמאה וחמישים הבחורים והא־ברכים אשר לומדים בישיבה יקבלו את הכשרתם התורנית, ובי"ה הישיבה פורחת ומשגשגת והיא מפארת את עבודה העשיר של המרכז התורני הגדול ועתיק היומין אשר יסודה בקודש לפני 180 שנה על ידי מרן החתם סופר זצ"ל.

עיון לשמחת תורה

ה. אבן־שוהם

עצרת שמחת התורה

"ביום השמיני, עצרת תהיה לכם" — כך בא ציווי הבורא במצות החג הזה, "שמיני, רגל בפני עצמו" (סוכה מז.) יום שהוא אמנם השמיני במספר בסדר ימי החג, חג הסוכות, של שבעת ימים, אבל מבחינת חגיגתו אינו אלא יום חג בפני עצמו, בייעודו בתוכנו במצוותיו וקרבנותיו וברכותיו, ומכאן — בשמו (שם מח.).

ומהו באמת תוכנו של החג הזה, מן התורה; ואם הוא חג בפני עצמו, למה הוא מתיחס בשמו המספרי, "שמיני"; ומהי משמעות שמו "עצרת"? דרשו רבותינו ז"ל (סוכה נ"ה): "אלו שבעים הפרים (שמקריבים במשך שבעת ימי חג הסוכות) כנגד מי? כנגד שבעים אומות, פר יחידי (שמקריבים ביום השמיני הזה) למה? כנגד "אומה יחידה". משל: למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: "עשו לי סעודה גדולה" (למשך שבעת ימים, לכל "עבדיו", אורחיו). ליום אחרון, אמר לאוהבו: "עשה לי סעודה קטנה (ליום אחד בלבד) כדי שאהנה ממך"..., מתוך דרשה זו ומשל זה, נשקף לנו בבירור כל תוכנו ומהותו של יום זה, ואף שמו ותוארו, הוא בא לשמש יום "עצרת" — יום עכבה, להעצר מלצאת עדיין "אל הדרך", ולהתעכב עוד יום אחד "בחברתו של המלך, הידיד האוהב", כיום "שמיני" — נוסף על המספר "העגול" הקבוע של שבעת ימי חג ומשתה עם כל עבדי המלך כולם..., אבל רק מפני כן אין שום אפשרות ומקום למחשבה שיום זה הוא "המשך" לחגיגה שעברה, כי אין האוירה הידידותית והשמחה הפנימית, שלהבת האהבה הפורצת ללהבת אש בחגיגה "קטנה" זו, יכולה להתייחס במהותה אל השמחה והחגיגה "הגדולה" שהיתה בשבעת הימים שעברו, כי בחגיגה "קטנה" זו יש התחלה חדשה לגלי שמחה סוערים ומשבי רוח דודים מרעננים והשתלהבות אישי אהבה יוקדים שלא היו בכלל בחגיגה "הגדולה", לא מהם ולא מקצתם! אמנם "שמיני", אבל "עצרת" שהיא "רגל בפני עצמו".

זהו, כאמור, תוכנו ומהותו וסיבת שמו ותי־אורו והלכותיו של יום זה, כרוח נתינתו מסיני בתורה שבכתב — "ביום השמיני עצרת תהיה לכם", ובתורה שבעל־פה — "עכבו עלי עוד יום אחד כדי שאהנה מכם" (רש"י עה"ת, עיין בפ' "אמור" ובפ' "פנחס"). וכך באמת, ורק כך, היה נחוג חג זה בארץ ישראל בדורות שעברו, עד אחרי תקופת הגאונים, שסדר קריאת התורה בשבתות היה סדר תלת שנתי, התורה חלוקה לפי נוהג זה למאה וחמשים וארבעה "סדרים", שכל "סדר" נקרא בשבתו, ובשבת שבה השלימו את התורה חגגו את המאורע, בלי כל קשר עם יום חג ומועד, וכך היה יום שמיני עצרת נחוג רק עם תוכנו המקורי בלבד, בלי כל קשר עם "שמחת תורה", והקריאה בתורה ביום זה היתה בפרשת המועדים של סדר "ראה", פרשת "עשר־תעשר" או "כל־הבכור" היא מה שקור־אים באמת היום אתנו שבגולה ביום הראשון — "שמיני־עצרת" שהם עושים "שמחת־תורה" רק ביום־טוב השני — "של גלויות".

ואילו המנהג הנהוג היום בכל תפוצות ישראל לסיים מדי שנה את כל התורה, ולחגוג מאורע סיומה ביום שמיני עצרת, בחו"ל־השני, ובא"י־הראשון, הידוע, הוא המנהג הבבלי שבימי האמוראים, שהועבר לספרד היהודית עם תחילת "ישובה", ונתפשט במשך הדורות גם בצרפת ואשכנז ועד תימן, והגיע עם הספרדים והאשכנזים והתימנים לארץ ישראל גם בימינו (ראה: מגילה כט: לא. ורמב"ם פי"ג מה' תפילה הלכה א'). כך, שבימינו מקבל יום "שמיני־עצרת" זה תוכן חגיגותי גם של חגיגת שמחת־תורה, ביומו השני — בחו"ל, ובארץ־ישראל — אין לך אלא "שמיני־עצרת" שהוא "שמחת־תורה".

וכאן באה השאלה: מה ראו רבותינו שבבבל (מגילה לא. ועיי"ש בתוד"ה "למחר" בענין הפטרה) קשר בין שמחת התורה לבין שמיני־עצרת, שעמדו וקבעו את קריאת "וזאת הברכה" וחגיגת מאורע סיום התורה והתחלתה מ"ברא־שית" ביום זה, ולתת בכך צביון ותוכן שהם לכאורה חדשים ושונים, וכך גם שם חדש ושונה ליום חג זה; ובעלי הלכה מוסיפים לתמוה ולשאול (חידושי ר"ח הלוי, מבריסק): הרי שנינו (מו"ק ח:) "אין נושאים נשים במועד", משום "אין מערבים שמחה בשמחה" (מ"ם שם), וכי אין אם כן בנוהג זה של שמחת־תורה ביום שמיני־עצרת משום ערבוב שמחה בשמחה, ועד כדי מילוי כל צביון היום ושינוי שמו מפני שמחת התורה?!

אהבה שבין שני אהובים אהוכים, אמתית ונצחית, היא באמת "אהבה שאינה תלויה בדבר" (אבות ה, ט"ז). אבל משמעות ההגדרת "שאינה תלויה בדבר" היא, שאינה אלא תלויה בדבר חיצוני זר שאינו ממלא את תוכנה ומחיה ומהווה אותה, והוא והיא אחד הם, אבל באמת אין אהבה זו — האמיתית והנצחית, ורק מפני כך — אלא אהבה שיש לה תוכן ורוח חיים, חיות פנימית שהיא מהוה ומחיה ומקיימת את האהבה, והיא והאהבה אחת הן.

והאהבה הזו, שבין ישראל עם הסגולה, העם היחיד והמיוחד והמאוחד, לבין אביהם שבש־מים, חיותה ומהותה ותוכנה אינה אלא התורה הקדושה, שהיא ונותנה חד הם, והיא ומקבליה חד הם, והיא והאהבה שבין נותנה ומקבליה, קוראיה ומסימיה ומתחיליה מנשקיה בחבה ומקיפים בה את בימת קריאתה ורוקדים בה בכל עז זקן ונער יחדיו, חד הם!

וכשהקדוש ברוך הוא קורא בחבה לעם קדושו חביבו וידידו להעצר עוד יום אחד במ־חיצתו בחברתו ולעשות לו "סעודה קטנה" כדי "שיהנה ממנו", כדי שביום זה ישמח ה' בישראל וישמח ישראל בעושיו, אין לך טורקלין מתאים יותר לחגיגה זו מאשר בית־כנסת ובית־מדרש, ואין לך חגיגה המביעה את האהבה והידידות בין העם הנבחר משבעים אומות הנקרא היום בחבה להעצר ולהתעלס באהבים עם אדון צב־קות, אחרי גמר החגיגה הגדולה בה נטלו חלק כל עם ולשון, אלא חגיגת שמחת סיום והתחלת התורה, שהיא הגורם והסיבה לבחירת עם זה לסגולה מכל העמים, והיא היא המביאה את הניצוץ ומשלהבת את אוירי אש האהבה והחבה שממנה יצאה הקריאה לעצרת חבה זו ביום זה.

כך ראתה יהדות בבל התורנית את הקשר בין "שמיני־עצרת" ל"שמחת־תורה", וזוהי "הס־עודה הקטנה" שהיא מכינה לאדונה מלכה וא־לוקיה הקורא לה לעצרת של שמחה וידידות "כדי שיהנה ממנה", יום שכולו שמחת תורה. שמחת סיומה ושמחת התחלתה יום של הקפת הבימה הגדולה של התורה עם ספר התורה בחיק בדמעות גיל ובנשיקת חבה בחפיצה ובקפיצה בחשיקה ובדיצה: "שישו ושמחו בשמחת תורה, כי היא לנו עז ואורה"! ובשילוב עם: "אנא ה' הושיעה נא, א־לקי הרוחות הו־שיעה נא, בוחן לבבות הושיעה נא, גואל חזק עננו ביום קראנו" — שלא יפסק חבל האהבה, והאהבה הרבה תהיה לאהבת עולם. כי על כן אין "עצרת" זו שהקב"ה קורא אליה את עם קדושו עם מקבלי תורתו אלא "עצרת שמחת התורה"!

ביום זה, נביע שמחה וגיל, ואף תחנה נפיל, שלא תהא עוד שמחה זו רק שמחתה של "יהדות התורה" בלבד, אלא — "וכל בניך למודי ה'", כולם יראו ויכירו בה להצביע עליה "וזאת הברכה", והיא תהיה אור דרך "לעיני כל ישראל", המגידים אשר "בראשית ברא א־לקים את השמים ואת הארץ" — בשביל ישראל ובשביל התורה.

ואנו — "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך", "לך חוק ואמן..." [illegible]

מסוד חכמים

פרקים במשנת חייהם של גדולי ישראל

יעקב ב. פרידמן

"ושמחתם לפני ה' אלוקיכם!!"

שמחת תורה תרפ"ז בישיבת חברון

"... שזה הדבר אינו כן... ולא יאמרו אותו זולתי הטפשים והרעים והחטאים בנפשותם! כי אמנם ביד האדם למנע עצמו ומחשבותיו ותאוותיו מכל מה שירצה! וברשותו ובדעתו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים כרצונו. ולבו מסור בידו, על כל אשר יחפוץ יטנו!!!" (ספר החנוך מצוה תט"ז).

דרכי חברון אבלות.

על־ידי בנין הישיבה התגודדה קבוצה המומה של תלמידים שנותרו מסיבה כל שהיא בישיבה לחג הסוכות. קריאתו הצרחונית של המואזין מכוון "אשל אברהם" נדמתה בשעת "שקיעה" זו, כקריאת תגר טפילה. תלמיד צעיר ולו עיניים בוהות שאצורו בתוכן עייגות של דמעות־דם, נעתק לפתע ממקומו, נגש בצעדים מדודים לספסל המזרח. הסטנדר של רבי משה, רבו האהוב עדיין ניצב ברשול על המקום המיוחד, ו"ברכת שמואל" — הספר החביב על רבו, חבוי בארונית. הוא השעין את מצחו הלוהט על מסעד העמוד וגעה בבכי תמרורים.

רבי נתן צבי, האב השכול כבר ניצב אותה שעה על־יד שערו של "יולך" — הבית בו נקטעה שירת־חייו של רבי משה, בנו הצעיר, מראשי הישיבה בחברון. המכה שניחתה כרעם ביום בהיר על ראשו, לא העבירה את צלילות דעתו; נפשו שעוצבה משך עשר משנותיה ביד־הברזל של קלם, נהגה בידו את הכלים לסלק בשעה מעין זאת כל רצון מידי, לזכך את הלב מכל נטיה טבעית, ולרכז את המחשבה בסי' תקכ"ט בשו"ע או"ח.

שלחן ערוך אורח חיים" על שום מה?!

שומה עליו לברר, אם דברי הרמ"א (או"ח רפ"ח) המתיר למי שמתענג על בכיו, לבכות בשבת — אמורים רק בהלכות שבת, שלגביה קיימת מצוות ענג בלבד, וכאשר הבכיה ענג היא לו — הרי היא מותרת. מה שאין כן ביום־טוב שעליו חלה חובת "שמחה"; וכאן מקום לומר, כי בכיה מכל סוג שהיא נוגדת היא את השמחה...

... את הסטנדרים החפויים בעיר האבות, משחים התלמידים בדמעותיהם; סביב לשעריו של "יולך" מהלכים כצללים קרובים וידידים, ופניהם המזועזעות אינן מותירות ספקות באשר למדת ה"שמחה" שהם שרויים בה... ובחדר צדדי מסב בדד האב השכול, רוכן על־גבי נושאי כלי השו"ע, והוא מברר אם מתירה לו ההלכה להסיט לשעה את חרדות היום — המסמירה אף עתה, עד לתום הבירור את פניו — ול"עסוק" ביגונו... לאחר בירור ממושך הכריע כי "שמחה" איננה מתירה בכי...

אלפים רבים, ביניהם חכמי ירושלים וקבדניטיה נתקבצו כדי לחלוק ל... אבי הנפטר את כבוד התורה. רבי נתן צבי מסב ביזוזא בברכה המוליכה לקבר בנו, צהלת החג שפוכה על פניו, והוא מאיר פנים לכל הפנים המכורכמות שהשתתפו בהלויה... כאשר הוציאו את הנפטר, הקדירה לרגע ענה כבידה את מצחו וכתפיו הזקופות הרותיתו בבכי קצר. כהרף עין החל מכה באצבע צרידה. נפשו חרדות — שבעים שנות חנך־ברזל, הדפה ביד קשה את הכניעה לרגע, וחיוך — המפורש באו"ח סי' תקכ"ט — שב והאיר את פניו.

"ושמחתם לפני ה' אלוקיכם!!".

* * *

הנגון המסורתי של "ברכו" בליל שמחת תורה תרפ"ז, התוזכת, צרוד ומתלעלע, בין כתליה המשוממים של ישיבת חברון. ר' ישראל וילנסקי, מזכיר הישיבה שניצב לפני העמוד, ניסה ללא הצלחה להכניס נימה של חיים לנגון החג. מן התלמידים שנתקבצו לחוג את שמחת התורה — בהיכלה, נשכחו הכוונות כולן, והסטנדר הפנוי של רבי משה האהוב השרה אוירת נכאים. התפלה דמתה למעריב של ליל כפורים.

לאחר התפלה פנו התלמידים לאכסנייתם, שם נכון להם "לחם דמעה"... לאחר סעודה מאולצת ושקטה, נפנו ושבו לבית המדרש.

השמש הממונה, היה היחיד שעשה הערב מלאכתו נאמנה... הספסלים הכבדים הוסטו לירכתי הבית, וסטנדרים הערמו זה על גבי זה. ערבי ישיש מנכבדי חברון, שזכר לילות־חג "חברוניים" נלהבים, הציץ בהשתאות על האוירה העכורה; משראה כי איש אינו מתכוון להרקיד כאן רגליים, משך בכתפיו ונסתלק לו.

— — — קול אדיר, חדור חדוה, קרע לפתע את השקט העצבני:

"ברוך הוא... אלוקינו... והבדילנו מן התועים..."

קולו של ה"סבא".

על פתח ההיכל נפרשה דמותו הציורית של רבי נתן צבי, הסבא מסלובודקא; עיניו להבה, זרועות תלמים של שמחה שופעת; ידיו מתנפות בדביקות, ורגליו — הכבידות מוזקן — מרחפות ברקוד; ושירתו האדירה שוטפת כמפל מים כביר את הלבבות היגעים:

"ונ־תן ל־נו תו־רת אמת..."

— — — —

שמחת תורה, כשל שנת תרפ"ז, לא ראתה "כנסת ישראל" בכל גלויותיה. ה"סבא" שעינים לו רואות, ואף בלבו צבט הסטנדר הריק נקודה צלומה — רקד והרקיד עד כלות הכוחות; הן יותר מבכל שנה היה ה"ושמחתם" של השנה — "לפני ה' אלוקיכם!!" ללא שמץ־תערובת גופנית טבעית, והנגון המלהיב שהרקיד ברכיים כושלות, היה מתנע באותו כח, שהערבי החברוני ששב והציץ אל המולת הרוקדים — לא ידע אפילו לבטא את אותיותיו.

"ושמחתם לפני ה' אלוקיכם!!".

* * *

קולות התוקים גלשו מבעד לחלונות בית הישיבה, והתמזגו באפלולית הערביים שהחלה עוטפת את חברון וסמטאותיה. בלהט הרוקדים לא הבחין איש בליל־החולין ההולך ודוחק את צעדיו המרקדים של החג.

האחד, שהאפלולית בחוץ חדרה לתודעתו היה ה"סבא". בעצומה של השמחה היה מעיף לרגעים מבט חפוז אל השמים המאפירים, והיה מחזר אצל הרוקדים אחר... שעון.

— — — —

— — — שאגה נוראה הרעידה לפתע את כתלי ההיכל... ה"סבא" שקלסתרו היה שטוף עד לפני שעה קלה נהרות של חדוה, היה משתטח עתה על ספסל מאובק, ובכי סוער זעזע את גופו.

שעתיים נוראות חלפו על בית הישיבה. הבכיות והיללות החרידו את התלמידים. המעבר החד לא תאם את כוחות נפשם. תלמידו ר' אפרים סקולובר, שהיה מופקד על שמושו, נסה לעצור בידו. התחנן, אך ללא הועיל. הלב, שנחסם כשריון, לכל הרגשה שאינה של "שמחה", נפתח לפתע כאולם לרגשות המספידים של "כרחם אב על בנים". מעיינות הדמעות שנאגרו בימות החג בסכר האדיר של מצוות התורה: "ושמחת" — פרצו ועלו על גדותיהם, כאשר נפרץ הסכר עם צאת שלשת כוכבי־החול...

יזכר בשמחת תורה — קבוצה של תלמידי הישיבה מבכים חבריהם לאחר מאורעות תרפ"ט

מפני
קדושת המועד

מה מסתתר
מאחורי הברוש

★ תנורי בישול ואפיה
"ברוש"
ב־12 תשלומים

★ מייבשי כביסה
"ברוש"
במחיר טרום עונתי

ברוש

סוכנים מורשים של "ברוש"

בני ברק — טומי־ייס — עקיבא 33
טוקר לוסטיג — סלון המרכז
מאיר יוסף — עקיבא 41
ירושלים — יעקב חשמל — יחזקאל 2
לוסטיג — שטראוס 29

שערי שביעית — בירור יסודות והלכות למעשה

לקראת שנת השמיטה הבעל"ט כינו לספרים חשובים בעניני הלכות אלו. ואפשי"ן כן מקום יהיו לו להרה"ג החסיד ר' משה דוד שוף, המרביץ תורה לעדרים במרוקים במונטריאול. ההודות לספר "שערי שביעית" אשר לפנינו, ספר גדול בכמות ובאיכות, שצדתו פרושה למרוחקים עד לארץ הקודש.

חשיבותה של מצוות שביעית היא שהניעה אותו להשקיע עמל רב בעמלה של תורה לברר הלכות אלו ביסודיות, ופרי מאמצים אלו יהיהם לפנינו בספר "שערי שביעית" שראוהו גדולים ושבחוהו.

מאות בשנים לא יכולנו לקיים את ההלכות התלויות בארץ, "מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מבית אבותינו" הלכות אלו לא היו אקטואליות למעשה, אולם גם בימים ההם, גם בהיותם בארץ אויביהם, רחוקים מארץ משאת נפשם, נשאו עיניהם אל ארץ הקודש, לאכול מפריה ולשבוע מטובה אלא בשאיפתם לקיים המצוות התלויות בה לכל פרטיהן ודקדוקיהן.

כשם שעסקו בהלכות התלויות במקדש ובהלכות קרבנות, מתוך תקוה ואמונה שייבנה בית המקדש במהרה בימינו. כאשר נוכל לעלות להיראות ולעשות חובותינו בבית הגדול והקדוש. כך עסקו בהלכות ארץ הקודש, בכל דור ודור, אם בבירור עיוני ואם בסיכום ההלכה למעשה, מתוך הבטחון שלא ירחק היום ונוכל לעלות לציון ברינה לקיים בה את מצוות התלויות בארץ להלכה ולמעשה.

חשיבות מיוחדת לבירור יסודי שבהלכות שביעית, וכבר כתבו התוספות במס' סוכה ל"ט ד"ה "ואין מספר לדינים ולאיסורים שהיה בפירות שביעית שצריך לנהוג בהם קדושת שביעית" התורה לקיים מצוה זו כהלכתה היא שהניעה לומדי תורה לעסוק בבירורים אלה, תוך שימת דגש על הימנעות מאמתלאות שונות של היתרים למיניהם, ואם חזרנו לארץ הקודש עלינו לשקוד על קיום המצוות כהלכה.

הרמ"ד שוף, שטרח ועמל ופרי עמלו היהו לפנינו, חילק את ספרו לשבעה שערים: "שער מצוות הארץ", על עיקרי מצוות שמיטה טעמיהם ודמיהם, הן מספרי ראשונים ואחרונים והן מספרי גדולי החסידות ומשתלב בשער זה גם שער "קדושת הארץ" על אודות ארץ ישראל ותחומיהם, וכאן מבהירים לא רק התחומים הגבולין אלא גם ההלכות לעניני שביעית בארצות הגובלות עם אר"י או הסמוכות לה. כמובן שהשער העיקרי הוא "שער שביתת הארץ", פירוט מלאכות השדה האסורות והמותרות, הן לגבי עובדי האדמה והן לגבי שומרי שביעית, וכן עניני שמור ונעבד, ביעור והפקר לתושבי העיר והכפר.

שאלה יסודית היא חשבון שנת השמיטה. עד לפני כארבע מאות שנה הועלה הנושא לבירור בבית המדרש, ולפנינו, סיכום עדותיהם של גדולי הדורות האחרונים, עד לסיכום ההלכה ע"י גדולי הדור האחרון. משתלב בשער זה גם השער הרביעי "שער פירות הארץ" הכולל עניני קדושת פירות שביעית. באהלי תורה ידועה מחלוקת המבי"ט והבית יוסף בבירור, וכאן משתלב גם עניני ספיחין השימרשים והנאות המותרות והאסורות, איסור סחורה והוצאת פירות שביעית לחו"ל, ואותה שאלה שהועלתה על הפרק רק בשבועות האחרונים כיצד לשמור על פרחי הנוי והריח אם לנטועיהם לשם מסחר ואם בחצרות לשם יופי.

בירור עניני שביעית אינו יכול להיות יסודי ללא בירור דעותיהם של הפוסקים בדור האחרון, והם לפנינו בשער "עבודת הארץ". בירור הלכות אלו הפך להיות אקטואלי עם יסוד המושבות החדשות, כאשר הועלתה הצעה לפתור את השדות והפרדסים מתוכח שמירת שביעית ע"י מכירת הקרקע לנכרי. לפנינו פירוט השתלשלות העניינים בצורה אוביקטיבית לחלוטין, אם כי מתוך הפרקים הקודמים ובמקצת גם בשער זה ניכרת עמדתו של המחבר לאיסור.

הייתי אומר שהשער החשוב ביותר מבחינה מעשית לבני דורנו, הוא שער "הלכות הארץ" הכולל קיצור הלכות שביעית להלכה ולמעשה והשער מחולק לשבעה פרקים: העבודות האסורות והמותרות בשביעית, הפקר סחורה בשביעית, קדושת שביעית ומעשרות בשביעית, דיני ספיחין, דיני ביעור, דיני שמיטת כספים ודיני ארבע מינים "כל השביעיים חשובים" — אומרים חז"ל אולם חשיבות מיוחדת לשער שלפנינו "שער הלכות הארץ", באשר לפנינו שולחן ערוך מסודר ומקיף לכל הבעיות העלולות להיווצר, הן בשביעית עצמה והן בשנה השמינית.

ידועים הם חילוקי הדעות לגבי פירות שונים שקוטפים אותם בשנה השמינית, וישנם חילוקי דינים שלא כאן המקום להיכנס לכך. לשם דוגמא בלבד לעמלו של המחבר נציין בעמ' קל"ט בעניני ארבעת מינים בשנה השביעית, בסעיף ד', מביא המחבר כי לגבי לולב, אין בו כלל קדושת שביעית כי הוא עץ בעלמא, ולכן בסחורה אפשר להבליע דמי אתרוג בלולב יש להעיר שדעה זו מובאת ע"י הרע"ב בפירושו למשנת סוכה (פ"ג מ"א), אולם רבי עקיבא אייגר דוחה שם את הדעה הזאת ומוכיח כי גם בלולב יש קדושת שביעית והאכמ"ל.

המחבר זכה להסכמות נלהבות על ספרו, ובעל "יסקוד הלכה" "אז נדברו" מציין, אף שהוברו כבר כמה ספרים על עניני שביעית, הניחו לו מקום למחבר להתגדר בו, ואין אדם נוגע למה שמוכן לחבירו, כל אחד לפי טעמו וכשרונותיו והצד השוה שבהם שהם באים לזכות את הרבים.

חשיבות מיוחדת לספרו "שערי שביעית", שבו שולבו מצד אחד גם בירור יסודי על יסוד מקורות נאמנים ביסודות הלכות שביעית, ובסוף הספר, שער מיוחד בן כמה עשרות עמודים בעניני הלכות שביעית להלכה ולמעשה, וברכת הרבים עליו תבוא.

גינת הנוי בשנת השמיטה

הזוכרים הללו מוכרים מהשמשיות שעברה, שכן אחד פותח את הממטרות, השני צועק עליו שאסור להשקות יותר מדי. השלישי טוען ובצדק שיש גבול מותר וקו אדום אותו אסור לחצות, שאר השכנים החליטו גם הם להתערב בויכוח ההלכתי ובחדר המדרגות ששון ושמחה...

ברם, תורת ישראל דאגה למצוא ולהמציא ללומדיה את הפתרונות לכל הבעיות שתתעוררנה עד סוף כל הדורות ובוודאי שבתחום כה יסודי ומהותי לא ישאירו אותנו פוסקי ההלכה עם הלשון בתוך. אחד מפרקיה החשובים של תורת השמיטה הוא כיצד להתנהג בגינת הנוי, בעציצים ובפרחים, במשך שנת השבע. כיצד להיערך בשנה השישית, ערב השמיטה, לקראת הבעיות שתתעוררנה לבטח עם הכנס השביעית, מה הן דרכי הטיפול בבית משותף שלא כל דיירי הבית השותפים בגינה הם שומרי תורה והם עלולים להציע ולדרוש המשך עבודות פיתוח הגינה המנוגדות להלכה.

יוקדם כבר כעת, שגינות הנוי שע"י הבית אינן כלולות בהיתר המכירה גם לאלה שעדיין ישתמשו בו לשאר עסקיהם החקלאיים. בספרו "שבת הארץ" כותב הרב קוק בעצמו "ודווקא במקום הדחק ובמה שנוגע לעיקר תיקון וקיום המושבות וכל מה שהוא לשם הרחבה אינו בכלל". ובאותו ספר נאמר עוד "עצם היתר המכירה הרי הוא רק בתור הוראת שעה ושעת הדחק להציל את ישובינו מכליון ח"ו... רק לשמור על הקיים ולהסתפק בהמוכרח ביותר". הרי לנו מפורשות שגם ה"מרא דשמעתתא" של היתר המכירה מודה שבגינת נוי אינו נכלל היתרו, וזה פשוט, כיון שבכל המטרה מגינת נוי שע"י הבית הוא לשוות צורה נאותה לכניסה ולרחבה מסביב לבית וליצירתה של פינת צל ומחסה וכיו"ב.

מאידך הרבה מאמץ וטיפות, הון ואון מושקעים באותה גינה. יש בתים שדואגים כל השנה לטפח ולשמור את גינתם, ומלבד משטחי דשא הם נוטעים צמחיה מסועפת ומגוונת, עצי נוי, שיחים רב שנתיים וחד שנתיים, עצי פרי ולפעמים אף ירקות גינה לצריכה ביתית.

מה דינם של כל אלו בשנת השבע? האם נגזר עליהם כליון? הבאמת מאמין מישהו מעמנו שתורת ישראל גוזרה שבשנת השמיטה לא נוכל ליהנות מגינה יפה על יד הבית?!

הרב אברהם הלל גולדברג מח"ס "הארץ ומצוותיה" הוציא לאור זה עתה חוברת בנושא, בה הוא מחכימנו בעניינים אלה. החוברת, שיצאה בהוצאת "תפרצה", מליאה וגדושה. ההלכות יכולות לעניין כל יהודי באשר הוא. לפי דעת מומחים, הוא כותב, בהערכות הראויה לפני שנת השמיטה ובטיפולים מותרים בשביעית עצמה, ניתן בהחלט לשמור על הקיים ונסיון השמיטות הקודמות הוכיח שגינות הנוי שבעליהן ועובדיהן היו מעודכנים בהוראות ההלכה לא סבלו כלל ונשמרה צורתן הנאה. כל זה כאמור אם את כל תכניות הפיתוח, כנטיעות, הרכבות, שתילת שיחים וצמחי נוי חדשים, יקדימו לעשות מבעוד מועד.

בספר שלפנינו הדרכה כוללת ומפורטת של כל דיני הגינה. גם מעיון קל בספר ניתן להווכח עד כמה שולט הרב גולדברג, המתגורר בכפר הרואה, בהתמצאות מוחלטת בהערכה חקלאית בתחקלאות וכל הקשור בה. בספר נוכל ללמוד שישנן הרבה אפשרויות לשתול פרחים לפני ראש השנה של השנה השישית ומה הם תאריכי השתילה האופטימליים בחודשי הקיץ האחרונים, על ייעוץ מקצועי לגבי צמחים בגינת נוי. כיצד לבצע את הגיזום בכל הזנים למיניהם, נוכח בסוגים מסויימים של זיבולים המותרים בשביעית, על פעולות הריסוס והחרישה, כיצד לטפל בגדר החיה המקיפה את ביתנו. וכל אלה הם מקצת מזעיר ממכלול הפרטים והדינים הכלולים בספרו האקטואלי של הרב גולדברג.

מ.מ. צורן

חזיון סממני הקטורת

מהו הצרי? מהו ניחוח המור? מאיזה צמח הופקה הקציעה? תשובות מרתקות פרי מחקר של שנים קיבלו הצופים בחזיון "המקדש וסממני הקטורת" שהוצג באולמי ויז'ניץ בחוה"מ סוכות

בימי חול המועד יכול לראשונה כל אדם מישראל לשוב ולגעת בשולי הקודש של המקדש, — ועד כמה שהדבר נשמע יומרני ומרחיק לכת — יש לו כיסוי מלא.

במסגרת התערוכה שהוצגה בימים אלה בבני ברק יציג הרב החוקר מנחם בורשטין מירושלים, אוסף של בשמים ומיני קטורת אשר על פי מחקריו — הם הם כנראה סממני הקטורת ששימשו להכנת הקטורת במשכן ובמקדש.

בנוסף לכך הוצג גם הדגם המפואר של המקדש מעשה ידי בונה הדגמים המפורסם ר' יצחק שטיגליץ מת"א — אשר זכה לברכתם של הגאון מדאמבראוא בעל "החזון נחום" ועוד מגדולי ישראל.

חז"ל מפליגים בתיאורים ויחודם של סממני הקטורת, עד שאמרו שאפילו עיזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת שנישא מירושלים, ואם לא די בכך, מספרת הגמרא כי זקן אחד הריח את ריח הקטורת שדבק באבני משכן שילה אלף שנים לאחר שחרב.

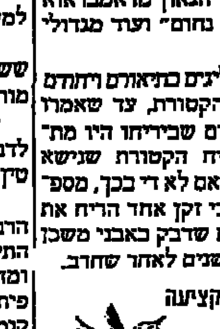

קציעה

סודות הקטורת העסיקו את טובי החוקרים והמפרשים, ורבים ניסו לאתר ולזהות את הצמחים, שמהם הפיקו כהני בית אבטינס ואחרים את הבשמים המופלאים — בשמים, שתאור תכונותיהם שובה את הדמיון ואת חוש הריח גם היום.

הרב מנחם בורשטין העיז לצעוד עוד צעד אחד קדימה במחקרו, תוך הסתמכות על מקורות ראשונים ואחרונים, כשהוא מגוי באמצעי המדע: זאולוגיה, בוטניקה ואפילו אנתרופולוגיה.

ההתחקות אחר כל אחד ואחד מ־11 סממני הקטורת המוזכרים בתורה, ואשר נדרשים במסכת כריתות, יכולה לשמש כחומר לסיפור מתח מדעי כזהו למשל סיפורו של הבושם הקרוי צרי. "זה היה הריח כנראה הטוב ביותר, ומשום כך גם נכתבה עליו הספרות העניפה ביותר.

"כדי לנסות ולזהות את הצרי, ליקטתי כתבי יד עתיקים שלדידם הופיעו ציורים, ליקטתי את כל התרגומים למונח "צרי" המופיעים בתורה ובראשונים, אולם לא די באלה, שלחתי שני אנשים שיצלמו בשבילי את הכתובת ההיריטה שעל שער טיטוס ברומא, משום שעל פי המידע שבידי, האיש האחרון החקוק בשיירת השבויים מירושלים מחזיק בידו ענף של צרי, נזקקתי לתאור החיצוני של הצמח כדי לזהות אותו".

שבעים וחמשה בשמים

בין כל הדברים הרבים שנכתבו על הצרי — נמצא גם פרושו של הרס"ג שכתב כי בושם זה מורכב משבעים וחמשה מיני בשמים.

"תחילה" אומר הרב בורשטין "התייחסתי לדברים כאל לשון הפלגה, אולם פעם כאשר קיבלתי מספר בשמים מסחר מחוץ לארץ על פי הזמנה ששלחתי, הוא צרף למשלוח פתק ובו שאלה.

האם אתה מעוניין בבושם נדיר ששימש בחצרות מלכים, ואשר מורכב מ־75 בשמים?

ידיעה זו עוררה אותי להתיחס לדברי הרס"ג באופן שונה לחלוטין".

את פרורי המידע שליקט צירף הרב החוקר אלה לאלה, ולאחר התייעצות עם מדענים מהארץ ומחו"ל, גיבש את ההשערה הסופית, הצרי הוא שרף של עץ הקרוי קומיפורה או האפרסמון — אין זה האפרסמון המוכר לנו, אלא צמח אחר שגדל ביריחו ובעין גדי ואשר כינויו המדעי צורתו ותכונותיו הריחניות מתאימים בודאות כמעט מוחלטת לצרי המקראי.

כתובת שנחשפה בעין גדי, ובה תאור דרכי ההפקה של הצרי, נתנה את הגושפנקא הסופית לזיהוי אותו בושם קסום שהרבה סיפורי מסתורין גבורה וקנאה נקשרו בו.

עזרת השב"כ

בדרכים דומות, לעיתים עקלקלות נעשתה עבודת המחקר והזיהוי של שאר סממני הקטורת — עתה מותר אולי לספר, כי בין המסייעים להבאת חלק מהסממנים היו אנשי המודיעין הישראלי, (שלאחרונה עלו לכותרות) וכן כמה הרפתקנים המטיילים בעולם.

על פי הרמבם וגם האברבנאל, כמה מן הצמחים ששימשו להפקת סממני הקטורת הובאו ארצה מארצות רחוקות, משום כך אומר הרב הרחקתי את חיפושי למדינות כמו הודו, מאליזה ומדינות אחרות במזרח הרחוק.

"אני איני יכול לנסוע לכל אותם מקומות, לפיכך אני נעזר בידידים הנוהגים לבקר במדינות אקזוטיות, ואשר הגיעו למען העניין גם לכפרים הנידחים ביותר".

צרי

חובבי הטיולים הללו סייעו בין היתר בזיהויו של הבושם הקרוי שחלת. — על פי אחד המפרשים נקרא שמו כך על שום שדומה בצורתו לציפורן הארייה, (שחל אריה) "על פי הפירוש הזה ועל פי כמה מקורות נוספים התעקשתי תחתי בידי כמה מידידי שישה שמות אפשריים של צמח הציפורן, אשר שימש להפקת השחלת, וכך באמצעות התשובות שקיבלתי מסוחרי צמחים במזרח אסיה התקרבתי לזיהויו של הבושם הזה.

הדחף למחקר

את הדחיפה למחקר, קיבל הרב בורשטין לדבריו מאביו המשמש ראש ישיבה בחודה, והמחשיב מאד את לימוד ספר קודשים. בציבור יש יחס מוטעה לעבודת המקדש. הוא אומר, יש מי שמזהה מיד את הר הבית והמקדש עם מחלוקות פוליטיות, יש המזהים את עבודת המקדש עם הקרבת קרבנות בזמן הזה, והוא מבקש לתקן מעט מהעוול שגורמת הבורות לאחד הדברים הנשגבים של עמנו.

במהלך המחקר הזמין הרב בורשטין להציג את מחקריו וערבדותו בחוגים שונים בבתי ספר, בקיבוצים חילוניים, והרצאה מיוחדת התבקש החוקר להרצות לפני חוקרי... מחלקת הסמים של משטרת ישראל.

הם רצו ללמוד משהו על הסמים החיוביים, אולי כדי שאם יתפס ביום מן הימים מאן דהוא עם קטורת לא יואשם בעבירה.

כאמור, פירות המחקר המרתק הוקרנו בימי חול המועד סוכות, בחזיון מיוחד באולמי ויז'ניץ בבני ברק.

כמה מסממני הקטורת הועמדו במקום למכירה... אם כי היה זה תלוי במשלוח מיוחד של צמחים שהצטרך להגיע מאחת המדינות הערביות...

אריה אביב"י — מהעבר הלא־רחוק

"צאן קדושים — מעו!"

א.

מן המפורסמים בעירה היה ובסביבה כולה, אהוב על היהודים ומקובל על הגויים, אייזיק קליסטעניק הלוי שמו, וליתר דיוק: אייזיק האן (תרנגול). זה שמו ברחוב היהודי והלא־יהודי כאחד. בשם זה נקרא שלא בפניו ולרבות בפניו ואילו בשם משפחתו קליסטעניק — יחידים קראוהו.

ואם אמנם האן, כנוי גנאי הוא, אחד מכנויי הגנאי שנדבקו משום מה, לרבים מבני העירה, שם שהיה להם לרועץ וגרם להם מפח נפש. יש הבוים בעל הכנוי על כנויו זה כעל נגע ממאיר, וכעל מכה שלא כתובה בתורה, הנה אייזיק דנן קבל עליו את הדין, דין הכנוי בלב שלם ונפש חפצה, עד כי חדל להקפיד על כך ולמעלה מזה; אם שאל אותו לשמו. אחד מהסוחרים אתם בא בקשר מסחרי, היה עונה, ספק בצחוק ספק ברצינות: "אייזיק האן שמי". ויש. בצוק עליו הרוח היה חותם, לא אחת בכנוי זה גם על מסמכים רשמיים ומחייבים, היינו על שטרות. "אייזיק האן" — היה מעלה על גס את עצמו ואומר — אייזיק האן מירמה ידועה הוא, וכדאי הוא לסמוך עליו, אפילו שלא בשעת הדוחק, שכן שטר שיצא בחתימתו לרבות כנויו — מטבע עובר לסוחר הוא".

"כנוי זה על מה ולמה נדבק אליו?" — אם תשאלוני על כך לא יהיה בידי לענות לכם, כלומר לתת לכם הסבר שיתקבל על דעתכם. אבל ידוע חכוד לי: בי כניה קבל הוא בירושה מאביו הלוי, מה אביו שמואל נקרא בפי כל — שמואל־האן. אף הוא אייזיק לא ידעו ברחוב מי הוא אייזיק אלא אם כן תצרף אליו את הכנוי: "האן". ועוד: אם זה מעניין אתכם, מה אביו סוחר סוסים היה מימיו, אף הוא סוחר סוסים מנעוריו.

אייזיק דנן, אם כי בכנויו ובמסחר ידו הלך בעקבות אביו, הנה בתכונותיו הנפשיות עלה פי כמה עליו ואפשר להמליץ עליו: "יפה כוח הבן מכוח האב". האב היה זעום־פנים, כעסן וכילי מכונס בפי עצמו, או כפי שהיה מובדד על ידי ליצני העיר: מכתם בפי זקנו. שתקן וקמצן, ואילו הבן היה בעל דברים, מסביר פנים, עליז וצהול מבן וידו פתוחה לכל מר־לב וקשה־יום.

ב.

ביחוד האיר פנים לילדים, קרבם בממונם העניק להם חיוכו ואהבם בנפשו. ילדים היו כל משושו, ילדי העירה כולה ללא הבדל, ואולי והוא עצמו לא זכה להיות אב לבן, חשוך בנים היה כי אשתו עקרה ולא ילדה. ככל שחלפו השנים ואשתו לא נפקדה בפרי בטן, גברו הלכו כיסופיהם לילדים. מכיון שלא זכו לבן משלהם, מצא נחום בילדי העירה. הוא העניק להם אהבה בשפע, אהבה בלי מצרים. כיסיו היו תמיד טעונים מיני מתיקה שונים וכל ילד שנזדמן לו בדרכו, היה מעניק לו ביד רחבה מטובו ועתר נשיקות מעתיר לו על מצחו.

לא רק בחלוקת מיני מתיקה התבטאה אהבתו, הוא גם שלם בכסף מלא בעד ספור יפה שילד ספר לו. וכי יש לך — היה אומר — ספור שאינו יפה בצאתו מפי קדשו של ילד יהודי רך ותמים? אייזיק כי יעבור בסוסו ובעגלתו את הרחוב ונתמלאה עגלתו ילדים שמלאו לא רק את העגלה על שוליה, כי אם התרפקו עליו, ישבו על ברכיו ונתלו על גבו, או נכון יותר, אם ראית עגלה עוברת את הרחוב והיא טעונה ילדים רבים והם צוהלים, שמחים ומאושרים, וידעת כי אייזיק הוא המסיעם, הוא המנהג אותם, ויחד אתם והוא מצה בהמצאו במחיצתם.

אייזיק ואיטקה רעיתו חשוכי בנים היו, כאמור, זה שנים, ובני העיר כולה השתתפו בצערם והתפללו על הבנתם. למען הפג במקצת את עבירות רחום וצער עקרותם, שתפו אותם בשמחתם. בראש המוזמנים השיבום ועתר ברכות ואתולים הענייק על ראשם. ביחוד בטכס ה"ברית" כי יתקיים בעיר וכבדו את אייזיק ורעיתו בכבוד ראשון במעלה. כי ראו בזה סגולה להגשמת שאיפתם להפקד בבן קימא. כל אחד מהנוכחים ראה מחובתו לגשת אל הזוג המקופח לברכם מעומק לבם כי "השנה יפקדו וכי בקרוב ימינו הם את בני העיר לשמחה וכו'".

מובן כי תמורת הכיבוד התזירו אייזיק ורעיתו במתנה יפה ואם ה"רך הנימול" היה בן למשפחה עניה או את לאחים ואחיות במספר בלתי מבוטל, היו הם מכפילים את מתנתם ולכל יום הולדת פקדו אותו במתנה. נוסף לזה הוזיד את צחוק העניק להם דמי חנוכה בחנוכה, אגוזים בפסח, ביצים שלוקות וצבועות אדום או צהוב בל"ג בעומר וכו', ומה עוד ליום הכנס הילד בעול המצוות. אם כי תגיגות מיוחדות מעין אלה של היום, עוד היו בבחינת חזיון בלתי נמרץ, הנה ראו משפחת קליסטעניק להם לחובה לקנות ל"חתן המצוות" תפילין או מתנה אחרת, הכל לפי שהוא ילד והכל לפי שהם הורים, כלומר לפי התפתחות שכלו וכשרונו של הילד ולפי מצבם החמרי של הוריו.

עם סיומו של כל "זמן" בבית הספר, כלומר בניסן ובתשרי עם העמדת התלמידים לבחינות בנוכחות המורים, הרב ו"שבעת טובי העיר", לא שכחו המורים על המלצת ההורים לשתף גם את אייזיק דנן ב"ועדת הבוחנים". ולא משום למדנותו המופלגת אף לא בכלל התמצאותו הפדגוגית הזמן האיש, כי שתי הסגולות הנזכרות היו ממנו והלאה, אלא בשל היותו רואה את עצמו פטרונם של ילדי העיר, וכן גם נראה בעיני אחרים. יש להוסיף כי אצל כולם או רובם של הנבחנים כעת, נתכבד בכיבוד כ"בריתי" לפני שנים מספר ולרבים מהם היה גם סנדק (כיבוד ראשון במעלה בטכס ה"ברית", והוא — החזקת התינוק בשעת ביצוע הברית).

לרבים מהם שחלו במחלות רציניות, וההורים בהיותם אובדי עצות — מזה, ובעלי צרורות נקובים — מאידך, הקדימו להבהיל את אייזיק לפני שהבהילו את הרופא, "פשוט לקחת ממנו עצה ותושיה" — כהגדרת ההורים, והוא, בינינו לבין עצמנו — גם במדה גדושה של פקחות לא נתברך. אייזיק בהכירו את המשפחה כי לכל הדעות מקרה סוציאלי טהור הוא (בעירות הקטנות לפנים, עוד לא השתמשו במונח מודרני זה), הזמין מיד את הרופא על חשבונו כמובן. ואם הרופא קבע כי המחלה רצינית היא וזקוק הוא הילד לנתוח דחוף או לאשפוז ממושך בבית החולים, דבר שלא היה במצא בעירה זו, לקח אייזיק מבלי החמץ רגע אחד, הוציא מאורוותו את האחד או השנים מסוסי הבחורים (הכל לפי שהיא בצה הכל לפי השבוש בדרכים) רתם אותו־אותם בכרכרתו הקלה, לקח את הילד החולה הסיעהו לפינסק עיר הפלך הסמוכה. שם אשפזוהו בבית החולים. הוא עקב בתחרה למצב בריאותו, וכשחזר לאיתנו נסע והביאו לבית הוריו החוזרים.

ההורים המאושרים, לשמחתם אין קץ, הם תוקפים את פניו, מעתירים עליו נשיקות ואילו לאייזיק "הגואל ממות ופודה משחת" הם הרבו תודות המטירו ברכות, וכמובן שחלק הארי מהברכות הוקדש לנקודה המכאיבה ביותר: "להפקד בבן", "בשמחות אצלכם", "ל"ברית" בקרוב וכו'", ברכותיהם הנאמנות של כל אותם היהודים הפשוטים והתמימים נפלו כבשם על צוקי הרים ולא הניבו כל פרי. אייזיק ורעיתו נשארו בעקרותם לצערם הרב ולמגנת לבם של כל בני העירה.

ג.

אייזיק דנן, לשם השלמת התמונה יש להוסיף, כי היה גם חסיד נאמן לרבו, רבם של רבבות חסידים — ר' משה'לע מסטולין, ר' משה'לע נצר מפואר לבע תרשישים הוא, נין ונכד לר' אהרן הגדול מקרלין זצ"ל, סבב את הסביבה אחת בשנה, ומדי עברו סר לעירה זאת לבקר את קהל חסידיו שקבלוהו בכבוד מלכים והתכונה בעיר היתה רבה זה שבוע־שבועיים עובר לבואו.

מן המותר להדגיש היה שאייזיק היה משקיע הרבה מאונו ומהונו למען שוות אופי חגיגי לבואו של הרבי ולמען תת פומבי לאישיותו בכללה, ועם שהודגשה — כאמור — בעיר תכונה רבה, הכנות קדחתניות נעשו בביתו של טוביה הקצב אשר שם התאכסן, ושמחה הרנינה והגביפה כל לב, הנה נעו לבבם של אייזיק ואשתו כנוע עצי יער מפני רוח, תקוה חדודה השתמשו אצלם בעירבוביה. גילה ורעדה תוך טשטוש הגבולות אחזה אותם, הם קוו שאכן הפעם יברכם הרבי ברכה של קימא, ואשר תוצאותיה לא תאחרנה לבא...

הרבי, אם כי בקורו בעירה זאת לא נבדל במאומה מכל בקור שנתי־שגרתי במקום אחר ממקומות בקוריו הרבים, ומי יודע אם בכלל העלה בזכרונו, עובר לבואו, את אייזיק ואשתו ומשאלתם הכאובה, כי כמה עקרות ישנן בשוקא, ומה רבים הם המקרים הדומים שהובאו לפניו, והוא, התחת אלקים הוא אשר יוכל לפקוד, את כל העקרות בפרי בטן, ולהעלות ארוכה לכל החולים? — הנה נתקבל הרושם לא רק אצל אייזיק ה"נוגע בדבר", כי אם אצל כל בני העירה כי לא סר הרבי לעירתם אלא כדי לעמוד מקרוב על צרת לבם ועקת רוחם של הזוג חשוך הבנים ולברכם הפעם בבן־קימא.

... הנה קם הרבי ממושבו, כשעיני כל הנוכחים מרותקות אליו, וכמובן שהיו כולם נכונים לא רק להגיש לו את מיטב שרותם, אלא גם להיות אסקופה לרגליו, אך הרבי בעל הקומה המתמצעת מבלי עפעף ומבלי לפקוח עין על הקהל הדוחק והסוקר, אחז בזקנו שהכיל למעשה שערות מדולדלות ספורות בקצות סנטרו. ופלט מלה אחת: "אייזיק!" כשהיא מדקה כאילו לחלל האויר. "אייזיק, אייזיק", נשמע קול אדיר, הוא קול הקהל כולו, ששקדו לעזור לו להרבי להבהיל אליו את המזמן המאושר.

אייזיק פלס לו את דרכו עקב בצד אגודל בתוך הצפיפות והדחיסות, אל הרבי כשאושת הרציצות נסוכה על פניו ותקה קרה כסתה את מצחו. כעבור רגע קט עמד אייזיק לפני הרבי באימה וביראה כחיל העומד לפני מפקדו. לא! הרבה למעלה מזה בקדושה ובתורה. הרבי מבלי פצות פיו ומבלי הגד לו אפילו מלה אחת, משל עומד הוא באמצע "קריאת שמע" שאסור לו להפסיק, טפח לו בידידות על כתפו בידו הרכה והשמנה, הכניס ידו לתוך זרועו של אייזיק ושלובי זרוע התחילו לצעוד לאורך החדר, כשקהל חסידיו עושים מאמצים נואשים להצטמצם ככל האפשר, משל אומרים הם להסיט את הקירות לאחוריהם, למען אפשר לו לרבי את טילו עם בן־לויתו. (אגב, יודעי ח"ן אומרים כי יפה שתיקה זו מדבור; שכן כונות עמוקות גלומות היו בה).

גם בשבת הרבי ליד השולחן הסביר לו פנים לאייזיק, והיה מבין ראשוני היושבים לפניו. החסידים שכל השנה, או נכון יותר כל השנים משתתפים בצערו של אייזיק ומתפללים על הסרת חרפת עקרות ממנו ומאשתו, ראו בעין יפה ובסיפוק נפש את הארת פניו של הרבי לאייזיק, כי כן ראו בזה מעין "אתחלתא דגאולה" למשפחה זו, ובכלל ראו הכל הפעם והרגישו, נוכח כל הנסיבות הסובב, כי מביקורו הנוכחי של הרבי יבנה הזוג ללא ספק, והרבה הסימנים המוכיחים שלבקי...: על כבוד זה שהעניק הרבי לאייזיק נגד כל־אנ"ש, כיבד אייזיק לרבי בטבסים כסף בצצא העמיד את סוסיו לרשותו של הרבי ולאנ"ש תוך צאתו את העיר.

הרבי יצא את העיר לדרכו, כעבור שנה שוב כיבד אותה בבקורו, בעשותו "סיבוב" באזור זה. שוב טפח בידו הרכה והשמנה על כתפו של אייזיק ושפתיו שוב חרש תפלה מללו, ושוב העניק אייזיק לרבי ביד נדיבה מכספו, אך למרבית הצער לא נפקדה אשתו של אייזיק בפרי בטן. אייזיק המשיך לשגות בתקוה ומצא את נחמתו על ידי הכנסת ראשו ורובו, השקעת כוחו ואונו בילדי ישראל הרכים והעגוגים, בהעניקו להם מיני מתיקה מתנות יפות בהזדמנויות שונות.

ד.

ואם בכל השנה כך, ביום שמחת תורה על אחת כמה וכמה. ביום זה הגיע לשיא השיאים של התפלותו הנפשית, אשר לא הרי שמחתו בסיום התורה כהרי שמחתו בילדים. ראשית רכש לו "חזקה", חזקת שנים אשר מדי שנה בשנה קנה לו "כל הנערים", אחת העליות "השמנות" ואחד הכיבודים העיקריים ב"שמחת תורה", ויהי מחיר סחורה זו אשר יהי, חזקה על אייזיק שאף אחד לא יתחרה אתו בשער העליות. ידו תמיד על העליונה והוא זוכה ב"כל הנערים".

משנשמעה הקריאה החגיגית: "יעמוד ר' אייזיק בר' שמואל הלוי עם כל הנערים חזק"!, מיד נתאספו ובאו כל הילדים שכבר חכו לקריאה זו בכליון עינים. הם עלו ביעף על הבמה, ו"חתן כל הנערים" סיכך בטליתו על ראשיהם וקרא אתם את ברכת התורה מלה במלה: "... אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וכו'".

לאחר סיום "המלאך הגואל" כנהוג התחיל החלק המעשי: שעניין ביחוד את הילדים. אייזיק הוציא בקבוקי יי"ש מאמתחתו שהכין לו, סידר את הילדים בתור ארוך בזה אחר זה, מזג לכל אחד כוסית יי"ש וכן עוגות חילק להם ביד נדיבה. לאחר שלגמו מן היי"ש, טעמו מן העוגות בברכה ושבעו לחכם חולקם שפר עליהם, פצחו בשירה ובזמרה מזמרת החג: "אבינו מלכנו חננו ועננו", "ישמחו במלכותך", "אין כאלקינו", "אדון עולם", "דוד מלך ישראל חי וקים" ועוד. הילדים שרים, אייזיק מנצח עליהם וכל הקהל, אשר גם הם כבר לאחר לגימה ניכרת — עוזר על ידם.

כטוב לבו של אייזיק, כרום מצב רוחו וכגודל שמחתו כוון מבטו כלפי הילדים ופתח בקריאתו: "צאן קדושים!", "מעי" — ענו הילדים לעומתו בקול גדול ועצום והד שירתם הדהד לא רק בין כתלי בית הכנסת כי אם הרחק מחוצה לו. אייזיק משולהב הפנים, עטוף בטליתו עובר ליד שורת הילדים העומדים בסך — כמפקד על יד פיקודיו. בקבוקי יי"ש וצרורות עוגות נישרים מחיקו והוא מחלקם לילדים לקול קריאות צהולות: "צ־א־ן קד־ש־י־ם" — "מ־ע־", כן נמשכו שנים, עד...

עברו שנים אחדות. בעירה השלוה השקטה נשללה השלוה מהרחוב היהודי ונגזו השקט מאהלי יעקב. אחינו בני ישראל דוויים, סחופים, טרופים ומעונים נמצאים על סף האבדון והחורבן הפיסי בשל זעמו של הקב"ה אשר שפך עליהם זעמו ו"גילה" להם הסתר פנים שאין לו תקדים בדברי ימי ישראל מאז היותו לעם. בפקודת הכובש הנאצי המנאק, זו החיה הטורפת בצורת גרמני מתודבת (מהי החיה לעומת בבריותו של הגרמני?) הוכרז הפקר על חיי היהודי וחרם על רכושו. היהודי לא רק הועמד מחוץ לחוק. לא רק דמו הותר אשר כל הפוגע בו לא ינעש, אלא כל אחד נצטוה להרוג יהודי באשר ימצאנו, והאזרח ה"ממושמע" הגוי בן־בנו של עשו הרשע, שכנו של היהודי מזה שנים או מזה דורות, לא החמיץ מלקיים מצות הרג ואבדן זו. הוא מצדו שקד למלא את הפקודה הקטלנית הזאת באהבה וברצון, בלב שלם ובנפש חפצה, פקודה אשר זה דורות מיחל הוא לה, פקודה אשר אליה הוא נשא את נפשו ואומר בלבו: "מתי תבא לידי ואקימנה?" שנאה ליהודי, הלא אביו הוריש אותה לו ואם אביו לא זכה לראות בשפך דם יהודים, הנה "זכה" הוא לראות ולהשתתף במבצע דמים זה — למעלה מאשר פלל. הוא פשוט מתרחץ ב"בריכת השחיה" של דם יהודי, ואך טוב לו לגוי הזה ודעתו זחה עליו...

ה.

מלאכי חבלה אלה רצו מבית יהודי אחד למשנהו בלוית גרמנים מזויינים והוציאו בכוח, בעלבון צורב ובמכות אימות את היהודים מבתיהם, מבלי לאפשר להם לקחת אפילו מזון סעודה אחת. בדרכם, דרך מלאת חתחתים זאת, דרכם האחרונה בחייהם, תוך התעללות נבזה, מטר סטירות, בעיטות ונגיחות, הפרידו בעלים מנשיהם, הורים מבניהם, חתנים מכלותיהם וכו', ואילו הנופל והכושל נדרס במגף המסומר של התליין או ערף את ראשו וזרקו אל בור השופכין...

והנה קבוצת גברים קרועים ובלויים, בזויים ושפלים ועל כולם מוכים, מעונים ותשושים, מרוטים ורעבים מובלים לכוון בלתי ידוע (או נכון יותר: הכוון הידוע היטב...) ולעומתם בכוון ההפוך מובלים קבוצת ילדים, רעבים וצמאים, מוכים ומעונים אף הם, מוקפים שומרים מזויינים בלוית כלבים גדולים מטילי אימה מובילים אותם אל תחנת הרכבת הקרובה ומשם למשרפות הכבשן המחכים לגופם ולנפשם במיידנק, באושבצים ובמקומות תופת אחרים, פרי המצאתו השטנית של אייכמן — ימח שמו.

למען התגרות ביהודים האומללים האלה החפשים בידיהם התגרות נוספת, העמידו את השבויים אלה מול אלה, פנים אל פנים, ופה הכירו ילדים אומללים את הוריהם האומללים פי שבעה, שלא ראו אותם זה שבועות אחרים, ועתה אוי להם ואוי לעיניהם שכך ראות...

— "הוי אבא" — נשמע קול הילד הבוקע שחקים בהעיזו לחרוג ממעגל המות, בו הוא נתון ובנסותו לעשות מאמץ נואש להתרפק על צואר אביו, "הוי משה'לע" — צעק האב בבכי חנוק בהכירו בקושי את צאצאו החמוד ההולך בלי כוח לפני שוביו, ותנק לעומתו מבלי תת לו דין וחשבון על מעשהו זה. מגלבי התליינים משני הצדדים שנחתו על ראשי הקרבנות החיים "הסדירו" את הפרץ שפרץ בין השורות והשיבו את ה"סדר" למקומו.

אבות אומללים, את גדל שברם למראית עוללה טפחיהם בידי שוביהם־צורריהם־מנדיהם — במלים מי יוכל לתאר? אך הנה אחד "מאושר" מבין שורת המובהרים, הלא הוא אייזיק האן מידוענו. הוא המאושר היחידי מבין ההורים הדוויים אשר לא הכיר בין צאן קדושים אלה הסובלים לבטח — את בנו. הוא לא ראה את בנו כי לא חננו ה' בילדים, אך לעומת זאת ראה את כל הילדים־ילדיו את כל המובלים לטבח, את כל ההולכים בדרכם, הדרך האחרונה, את פרי טפחו.

אם כל אב נעץ את עיניו שקמו בהוריהן אל נקודת דיו אחת, אל משה'לע שלו, ודי היה במבט אחד כזה שלא יראה כבר עולם ומלאו, כי חושך מסוט עיניו וראשו הסתחרר עליו, הנה הקיף מבטו של אייזיק את כל הילדים האומללים, כשם שהקיף בזמנו בטליתו ב"כל הנערים" את כל הילדים ליד ספר התורה, אם נפשו של כל אב פרפרה בקרבו למראית בנו יוצא יתכו נוכח כצבו ומעמדו תוכח הצפוי לו, הנה פרפרה נפשו של אייזיק למראית כל ילדי העירה אשר על גורלם אבן מקיר העיק והכפיס מעץ יענה, ילדים אלה הלא רובם ככולם ילדי טפחיו הם, בעל "סנדק" שלהם הוא...

מתנה ילדים זה, תינוקות של בית רבן, שלא טעמו טעם חטא המובלים לטבח — על שום מה?... כך רוצה אייזיק לצעוק ולהרים ברמה קולו בשאלה נוקבת תהומות ובוקעת שחקים — אבל הוא עומד ושותק את שתיקתו האיומה. דמות הילדים המאושרים שלפני שנה־שנתיים, עת עמדו לפניו בשמחת־תורה, פניהם מביעים גיל ואושר, הוא קורא לפניהם "צאן קדושים", והם בתרועה־גיל עונים לעומתו: "מעי" — מדקרה לעיני רוחו.

"צ־אן קד־ש־י־ם!" — פרץ אייזיק בכל כוחו לעבר הילדים בקריאה סכונסנית מבלי דעת את תאריך היום, הקרוב הוא לשמחת תורה או רחוק ממנו. "מ־ע־" — ענו הילדים אף הם בהפנותם מבטם אל אייזיק "הוהד" הטוב מאז הימים הטובים, כשהתליינים משני הצדדים משתרעים עליהם במקלותיהם ובקתות־רוביהם למען השתק את סיסמאותיהם...

"צאן קדושים!", "מעי" — בלויה בכיית וילולת של אבות וילדים, ותל כולם בכיתו וילולתו של האחד הלא הוא אייזיק שבכה על ילדייך ושיחותיה של כל הילדים, על שמש אביהם שבא לפני ומב־ — נתערבבו להודות אלקים, והם ההדהד באויר העולם ההוריד שמים וארץ וכל היקום.

הושענא

(המשך מעמוד ג')

הושענא רבה, וכאן נבראה לעתיד־באחרית הימים "גוג ומגוג", עולה שבעים, כנגד כל שבעים אומות, כי אז ימלוך גוג ומגוג על כל שבעים האומות, וכולם יבואו יחד על ישראל, וכשיצילו ישראל מידם אז יהיה "הושענא רבא".

חז"ל מצאו רמז לניסוך המים בכתוב "ושאבתם מים בששון" ובעל "בני יששכר" מסביר ההבדל בין ששון לשמחה, כי ששון הוא רק קיווי ובטחון להטוב שיבא, והשמחה כשכבר באה בשלימות. ולכאורה יפלא איך יתכן במקדש, שניסוך המים בחג "שמחת בית השואבה", שכל מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה בימיו, היה רק בחדי ששון, קיווי על העתיד, תיתן להסביר על יסוד דברי חז"ל (כפסחים פ"ח ע"א) "לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקרא שדה". אלו שני בתי המקדש הראשונים שנחרבו בעוה"ר "אלא כיעקב שקראו בית", הוא בית השלישי ה"מקום", אז תהא השמחה בשלימות, "ישמח ה' במעשיו". כדאיתא במדרש "שמח לא נאמר אלא ישמח ה' במעשיו", שהקב"ה לא שמח עוד בעולמו, כי עדיין לא היה תכלית השמחה, רק לעתיד ישמח, בביאת גואל צדק ובבנין ביהמ"ק, ועי"כ בשתי המקדשות היתה שמחת בית השואבה רק בבחינת "ששון" כלומר תקוה לעתיד, תלמוד מהכתוב "ושאבתם מים בששון", ואלו לגבי העתיד "ישמח ה' במעשיו".

כחג הסוכות, שמיני עצרת והושענא רבה הם בבחינת המשך וסיום לימים הנוראים, ראש השנה ויום הכפורים, ויש להמשיך את קדושת הימים האלה גם לימים הבאים: "מנהג חסידים הראשונים, להתקדש עצמם ביותר, בקדושת מחשבה דבור ומעשה, מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג, לעומת י"ב חודשי השנה, תאספים אל בתיהם בקרב אלה י"ב הימים, ומחזירים על לימודן כל אחד לפי שיעורו, והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר כשדי תמיד, כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה, וכל אשר יעשה יצליח, הן בתורה הן בחסדות הן בכל משא ומתן, ואשרי אנוש יעשה זאת, לנהוג בקדושה יתירה בימים ההם, למשוך משך קדושת הימים הנוראים לכל חודשי השנה, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".

כל החגים והמועדים בחודשים הקודמים: חודש אלול, הסליחות, הימים הנוראים, ראש השנה ויום הכיפורים ושבת שובה שביניהם, חג הסוכות וארבעת המינים, כולם הם רק מבין הכנה לשמחת תורה, לאותה השעה הגדולה שאנו מלגו, בעדינו ובקינו, מכריזים בפומבי, מתוך הילו ודימור "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו".

לקראת חידוש העבודה ב"גני מודיעין"

היה זה יום שרב קייצי, לחות האויר ברחוב הבני־ברקי נתנה אותותיה בכל, רעש המזגנים נשמע מכל פינה, המכונית בה נסענו עשתה דרכה בכביש המוביל ירושלימה. כעבור מספר ק"מ סטתה ופנתה לעבר האזור הירוק שמנגד. זה המפורסם בצבור כ"יערות בן שמן".

חושבני, כי אחד הדברים הראשונים הכובשים את לבך בהעפילך לפסגת הגבעה, הנו הנוף ההררי המשתרע למרחק עשרות ק"מ, נופה המקסים של א"י התנכ"ית. מהמערב, שטוחה כעל כל ידך, משתרעת לה שפלת החוף, כשמנגד מתנשאים במלא הדרם הרי ירושלים. כשבתוך בסמוך במלא יופים ויפעתם מביטים אלינו יערות בן שמן המוריקים המשווים הוד והדר למתנה כולה.

"ארץ ישראל נקנית ביסורין" — באימרה ידועה זו של חז"ל, חשו היטב מאות יהודים יקרים אשר השקיעו מיטב כספים בקנית קרקע, באחד מאזוריה היפים ביותר של ארץ ישראל.

המקום שזכה לשם "גני מודיעין", שוכן במרחק כרבע שעה נסיעה ממרכזה של ב"ב, סמוך ונראה ליערות בן שמן המפורסמים, בפסגתה של גבעה נישאה, ממנה משתקף במלוא יופיו ויפעתו נופה המקסים של א"י התנכ"ית.

ואכן, לא בכדי שמשה גבעה זו מטרה לעשרות קבוצות מכל גוני הקשת הפוליטית בישראל, אשר שמו עינם עליה, במטרה לתקוע בה יתד לישוב פורח בלב לבה של ארץ ישראל. שכן, מעלותיו האקלימיות של האזור, ומיקומו בסמוך לצומת הדרכים המובילים לירושלים במזרח, לאשדוד בדרום, ולחיפה בצפון, משכו לבם של רבים. האזור הירוק, אויר הפסגות המרענן השורר במקום גם בימי הקיץ הלוהטים, כל אלו משכו לבב של רבים.

מה עוד שהכביש המתוכנן ת"א — ירושלים זה אשר בחלקו החל כבר בסלילתו (כביש מס' 5) עתיד לעבור בקרבת מקום.

ואכן, לפני כחמש שנים, החל במכירת מגרשים לצבור החרדי על כל גווניו. במטרה להקים מרכז נוסף העיקרי לשרשרת האחוזה של ישובים דתיים הפזורים באזור כולו.

לצבור החרדי המתגורר בצפיפות דיור גבוהה ביותר, אמורה היתה תכנית "גני מודיעין" להיות פתרון נפלא למצוקתו.

שכן במחיר דירת שני חדרים עלובה באזורים חרדיים הצפופים, בסכום זה ניתן לבנות ב"גני מודיעין" בשטח של 600 ממ"ר נטו! וילה דו־קומתית.

אלא שכנראה "הכל תלוי במזל אפילו ס"ת שבהיכל" חלוקי דעות בין החברה המישבת לצבור המשתכנים, הביאו לעצירה בשלבי הפתוח שהיו כבר בעצומם, וכך שהגבעה שהיתה אמורה כיום לפרוח ביופיה, נשארה עד כה לצערם של רבים בשממותה.

לאחרונה, התארגנו כמה עשרות משפחות אשר מאנו להשלים עם העובדה המכאיבה, ובראשות ועד המשתכנים אשר נבחר לנהל את הפרויקט, במקומה של החברה המישבת, נטלו על עצמם את המשימה להשלים את המלאכה.

להפתעתם הרבה, גילו הללו עד מהרה, כי הענותו החיובית של הצבור הינה למעלה מן המשוער, הצבור המודע לפוטנציאל הרב הטמון באזור זה, למרות הזמן שחלף לא התיאש מתקוותו לבנות ביתו במקום (מה עוד שכיום האזור כולו נתון בתנופת הבניה, עם הקמת עשרות המבנים בישוב הדתי הסמוך ומת מודיעים וכעשרים וילות בגבעה המערבית הסמוכה לגבעה האמורה, כשעתידו הכלכלי המזרחית של האזור, הובטח בהחלטות הממשלה על הקמת עיר בשם "מודיעין" אשר תכלול אלפי משפחות ממיטב האנטלגנציה הצבורית, עיקרם מעובדי התעשיה האוירית הסמוכה לאזור).

כדי להקל על הצבור את ממון הפתוח (פריצת דרכים והקמת רשת המים כבר מוכנים קוי חשמל וטלפון המגיעים עד לגבעה המזרחית בה כבר מתגוררים כיום כתריסר משפחות.) ישב ועד המשתכנים על המדוכה, ובעצה אחת עם בתי הדין המוכרים ע"י הצבור החרדי, תכנן מספר מסלולים להשתתפות הצבור בהמשך הפתוח כשהעקרון המנחה הינו כי כל המקדים בתשלומיו יזכה בהנחה גדולה יותר, כשהתשלומים יגבו אך ורק בהתאם להתקדמות הבניה, ובפקדון הקפדני המחודק של מוסדות מקצועיים שונים, אתם עומד הועד בקשר זה תקופה ארוכה, כשתקוות כולם כי בקרוב מאוד נזכה לעוד פנינה נוספת במפת ההתישבות החרדית בא"י.

מפני קדושת המועד

נפתח בירושלים

ביתן סנטר -
יותר גדול, יותר יפה, יותר כדאי לקנות

לראשונה, גם לירושלמים יש מרכז טקסטיל הגדול מסוגו.
כל מה שרצית לבית ויותר.

יותר גדול

★ משתרע על 1,000 מ"ר עם 7 קופאיות, מחלקות רבות ומגוונות ושירות יעיל ביותר.

יותר יפה

★ מבחר עצום של כלי מיטה, שמיכות, כריות ומצעים לילדים, נוער ומבוגרים.
★ מגוון רב ואיכותי של מגבות וחלוקי רחצה "ישראל רוזן".
מגבות מטבח ביתן - כותנה ופרוטה.
★ טרנינגים, פיג'מות, כותנות לילה והלבשה תחתונה.

יותר כדאי לקנות

★ במחירי חנות המפעל, ובנוסף מבצעים מיוחדים לרגל הפתיחה.

50% הנחה
מיוחדת לרגל הפתיחה

50% הנחה
על שמיכות פלנל - חורף,
ציפות פלנל 135/200 ס"מ,
סדיני פלנל 100/200 ס"מ.

50% הנחה
על סדיני סריג - סוג ב'

50% הנחה
על מגבות פרוטה, עודפי ייצור גודל 50/100 ס"מ

50% הנחה
על מצעים ללא גיהוץ, דגמים ישנים, ועודפי ייצור ויצוא

ביתן סנטר
חנות מפעל בסגנון אחר

אזור התעשייה תלפיות, בבנין מפעל אוקינוס, רח' פייר קניג
פתוח יום א', ב', ג', ד', ה' 9.00-20.00 יום ו' 8.30-13.00

קצין רפואה ראשי של המשטרה:

400 שוטרים פורשים כל שנה משחיקה נפשית

כ־400 שוטרים פורשים מידי שנה משורות המשטרה בשל סיבות רפואיות, בעיקר מחמת השחיקה הנפשית.

קצין רפואה ראשי של המשטרה ניצב משנה ד״ר ראובן גולרשטיש מציין, כי ישנם מקרים רבים של חבלות ופציעות בעת מילוי תפקיד, מחלות הנובעות מלחץ בעבודה כמו מחלות לב, לחץ דם, וכיבים.

ד״ר גולדשמיט מטעים, כי מכל המחלות, קשה ביותר הינה — השחיקה הנפשית, שממנה סובלים רבים והיא מתבטאת גם בסימפטומים גופניים ובפיתוח מחלות.

קצין הרפואה הראשי טוען בראיון שפורסם עימו בעתון המשטרה "מראות", כי אין הגבה מספקת לחומרה של בעיית השחיקה והטיפול שהיא מחייבת.

"אופי עבודתו של השוטר, ההתמודדות היומיומית עם סרבנות, עם אוכלוסיה עויינת, הצורך לקבל — ללא הרף — החלטות קשות, לעתים גורליות והעובדה שכמעט תמיד יש בפיו רק בשורות איוב — כל אלה הינם גורמי שחיקה ממדרגה ראשונה, נוספת לכך בעיית השכר, הגורמת למורידות ולהרגשה שלא כדאי להתאמץ" אמר.

הוא מסר, כי פסיכולוג קליני שנוייס למשטרה מטפל בבעיות השוטרים, אך הוא אינו מספק את הצרכים. (עתים).

הקונגרס אישר סופית תקציב־פשרה

וושינגטון — הממשלה האמריקאי חדש אתמול את פעילותו התקינה, לאחר שהקונגרס סוף סוף אישר ביום שישי בערב תקציב בסך 576 מיליארד דולר והעביר אותו לחתימת הנשיא רייגן.

תקציב הפשרה המשתרע על פני 1,700 עמודים — תוצאה של ויכוח קשה שנמשך שבועות רבים בין בית הנבחרים והסנאט — יביא להאטה בגידול ההתעצמות הצבאית האמריקאית, והוא כולל סיוע בסך 100 מיליון דולר למורדי ה"קונטראס" של ניקארגואה. (ער).

ראדמן מתמנה דובר בסטייט־דיפרטמנט

ואשינגטון, — שר החוץ האמריקאי, ג׳ורג׳ שולץ, הודיע אתמול כי מינה את צ׳ארלס ראדמן, שכיהן עד כה כסגן לדובר הסטייט דיפרטמנט, לדובר הראשי של משרד החוץ, במקומו של בארנארד קאלב אשר התפטר מתפקידו זה בתחילת החודש.

כזכור הודיע קאלב כי הוא מתפטר, מכוון ששמועות על מערכת "דיסאינפורמציה" של ממשלת ארה״ב נגד לוב, חתרו תחת אמינותו.

ראדמן, שהוא דיפלומט מקצועי כיהן כסגן דובר הסטייט דיפרטמנט במשך חמישה עשר החודשים האחרונים. את התדריך הראשון שערך בתפקידו החדש, פתח אתמול בהודעה הדרמטית בדבר גירושם של 55 דיפלומטים סובייטיים מארה״ב. (ע״ר).

הזוג גולדפארב הגיע מבריה״מ לארה״ב

ניו יורק — דוד גולדפארב, מתנגד המשטר הסובייטי שהגיע ביום חמישי בלילה לארה״ב, אמר אמש כי יעשה את כל שביכולתו כדי להוציא את ביתו ומשפחתו מבריה״מ.

אולם, גולדפארב, 68, שדיבר מעל מיטתו בבית חולים, אמר כי אין הוא מתכוון לפעולה מידית, מתוך תקווה כי השלטונות הסובייטים ישחררו את אולגה 34, בעלה יורי 39, ושתי בנותיהם קאטיה ומאריה.

בריה״מ גם אישרה אשרות יציאה לאינסה פלורובה, בעלה ושני ילדיהם, כדי שתוכל להרום מח־עצמות לאחיה, ד״ר מיכאל שירמן, הסובל מסרטן הדם בישראל. (ער וצב).

מדרגות מס רכישה על דירות מגורים לא יעודכנו החודש

— מאת סופרנו הכלכלי —

מדרגות מס הרכישה על דירות מגורים לא משתנות החודש.

על־פי עידכון מדרגות מס אלה מחושב ע״פ מדד מחירי הדירות ומחירי דירות בזמני מפתח, הוא נעשה לשלושה חודשים. מאחר ומדד חודש ספטמבר בענין מחירי דירות זהה למדד חודש יוני ש״ז (131.6 נקודות), לא משתנות החודש תיקרות מס רכישה.

תוצאות סקר הדיור, יוכנסו לנתוני מדד אוקטובר. לפיכך, מדרגות מס ההכנסה יעודכנו בהתאם רק לאחר ה־15 בנובמבר, שבו יתפרסמו תוצאות הסקר.

למנהלי ישיבות ומוסדות

ארגנת כנס? אתה צריך צלם? ההקבר להראתי צלם — שהנות ירושלים רחוב יונה 8 ירושלים טל. 288030 בבית 854291 532131/1297 ביפר — צילום בשחור לבן צבע. — וידאו — שרות כפול — תמונות מקצועיה אבחנות לפרסום בעתונות החרדית

שיפוצים כללים

★ ביצוע עבודות ★ שיפוצים כללים ★ תוספות בניה והרחבה ★ מטבחים וצבע כללי ★ צוות מקצועי ★

כל עבודות הבניה באמריות — ספול ברסיבות בחוסרים מיוחדים — אסום גגות

טל. 24 שעות ביממה

02־234454

הופיע ספר חדש

היכל באבוב

תולדות אדמו״ר מהר״ש זצ״ל ובנו אדמו״ר הק׳ מהרב״צ הי״ד

מאת

אהרן סורסקי

בהזמנות לפנות לטל׳: 02־824928 03־786779

למכור או לקנות לשכור או להשכיר

דירה ללא דמי תיווך

שרותי עו״ד ומשכנתאות "מעון": רח׳ פינס 9 ק״ב 233266, 233913

מפני קדושת המועד

לעשרות ילדים פלשתינאים בגיזרון המוכרים מיטות משברי מוטים המכטים של צה״ל שהושל השבע כדי לקנות לעצמם משקאות קלים או סמרי לימוד. קילו של שברי מטוס נמכר תחילה תמורת 20 לירות לבנוניות (40 סנטים אמריקאים). מטוס הסילון שמשקלו היה 26,000 קילו יכול להכניס בהוראיה 10,000 דולר לילדים אלה. סוחר גרוטאות אמר כי קנה שנה שברים, האלומיניום של מטוס אפשר יהא להפוך לכלי בית ומטבח אחרים מסוחרי הגרוטאות טענו שנפלו בפת. הנחתם היתה שהחלקים עשויים מאלומיניום טהור, קונים אותם תמורת 18 לירות לקילו. כאשר גילו שאין הדבר כך, מכרו את הנחושת תמורת 13 לירות בלבד.

רייגן זכה לרוב מכריע בסקר דעת הקהל על עמדתו בפיסגה באיסלנד

וושינגטון — הנשיא רייגן קיבל אישור של יותר מ־3 ל־1 מדעת הקהל האמריקנית של עמדתו בוועידת הפיסגה ברייקיאוויק, מתברר כתוצאות סקר דעת הקהל שפורסמו כאן ביום חמישי.

הסקרים בוצעו על ידי שלוש רשתות הטלויזיה הגדולות בארה״ב ביחד עם שלושה עתונים חשובים.

התוצאות מראות אישור לדרך בה נהג הנשיא בשיחות עם השליט הסובייטי גורבאצ׳וב.

בסקרים השונים הוא קיבל רוב מכריע של 71 אחוזים נגד 16 אחוז ובאחוז 64 נגד 22 אחוז.

כידוע דחה רייגן בתוקף את הצעת גורבאצ׳וב להגביל את המחקר להצבת מיגננה נגד טילים בחלל, פרויקט ששמו הרשמי הוא היוזמה להגנה אסטרטגית. והכינוי העממי שלו הוא "מלחמות כוכבים". גורבאצ׳וב דרש להגביל את המחקר הזה לקירות המעבדה בלבד. בתמורה לכך היה מוכן לקיצוצים מרחיקי לכת במאגר הטילים לטווח הבינוני והארוך. (ע״ר)

דמיאניוק ערער על מעצרו עד תום ההליכים

גון דמיאניוק הגיש לבית המשפט העליון ערעור על ההחלטה לעצרו עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. דמיאניוק טוען כי מעצרו אינו חוקי וההליך השיפוטי שבו הוחלט על המעצר עד תום ההליכים, אף הוא אינו חוקי.

בין דמיאניוק טוען, באמצעות סניגורו עו״ד מארק אוקונור, כי אינו "איוואן האיום" כפי שהתביעה הישראלית מייחסת לו. הוא טוען כי במהלך הדיון המשפטי בבקשה להאריך את מעצרו לא הוצגו כל מיסמכים המוכיחים כי הוא "איוואן האיום" מטרבלינקה. הוא טוען כי מחזיקים באדם הלא נכון.

עורך דינו של דמיאניוק טוען עוד, כי אינו יכול להגן על מרשו מאחר והחומר הראיות נגדו לא נמסר לידיו עד הדיון המשפטי בבקשה להאריך את המעצר. על כן, ההליך כולו אינו חוקי והוא צריך להתקיים רק לאחר שימצא לו כל חומר הראיות ולאחר שהוא ילמד חומר זה.

עו״ד מארק אוקונור ביקש מבית המשפט העליון לקבוע את הדיון המשפטי בערעור בראשית חודש נובמבר. בנוכחות גון דמיאניוק. מארק אוקונור מפרט שתי סיבות לבקשתו לדחיית הדיון ליותר מחודש ימים. הסיבה האחת היא, כי עד אז, לפי הבטחת המדינה, יומצא לו כל חומר הראיות והוא יוכל ללמוד אותו. הסיבה השניה היא, כי הוא נאלץ להעדר מהארץ משום שהתבקש על ידי בני משפחתו להגיע בדחיפות לארה״ב, משום שמתנכלים להם ובני המשפחה חוששים לחייהם.

להודעת הערעור צרף עו״ד אוקונור מכתב לשופט בית המשפט העליון. השופט דב לוין, שיישב בראש ההרכב שישפוט את דמיאניוק. במכתבו לשופט דב לוין טוען אוקונור, כי לא מצא עדיין עורך דין ישראלי שיעזור לו בהגנתו על דמיאניוק. הוא טוען כי עורכי דין רבים שהיה אתם בקשר סירבו להענות לבקשה ולסייע לו בהגנה. זאת משום פחד מהתנכלויות לעורכי הדין ולבני המשפחה, על כן הוא מודיע לשופט כי הוא מתקשה בהגנה על מרשו.

השופטת שושנה נתניהו, מעיינת בבקשתו של דמיאניוק ותיתן את החלטתה היום באשר למועד הדיון המשפטי בערעור. (עתים).

משרדי התאחדות הפועלים הערביים בשטחים נסגרו לשנה

מאת סופרנו הצבאי

מרכז התאחדות הפועלים הערביים ביהודה ושומרון, המוקמים בשכם, נסגרו אתמול בהוראת אלוף פיקוד המרכז, האלוף אהוד ברק. צו הסגירה הוא לשנה שלמה וכל מזכיר ההתאחדות הועל מעצר בית.

גורמים צבאיים מסרו אתמול לסופרנו הצבאי, כי במסווה של דאגה לפועלים ולתנאיהם המקצועיים, פעלו אנשי ההתאחדות כשליחיהם של ארגוני המחבלים.

לפני כמה חודשים נערכו חיפושים במשרדי ההתאחדות בחברון ובבית לחם ולאחר שנמצא שם חומר תעמולה רב שכלל הסתה נגד ישראל נסגרו הסניפים האלו. הפעילות הועברה לשכם ומשכם המשיך מזכיר ההתאחדות חבריו בארגון התעמולה ומתן סיוע לארגוני המחבלים. אתמול נעצר האיש והמשרדים נסגרו לשנה.

קפריסין החרימה שלוש מכולות של קאטיושות ומרגמות שנועדו ללבנון

ניקוסיה, — קאפריסין החרימה כמות גדולה של נשק מזרח אירופי שנועד ללבנון אך הוחרם בשבוע שעבר בנמל לימאסול. דובר הממשלה מסר כי "הממשלה החרימה את הנשק כמקובל במקרים כאלה. הוא נועד ללבנון".

המשטרה גילתה ביום ששי שעבר שלוש מכולות בנמל לימאסול, ובהן חלקים של קאטיושות, מרגמות, מטולי אר.פי.ג׳י ונשק אוטומאטי.

מקורות במשטרה אמרו כי מקורו של כל הנשק במזרח אירופה.

מספר עיתונים מקומיים כתבו, כי נתגלה די נשק כדי לצייד בציוד מלא שלושה גדודים של המשמר הלאומי הקאפריסאי. שלוש המכולות נשלחו עם מסמכים בהם נאמר כי מדובר ב־32 טונות של סבון ריחני. (ע״ר).

התפטר תאלד אל־חסן — אחד ממנהיגי אש״ף

תונים — תאלד אלחסן, בן 58, אחד מבין הבכירים ביותר בצמרת אש״ף, אמר ביום ו׳ לכתב רויטר, כי החליט לפרוש מטיפוק בשינים הזם יוקיים של ארגון המחבלים.

על רקע ההתקפה שנערכה בירושלים ליד שער האשפות, הטעים אלחסן: "אין מקום לאנשים כמותי" הוסיף, כי אין ביכולתו להיות "דו־פרצופי" ולהפיע כמתן באווירה שבה "האנשים בוחלים במתינות".

כזכור פורסמה הודעה של אש״ף, שבה נאמר שהפעולה ליד שער האשפות, שבה נהרג ישראלי ועשרות נפצעו, בוצעה בעקבות החלטה של הנהגת אש״ף. פקידים של ארגון המחבלים הבהירו שערפאת עצמו החליט להעביר את הפעולות הצבאיות בגדה המערבית וברצועת עזה. (ער ועצ).

תאצ׳ר תיפגש עם רייגן בחודש הבא

לונדון, — ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ׳ר, עומדת לבוא בחודש הבא לארה״ב לערוך שיחות עם הנשיא רייגן — על כך נמסר אתמול באוזרה ריטמי בלונדון.

הדובר ממשלתי אמר כי הגבירה תאצ׳ר נענתה להזמנה להפגש עם הנשיא רייגן בקייפמ דיוויד ב־15 בנובמבר. הדובר הוסיף כי יש להניח שהשניים ידונו בקשרי מזרח־מערב.

אש״ף תומך בוועידה בינלאומית

קהיר — מקור פלשתינאי אמר בקהיר, כי אש״ף תומך במאמצים הנעשים שנה להקמת ועדה מכינה לוועידה הבינ״ל.

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמות 3 40.000!!! ברמות 3½ + מרפסת 51.000!!! ברמות ג׳ 3½ + מרפסת 56,000!!! ברמות 4½ 63,000!!! 249247.

★ בהר־נוף מתארגנות קבוצות לקניה מרוכזת הנחה ניכרת בפרויקט החדש זוזן גליל, פרטים אנגלו סכסון (02)221161 (מלדין).

★ בהר־נוף 4 דרומית 76,000 אנגלו סכסון (02)221161 (מלדין).

★ ברוממה, זכרון יעקב, דירת 3 חדרים, ק״ג, 41,000 פינוי מיידי (02)537870

★ בסנהדריה המורחבת 4½ + פ״א. משוכללת ביותר ק.ב. פינתית + מרפסות (02)811194

★ 3 והול, בית־וגן, ביוונים סרביס, סוכה גדולה, דוד״ש, ארונות. (02)424890

★ מיידי 3 + מרפסת. ברחוב המ״ג 38, ק״ג (02)522656

★ בית וגן בהזדמנות 3½ עקבית מסודרת תקיה + מרפסות 85,000 "שביט" (02)232333/4

★ בשרי ישראל 4 עקבית + מרפסות ק״ב, שמש, נוף, 75,000!!! 231933 "סיטי־נכסים"

★ בהר־נוף דירות מוכנות 4 חדרים מ־$70,000 + גינה $80,000, פנטהאוז — $105,000 5 חדרים לופיאן ושות׳ $90,000. (02)521038

להשכרה

★ בסנהדריה רחוב מיכל, להשכרה (אפשרות מכירה) 3 חדרים חודשים ק״א (02)228733 (02)523172

★ בית וגן דירה יפהפיה 3 חדרים מרוהטת + טלפון טל. (02)415716

★ קוטג׳ ברמות 4, אפשרי עם ריהוט לתקופה ממושכת (02)813788

ביקוש דירות

★ דחוף! דרושה דירה לשנה ויותר במקור־ברוך בירושלים (055)57075

בריאות

★ מתארגנת קבוצת SUPPORT GRAP עבור בני משפחה אשר ביניהם נמצא חולה פרקינזון PARKINZON המעוניין יתקשר מיום ראשון (02)823242

בני ברק

למכירה

★ בחזו״א פינת יואל הול גדול + מטבח אמריקאי גדול + ארונות קיר + דוד״ש 1-2 מרפסות טלפון (03)705216

★ בבני ברק שלשה חדרים ק״ג עם אפשרות בניה על הגג + דוד״ש (לא בשבת) (03)706555

★ 4 חדרים ברח׳ מצדה + טלפון שלשה כווני אויר (02)286791, (02)827324

★ שלשה + חצי ברמב״ם מרווחת ומושקעת מאד ק״ג + נוף טל. (03)793059

עבודה

★ מעון לחינוך מיוחד (פינוד) בקסטל מחפש אם בית, מדריכות ואחות (02)341127 (02)344675

★ דרושה מטפלת לתינוקת ברמות 01, 4 ימים בשבוע תנאים טובים (02)866275

★ דרושה עוזרת לגננת למעון ילדים ליום שלם + אפשרות דיור בק. ישיבת אתרי (02)712341, (02)224987.

★ דרושה אישה דתית דוברת אידיש לטיפול באישה מבוגרת בבני ברק לפנות לטל. (03)787366 בשעות: 1-8 לפנה״צ 9-11 בערב.

★ דרושה אישה לארוח חברה ולעזור לאישה בת 80 כ־ 6-8 שעות ביום שפות דרושות אנגלית, אידיש, הונגרית (02)531531

★ בתנאים מצויינים, דרושה עוזרת לעבודה חודשית, נקיה ומסודרת (03)774214, (02)654242

מכירות

★ יצרני־אופנה מפריז מיצגים את הקולקציה החדשה של שמלות לאישה האלגנטית הדתית והמהדרנית לפי תאום מראש בלבד טל: ביום: 02־246312 ערב: 02־763783

★ שמלות לנשים ובגדי הריון לסתיו וחורף, אלגנט ריום־יום (02)289113

מטפלות

★ דרושה מטפלת בביתנו ל־4 ימים ברמת־אלחנן (03)791685 לא בין 2.00-4.00

★ דרושה מטפלת + עבודות בית קלות 6 ימים בשבוע (02)281973, (02)822526

★ מטפלת רצוי דוברת אידיש + עבודות 5 פעמים ע״י קוקה קולה (03)772163

★ דרושה נערה / אשה אחראית מסורה ברמות משעה 1.00 בצהרים. בביתי (02)864849

חוגים

★ "ונשמרתם לנפשותיכם" חוגים בקבוצות נפרדות לשמירת המשקל התעמלות (03)702864, (02)821314.

הלבשה

★ בגדי הריון, תצרות, לחודיות, יבוא מאירופה. "הלבשה מלכה" המלך ג׳ורג 14 ירושלים.

שידוכים

★ משרד לשדכנות לשם מצוה עם השתתפות בהוצאות לכל הערות הגילים ר״ס אברהם (03)794719

שמלות חופה

★ שמלות חופה חדשות יפות ומהיבות תוצרת חוץ כולל האביזרים (02)810043

כלי נגינה

★ אורגן קומתיים ימהה FE 70 במצב חדש בהזדמנות לרגל נסיעה (02)413156

אבדות

★ אבד ארנק + כסף ומסמכים לפני כ־5 שבועות בבוכרים/סנהדריה (02)537266

שונות

★ צילמתם את הילדים בחוהמ״ס פיתוח תמונות ב"פוטו־גאולה" תוך שעה.

מגרשים

★ ליד סנהדריה המורחבת מגרש 230 מ״ר, אחוזי בניה גבוהים "רומן נכסים" 637201.

בערי הארץ

תל אביב

★ להשכרה, דירת 3 חדרים בקרית הרי״ם לוין טלפון (057)956814 מיום ב׳ בערב.

שערים יציגים:

סל:	1.4953
דולר ארה״ב:	1.4845
מר״ג:	0.7468
ל״ש:	2.1251
פר״צ:	0.2280
ין יפני: (100)	0.9476
פר״ש:	0.9067

לוח היום

בס״ד יום וערש״ק, ר׳ דחוהמ״ס, הושענא רבא, כ״א תשרי תשמ״ז

הדף היומי בבלי: בבא קמא ל״ב

ירושלמי: יבמות כ״ב

משנה יומית: נגעים א׳, ה־ו

הלכה יומית: או״ח רכ״ו, א־ב

קריאת שמע	7.50
תפילת השחר	8.34
[illegible]	5.01
[illegible]	4.18
[illegible]	5.46

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי טל. 243121־02 — 241112 02. השעור מתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ליל שבת: הר הצופים רח׳ הר הצופים. שבת: מרפאת רחמה רח׳ המ״ג 28. מוצ״ש: מוריה רח׳ דרך בית לחם 82. שוהם רב רח׳ האחד 3 הבנית ל׳

תל־אביב: ליל שבת: שחר רח׳ פנקס 27. שבת: בבלי רח׳ צהאל 1 שכון בבלי. אחוה רח׳ דיזנגוף 165. מוצ״ש: כב״ל רח׳ כ״ל

בני־ברק: ליל שבת: רבת יצחק רח׳ סוקולוב 96. מוצ״ש רבה רח׳ ז׳בוטינסקי 65

חיפה: ליל שבת: הנשיא רח׳ שד׳ הנשיא 33. מוצ״ש: מרדאז רח׳ מרדאז 13.

הקריה: כרמל רח׳ שד׳ ירושלים 29, קרית ים א׳. מוצ״ש: ניצן רח׳ מרדכי גמיר, כבר נבון ק. ים.

נתניה: ליל שבת: קופ״ח לאומית רח׳ סמילנסקי 9. מוצ״ש: הרצל רח׳ הרצל 2

אשדוד: ליל שבת: בית מרקחת רן. מוצ״ש: בית מרקחת רן.

פתח תקוה: ליל שבת: קופ״ח הכללית רח׳ חיים עוזר. מוצ״ש: קופ״ח הכללית רח׳ חיים עוזר.

שעות הפתיחה של בתי המרקחת מוגבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: יום ו׳ וליל שבת: נשים — הדסה הר הצופים כירורגית, אורטופדיה — עינים — שערי צדק, א.א.ג. — ביקור חולים. מוצ״ש: שערי־צדק ילדים נשים כירורגית אורטופדיה עינים ביקור חולים — פנימית א.א.ג.

כולל "תורת חיים"

ע״ש הגר״ח שמואלביץ זצ״ל

קרית הרב זונגפלד אשקלון

הרינו להודיע כי

נותרו מספר מקומות לזמן החורף

לאברכים מצטיינים ללימוד

"חושן משפט"

תנאים טובים למועמדים רציניים

בדבר פרטים להתקשר לטל. 03־785779

051־39270

בברכת התורה

בצרכנית "יד לישראל"

הירקות במחירי הקרן

לפי מיטב ההידורים — שכר טרחה וכדומה

וכן מוצרי מזון ונקיון

בשר, עופות (רינברגס), דגים (דגסה)

במחירים זולים ביותר!

שירות רדיב, משלוחים הביתה

בן יעקב: 27 בני ברק

אמבסדור AMBASSADOR

בית ניבור 116 ת״א, טל׳ 03־650039 03־650939

שירותי שילוח בינלאומיים

משלוח חפצים אישיים לחו״ל

★ העברת דירות בארץ עם אריזה ★ העברת משרדים

שנה טובה

דרושה

אשה בעלת נסיון רצוי אחות

לטיפול בקשישה סיעודית כולל בשול למס׳ שעות ביום

03־792302

מכירה

חלוקי מדלקוט מודלים חדישים במחירים נוחים

אחרי החג בימים שני ושלישי מ־5-9 בערב

אילוביץ

רח׳ ישמח משה 32 בנ״ב

"יד אליעזר"

חתונות אך ורק לבני תורה במחיר מיוחד

להתקשר לטל 02־820469

"גלאט כשר" הפרפר LE PAPILLON

רח׳ שמאי 9 ירושלים טל׳ 02־228956

היחידית במסעדות היוקרה בירושלים

● אוירה אינטימית ואלגנטית ● תפריט קטיף במבחר מעולים ● מחירים נוחים

ארוחות צהריים יוקרתיות תפריט יומי רק 20 ש״ח או לפי התפריט הרגיל בימים א׳־ה׳ 12.00־15.00

ארוחות ערב א׳־ה׳ 18.00־23.00 ובמוצאי שבת

גלאט כשר בהשגחת הרבנות ירושלים

השרותים המוצעים כשרים למהדרין של המהדרין

המודיע

עתון יומי — ירושלים

המו״ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל

העורך הראשון: ר׳ י׳ ל׳ לוין ז״ל

●

איזור התעשיה מקור ברוך רח׳ יהודה המכבי 5

טל׳ 539255-8 • ת.ד. 1306

●

דפוס "הד", בע״מ

●

הדפסה: ירושלים פוסט

●

סניף ת״א: אלנבי 132, ת״ד 1869 טלפון 624353

בשעות הערב: טלפון 614950

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן

●

סוכנות בארצות־הברית: R. LICHTENSHTEIN 324 Ave. I Brooklyn, N.Y. 11230 U.S.A.

מצעי היוקרה של בנימין ברבר עכשיו!!! במחירים מיוחדים לישראלים המבקרים בבורו־פארק אצל LUXURY LINEN

תזמורת קול השמחה

טלפון חדש 700432

א.ח. חשין

הסי׳ צעירי אגודת ישראל בא״י

חוג בני תורה של צעירי אגו״י - איחוד בתי הכנסת של צעירי אגו״י בני ברק

שישו ושמחו בשמחת תורה

בס״ד

במוצאי שמחת תורה, בשעה 8, תערך אי״ה ברחבה המרכזית, רחוב הרב יצחק מאיר הכהן, רמת־אהרון בני־ברק

חגיגת סיום החג

בהשתתפות: רבנים וראשי ציבור

תזמורת "קול צהלה"

תנעים את החגיגה לכבודה של תורה

הציבור החרדי מוזמן בהמוניו

גברות מתרכזות אך ורק במקומות המיועדות להן!

הולכים על נעל נכונה: בנעלי גיל

חדש לטובת תושבי השכונות בצפון ירושלים פתחנו חנות במרכז המסחרי רמות־אשכול

מבחר דגמים מרהיבים לילדות ולילדים — ממספר 18-45 נעלים מתוצרת הארץ ומתוצרת חוץ

★ דגמים בלעדיים — ★ לבריאות הרגל ביצוע תיקונים אורטופדיים לפי מרשם רופא ★ שירות מקצועי ואדיב כמיטב המסורת של נעלי גיל

40 שנות מוניטין והתמחות בהתאמה נכונה

גילגל נעלי ילדים ונוער

★ רח׳ יפו 51 טל. 234674 ירושלים

★ מרכז מסחרי רמת־אשכול, פארן 15 טל. 813016

ההסתדרות צעירי אגודת ישראל הנוער האגודתי בא״י ההנהלה הארצית

במלאות השנה להלקח מאתנו האי גברא רבא ויקירא, ממניחי היסודות, מבוני ומקימי התנועה שמסורתיה ומפעליה, שלוחא דרבנן, ציר נאמן לשולחיו, נקי כפיים ובר־לבב, מבוני בני־ברק התורתית ומראשי יהדות התורה בארצנו הקדושה.

הר׳ שמעון סירוקה ז״ל

חבר נשיאות התנועה

נקיים אי״ה ביום שני כ״ד תשרי תשמ״ז את האירועים דלהלן:

עליה לקברו

בשעה 4 אחה״צ בבית החיים "שומרי שבת" זכרון מאיר בני־ברק, תחבורה ל"בית החיים" תצא בשעה 3.45 מבית הכנסת צא״י "תפארת שמעון" רחוב רבי עקיבא 79, ותעבור דרך בית הכנסת צא״י, "דברי שיר" רחוב רבי עקיבא מול רחוב חזון־איש.

★ ★ ★

סיום כתיבת ספר תורה

משעה 5-7 אחה״צ בבית המנוח רחוב הרב בלוי 9, בני־ברק.

★ ★ ★

הכנסת ספר התורה

בשעה 7.30 בערב תצא תהלוכת ספר התורה מקרית צא״י "נחלת סירוקה" בני־ברק, מבית הרב הגאון ר׳ יהודה אריה שורץ שליט״א — רבה של הקריה, רחוב הרב אברמסקי 43, קרית הרצוג בני־ברק, לכיוון בית הכנסת המרכזי של צעירי אגודת ישראל, כבר אזהים מאיר, בקרית הרצוג, בני ברק.

★ ★ ★

סעודת מצוה

בשעה 8 בערב באולם בית הכנסת הנ״ל

בהשתתפות: גדולי התורה, רבני העיר, ראשי התנועה אישי ועסקני ציבור.

★ ★ ★

ציבור מוקירי זכרו ופעליו מוזמנים

מקומות מיוחדים לנשים

נ.ב. תחבורה מיוחדת לקרית הרצוג תצא בשעה 7.15 בערב, מבית המנוח רחוב הרב בלוי 9, בני־ברק.

בית הכנסת צעירי אגודת ישראל — המרכז "תפארת — שמעון"

ע״ש ר׳ שמעון סירוקה ז״ל

רחוב ר׳ עקיבא 79 בני ברק

ביום ראשון אור לכ״ד תשרי בשעה 8.00 בערב במלאות שנה ראשונה לפטירת חברנו היקר החשוב מבוני וממיסדי וחשובי המתפללים בבית הכנסת שלנו

ר׳ שמעון סירוקה ז״ל

מבוני ב״ב התורתית וחבר נשיאות התנועה

יערך סיום מסכת נדרים

דברים לזכרו ישמיעו:

הרב שלמה לורנץ הי״ו

הרב צבי כץ הי״ו

יסיים המסכת מגיד השיעור:

הרב ישראל לוין הי״ו

מוקירי זכרו, חברים ואוהדים מוזמנים

הכנות בירושלים לקראת העצרת במוצאי החג על ידי אגודת ישראל

נשלמות ההכנות בירושלים לקראת ההשתתפות הרבה הצפויה בעצרת החג המסורתית הנערכת מטעם אגודת ישראל בככר השבת בירושלים לרגל סיומו של חג שמחת תורה.

העצרת, הנערכת כבר 27 שנים במוצאי החג, תתקיים בראשות רבנים גדולי תורה וראשי אגודת ישראל בירושלים ובארץ.

במעמד ימסרו ראשי אגודת ישראל דיווח על מאבק הסיעה בעיריה למען צביונה וקדושתה של ירושלים לנוכח המגמות לערטל את ירושלים מקדושתה ותפארתה.

במעלה ההר בככר השבת הר תקמה במה מיוחדת לאישי הצבור וכן במה מיוחדת עבור התזמורת המפורסמת של משה "מוסא" ברלין ממירון הידוע בהופעותיו המרשימות שתלווה את המעמד.

כן יופיע בעצרת החלילן מר רומן קונצ'מן והרקדן הירושלמי הר"ר ראובן קרישבסקי אשר ביחד עם צוות רקדנים מעולה יופיעו בעצרת ויעניקו את המעמד שיהיה לש־מחתה של תורה.

מטעם הועדה המארגנת את המעמד נמסר כי נעשו סידורים מיוחדים להבטחת הפרדה מלאה כאשר הגברים יתרכזו במרכז הככר ובמעלה רח' ישעיהו והנשים מתרכזים בצד הככר לכיוון בתי ורשא ובמעלה רח' שטראוס.

מבקשים לערוך הקפות שניות בעזה

"גוש אמונים" מבקש משר הבטחון לאשר לאנשי הישובים באזור חבל עזה לערוך הקפות שניות בתוך עזה.

אנשי "גוש אמונים" מסרו לכתב עתיים כי גם אם לא יינתן אישור לערוך הקפ.ש שניות בעזה יערכו אנשי "גוש אמונים" במוצאי שבת בכיכר פלשתין בעזה טקס הסבת הכיכר ל"כיכר ארץ ישר־אל".

לטענת אנשי הגוש, יהיה טקס זה משקל נגד לטקס הסבת כיכר באשקלון על שם מוחמד מלך מרוקו. (עתי"ם)

נשלמות ההכנות להנחת אבן פינה לביהמ"ד בחצור הגלילית

שורת התכונה רבה בקריה החסידית בחצור הגלילית לקראת הנחת אבן הפינה לבית המדרש הגדול החדש, אשר תתקיים ברוב עם ביום חמישי הבא, ר"ך בתשרי, ברחבת הבניה בקריה החסידית בחצור הגלילית.

בראש המעמד יעמדו אדמו"רים, רבנים ראשי הקריה ואישי צבור, אשר יבואו יחדיו עם צבור ידידים אוהדים מכל רחבי הארץ. סופרנו מציין, כי הקריה החסידית שזה לא מכבר ציינה מלאות עשר שנים לאיכלוסה, מקיימת את תפילותיה וסדרי יומה בבית המדרש הארעי שכיום הוא צר מהכיל את התושבים הרבים ובניהם.

ועדת הבנין של בית המדרש החדש, המארגנת את המעמד בשיתוף עם המועצה המקומית בחצור הגלילית משלימה את הכנותיה. ביום האירוע תצא הסעה מאורגנת מכל רחבי הארץ.

רבים בטכס קריאת רחוב ע"ש בעל ה"חשב סופר" בבני ברק

רבנים, ראשי ישיבות, אישי צבור וקהל רב השתתפו אתמול בבני ברק בטכס קריאת רחוב על שמו של הגאון רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל, בעל ה"חושב סופר", גאב"ד פרשבורג וחבר מועצת גדולי התורה. שאתמול חל יום הזכרון שלו. הרחוב הנקרא על שמו, הוא רחוב השלושה מתחילתו עד מספר 23.

בין המברכים והמשתתפים היו: בנו וממלא מקומו הגאון שמחה בונים סופר; חתנו ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא; ראש עיריית בני ברק הרב משה אירנשטיין; סגן שר העבודה והרווחה וחבר הנהלת העיריה הרב רפאל פנחסי; סגני ראש העיר, חברי הנהלת העיר ובני משפחת הגאון. הנחה את הטכס מזכיר העיריה והדוברה אברהם טננבוים.

כל הדוברים ציינו בדבריהם את מעלתו של הגאון זצ"ל וגדולתו התורנית ומסירותו לכל דבר שבקדושה ואמרו כי כבוד לעיר ששמו יתנוסס על אחד מרחובותיה. הרבנית מפרשבורג, אלמנת המנוח, הסירה את הלוט.

מפני קדושת המועד

4 הרוגים בתאונות ביומיים האחרונים

— מאת סופר "המודיע" —

ארבעה אנשים נהרגו ביומיים האחרונים בתאונות דרכים קטלניות שארעו במקומות שונים. בתאונות, בהם היו מעורבים כלי רכב והולכי רגל — היו גם פצועים קשה.

אב ובנו, מתן רצון ובנו אנוש, נהרגו ביום רביעי בערב בתאונת דרכים בין שלוש מכוניות ליד נטעים, בכביש פלמחים־יבנה.

האב, בן 50 נהרג במקום, בנו בן ה־30 פונה ע"י אמבולנס נט־ן של מד"א לביה"ח תל השומר, אך שם נקבע מותו.

אשתו בת ה־27 פונתה במצב קשה לאסף הרופא, ובתה בת ה־5 שנפצעה באורח בינוני, פונתה ברכב פרטי לביה"ח קפלן. אתמול נמסר כי מצבן מניח את הדעת.

דובר מד"א, משה דיין, מסר לכתב עתיים, כי בתאונה נפצעו גם בעל ואשה בני 66 באורח בינוני ופונו לאסף הרופא. אדם נוסף נפצע קל.

בתאונה אחרת בחדרה, נהרג אתמול אחה"צ הולך רגל בן 20, ואילו חברו נפצע קשה. השניים נפגעו ע"י מכונית חולפת והמ־שטרה חוקרת נסיבות התאונה. חוקרי לשכת התנועה של משטרת חיפה פתחו בחקירת נסיבות הת־אונה.

התאונה השלישית אירעה בכביש החוף סמוך לקסריה. צעיר בן 23 שנהג במכונית "חולבר" התנגש בגדר בטחון בנסיבות שאינן ברורות עדיין. בכל התאונות ניסו אנשי מד"א להחיש את הנ־פגעים לבתי החולים, אך מאמ־ציהם לא נשאו פרי.

מאסר עולם לשני נאשמים ברצח החייל דוד מנוס

שנים מן הנאשמים ברצח החייל דוד מנוס נדונו אתמול למאסר עולם בבית המשפט הצבאי בשכם ברוב דעות של שנים משלושת שופטי ההרכב, כאשר שהשופט השלישי ביקש להטיל עליהם עונש מוות, הנ־אשמים הם איברהים מאופיק ומוסטפה קארווש מהכפר באלוש בשומרון.

כתב עתיים מציין, כי בפרשת החטיפה והרצח מעורבים עוד שלושה נאשמים, מהם שתי נשים, לסיה מערוף וזהרה סעיד. שתי אלה מואשמות בפרשת הרצח, ואילו הנאשם השלישי תאייסיר עבדאללה מואשם בפיגוע לאחר הרצח. משפטם של השלושה נמשך בימים אלה בבית המשפט הצבאי בשכם.

שופטי בית הדין הצבאי קבעו בגזר דינם, כי התלבטו רבות בשאלת חומרת העונש שיוטל על שני רוצחי החייל דוד מנוס, מאו־פיק איברהים ומוסטפה קארווש מהכפר באלוש בשומרון. בטיעונים לעונש הדגיש בא כוח התביעה את החומרה הרבה במעשיהם של שני הנאשמים ודרש על פי הנחיות בפרקליטות הצבאית הראשית להטיל עליהם מאסר עולם.

השופטים, שלושתם משפטנים בהשכלתם, היו רשאים להטיל עונש מוות על פי החוק הצבאי החל על הנאשמים, ושופט המי־עוט אכן ביקש להטיל גזר דין כזה.

שני הנאשמים הורשעו לבד מחטיפתו ורציחתו של החייל גם בהנחת שני מטעני חבלה שלא התפוצצו, האחד בתחנה המרכזית בתל־אביב והשני סמוך לבית החולים ביילינסון בפתח תקוה. (עיתי"ם)

מצב מושלת הכבד עדיין "קריטי אך יציב"

שיפור מסויים בתיפקודי הכבד שלה ★ רבנים ופוסקי הלכה ממשיכים להביע הסתייגות מהשתלות בטרם בירור

— מאת סופר "המודיע" —

במצבה של מושלת הכבד, שנותחה בבית החולים רמב"ם חל שיפור. הרופאים ציינו אתמול כי תפקודי הכבד שלה משתפ־רים, אולם יחד עם זאת מצבה עדינו מוגדר כ"קריטי אך יציב".

ד"ר יגאל קם שעמד בראש צוות המנתחים אמר כי יש להמתין עדיין ימים מספר עד שניתן יהיה לקבוע שהצלחתה עלה יפה.

אתמול הורדה המנותחת ממיטתה לזמן מה ומיד לאחר מכן שבה למנוחה מוחלטת. בשלב זה היא שוהה עדיין בחדר ההת־אוששות ורק לאחר שיעבור פרק הזמן הקריטי ניתן יהיה להחליט על העברתה למחלקה.

אתמול המשיכו רבני ערים ודיינים להביע הסתייגותם מה־החלת ביצוע השתלות וזאת בשעה שועדה מיוחדת שוקדת על מדוכה זו. הרבנים, רבני ערים וחברי הועדה מטעם הרבנות הראשית, איחלו למנותחת רפואה שלימה, אך שבו וקבעו כי סוגיית ההשת־לות סבוכה ביותר.

רופאי ביה"ח רמב"ם כינסו אתמול מסיבת עיתונאים בה קבלו על פרסום שמה של תורמת הכבד, זאת בניגוד לרצון משפחתה. בעקבות זאת, מבקש ח"כ אוריאל לין להציע לכנסת הצעת חוק שתאסור פרסום שמם של תורמי אברים.

● אשקלון תושב עזה עומר דוגמש (27) שנתפס נוהג בשעה שהיה פסול לנהיגה בשל עבירה קודמת, הובא לשיפוט מהיר בבית משפט השלום באשקלון ונידון ל־6 חודשי מאסר בפועל ול־6 חודשי מאסר על תנאי לשנתיים.

נסגרו משרדי האיגוד המקצועי בשכם

מאת סופרנו המדיני

מפקד אזור יהודה ושומרון סגר את משרדי האיגוד המקצועי בשכם, לאחר שהוכח שהוא שימש מנוף לארגוני הטירור. כן הוארך צו סגירה נגד סניף נוסף של האגוד המקצועי הערבי.

שני המשרדים שימשו כסניפים פעילים של "החזית הדמוקרטית" מיסודו של נאיף חוואתמה כפי שנודע משמשים משרדי האגוד המקצועי של הערבים בערי הגדה כמרכזים מוסיים של ארגוני הטירור. הסניפים בשכם שמשו כאמור, כסניפים של חזית השחרור העממית וסייעה להפצת כרוזים וכו'.

החשוד בהנחת המטען בקו 18 שיחזר הפיגוע

דירתם של זורקי הרימונים בשער האשפות — נאטמה

החשוד בהנחת המטען באו־טובוס קו 18 שיחזר אתמול לפנות בוקר את הפיגוע. לכתב עתיים נודע, כי המחבל והחוקרים שיחזרו את הפיגוע בעזרת או־טובוס ריק, סמוך לשעה 05.00 לפנות בוקר.

המחבל הצביע היכן עלה לאוטובוס, ככל הידוע במרכז העיר, היכן ירד ממנו לאחר שהניח את המטען החבלני וכיצד נסוג מאיזור הפיגוע. כמו"כ סיפר כיצד השיג את חומר הנפץ והכין את מטען החבלה.

המחבל, בן 26, התגורר בכפר באיזור ירושלים. הוא נעצר בהמשך לחקירת חוליית המחבלים שזרקה את הרימונים על טירוני גבעתי בשער האשפות.

לכתב עתיים נודע עוד, כי חו־ליית המחבלים שהניחה את המטען באוטובוס מנתה חמישה מחבלים, שהם תושבי מזרח ירושלים, בית־לחם ורמאללה.

בחקירת חוליית משליכי הרי־מונים מתברר, כי חבריה התאמנו בזריקת רימונים ע"י זריקת אבנים — ביער בפרוזדור ירושלים. לאחר השלכת הרימונים נמלטו שלושת המחבלים ברגל לתוך הכפר סילואן ומשם המשיכו במכונית לדירה שכורה ששימשה אותם בכפר עזרייה. כן הוסתרו גם אמצעי לחימה. בית זה נאטם אתמול ע"י כוחות הביטחון.

לאחר מעצר שלושת החשודים העיקריים — שני אחים מסילואן ותושב אבו־טור — שהודו בזרי־קת הרימונים, נעצר אחיהם המ־בוגר של שני האחים, בחשד שידע על מעשיהם של אחיו. מעצרם הוארך ב־15 יום.

השופט התיר על כנו את הצו האוסר לפרסם פרטים מזהים על החשודים.

בקבוק תבערה הצית משאית בחאן יונס

בקבוק תבערה הצית אתמול לפנות ערב משאית ישראלית בחאן יונס. איש לא נפגע ונגרם נזק לרכב בלבד.

כתב עתי"ם מוסר, כי יצחק הג'ג' ויוסף זיגדון, מהישוב בדר־לח, החנו את משאיתם בשעה 5.50 באיזור המוסכים של חאן יונס ונכנסו לקנות חלקי חילוף לחנות סמוכה. תוך כדי כך הם הותירו את דלת המשאית פתוחה ובקבוק תבערה הושלך בעדה פנימה, אל תוך תא הנהג. הם הצליחו לכבות את האש בעזרת תושבים מקומיים. משליך הבקבוק נמלט. (עתי"ם)

התעשיינים זועמים על העלאת ריבית האשראי

ההודעה על העלאת הריבית הדביטורית מ־3.75 אחוז בחודש ל־4.25 אחוז התקבלה בזעם רב בהתאחדות התעשיינים.

התעשיינים ציינו שהיא תשמש כבומרנג ותערער את היציבות במשק. הם הוסיפו כי בתקופה זו של הקפאת מחירים יש מקום להוריד את הריבית הבנקאית שהיא גבוהה ממילא.

הורדת הריבית הריאלית במהלך החודשים הראשונים של 1986 תרמה ליציבות המשק ומהלך הפוך של העלאת הריבית פגע ביציבות, והביא להתמוטטות עסקים טענו.

כלכלני התאחדות התעשיינים מדגישים, שמשמעות ההחלטה היא שהריבית הבנקאית במונחים שנתיים תסתכם בכ־66 אחוז ואם אמנם המדד ימשיך להיות נמוך, כפי שמבטיחים קברניטי המשק, הריבית הריאלית תרקיע שחקים ותפגע בתעשייה.

בבנקים העריכו כי העלאת הריבית החודשית הבסיסית בש־ליש אחוז מהווה איתות לגבי לחצי האשראי במשק. העלאת הריבית תעלה את ריבית ה"פריים" מ־1.25 ל־1.58 אחוזים בחודש (כ־4 אחוזים בחישוב שנתי). הריביות הקרדיטוריות יעלו בהתאם.

הפרלמנט האוסטרלי דוחה השוואת הציונות לגזענות

קאנברה, — הפרלמנט האוסטרלי אישר פה אחד הצעה של ראש הממשלה בוב הוק לד־חות את החלטת האו"ם שהשוו־תה את הציונות לגזענות.

"ההחלטה גרמה נזק ממשי מאד ליחסים בין מדינות. היא גם פגעה באמינות של האו"ם ובשמו הטוב", אמר בפרלמנט.

"סחרוב רשאי לעזוב את בריה"מ"

הלסינקי, — חתן פרס נובל לשלום אנדרה סחרוב חופשי לעזוב את בריה"מ, הכריז ביום רביעי חבר האקדמיה ד. א. קרימוב, בראיון שפורסם בעתון הפינלנדי "יאנטוטאט".

"אנו תוהים מדוע אין הוא עוזב, אם החיים בבריה"מ כל כך לא נוחים לו", הכריז קרימוב.

12 תלמידי תיכון ברפיח הורשעו בבית הדין הצבאי

12 מתוך 56 תלמידי תיכון, שנעצרו ברפיח בתחילת השבוע בחשד של השתתפות בהמהומות, הפרת הסדר ויידוי אבנים לעבר שוטרים, חיילים ואזרחים ישראליים, הורשעו בבית הדין הצבאי.

ביום שני נעצרו 153 תלמידי תיכון ברפיח וחלקם שוחרר לאחר שלא נמצאו ראיות נגדם על השתתפות בהפרות הסדר בעיר, על רקע של פעולות מחאה נגד מדיניות "היד הקשה" ברצועה והתנהגות חיילי צה"ל כלפי האוכלוסיה האזרחית. מעצרם של 56 מהתלמידים הוארך ב־4 עד 8 ימים ובתוך תקופה זו נקבעו להם משפטים. 12 נשפטו אתמול ונגזרו עליהם עונשים של תשלום קנסות מ־750 ועד 2000 שקל וכן תקופות של מאסר על תנאי לחודשיים עד שלושה חודשים למשך 3 שנים. (עתי"ם)

פועל נהרג לאחר שנלכד בזרועות מערבל

פועל במפעל המזון "סופר" בחולון, מחולון, נהרג אתמול בערב לאחר שנלכד בזרועות מערבל ענק שבדוש תערובת.

הפועל עבד ליד מערבל מזון שגובהו כמטר וחצי.

נראה, כי הוא שרבב את ידו למכונה והיא נתפסה באחת הז־רועות של המערבל.

הזרוע שהמשיכה להסתובב גררה עמה את נתן אליהו ותוך כדי כך הוא ספג מהלומה בראשו מן הזרוע השניה של המערבל.

פועלים שחשו באסון הזעיקו את מד"א והמשטרה. כל הנסיונות של אנשי מד"א להחיות את האיש, לא הועילו והרופא קבע את מותו.

משרד העבודה והמשטרה חוקרים את נסיבות תאונת העבו־דה.

מפעל "סופר" מייצר מזון תי־נוקות, ממרחים, סירופים ותמצי־ות. (עתי"ם)

מטוס "אל־על" נחת באתונה בגלל מזוודה חשודה

מטוס אל־על בטיסה מנמל בן־גוריון למאדריד התעכב למעלה משעה באתונה כדי לוו־דא שמזוודה שהועלתה למטוס בלי בעליה, לא מכילה פצצה.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אדרי אליאס ושלומית	בן	כהנא שלמה וחיה	בת
אבני יוסף וגילה	בת	לנגס יחזקאל ולידיה	בת
אילוז מרדכי וענת	בת	לענס יצחק ועדנה	בן
אלקובי גבריאל ופרי	בת	לוי יעקב ורינה	בן
אייזנבך אשר ושרה	בן	לוי יעקב ואב־ית	בן
אנשין שמעון ורחל	בן	מזרחי אבנר ונעמי	בת
בירנבוים נחום וגיטה	בת	מלכה מאיר ומזל טוב	בת
בנס אליהו ומרים	בת	מאורחי שמעון ועדנה	בת
ביבי ישראל ודפנה	בת	מילר יעקב ושרה	בן
בלוי יחזקאל ורבקה	בת	מרשל אברהם והבה	בת
כן חמו יוסף ושלומית	בן	מזרחי דוד ואסתר	בן
בנימין נח ואסתר	בן	מסגדיאן אהרן ואסתר	בת
בריזל יוחנן ומרים	בן	נברחצקי טוביה ורבקה	בת
בידרמן יצחק ודבורה	בן	סקלברונק אלו ומוניק	בן
גרינצוויג אהרן ומרים	בן	עמר אלי ורבקה	בת
גולדברג דוד ולאה	בן	פוירברגר יחזקאל ודבורה	בן
גסואן יששכר ואיריס	בן	קניג אליעזר ורבקה	בן
גבאי דוד ורחל	בת	קוס יהודה ויהודית	בת
הירש אלחנן וגולדה	בן	רובנשטיין שלום ואורית	בת
הלר ישראל ומרים	בת	רוזנרטן בן ציון וסטיל	בת
וייסנשטך נחום ונעמי	בן	רוזן ישראל ורחל	בן
וינברג אפרים ואסתר	בת	רוזנבוים פנחס ומרים	בן
זכאי יצחק ובת־שבע	בת	רוי פרבים ופרי	בת
טבק ברוך וחיה	בן	שר דוד ואפרת	בת
ימיני ישעיהו ושושנה	בת	ששא מאיר ורבקה	בן
יהושע רון וחגית	בת	שרעבי בנימין ומרים	בן
יודלביץ אברהם ופסיה	בן	שפירא אליהו ורחל	בת
כהנא יהודה ולאה	בן		

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים.

בברכת חג שמח מועדים לשמחה

וגמר טוב

בית ברכה

מרכז מפעלי חינוך לבנות

בנשיאות הרבנית מסטאלין קארלין תליט"א

בס"ד.

הודעה

הננו להודיע כי במסגרת מפעלי חינוך לבנות של מוסדנו, אנו מקיימים

● מעון יום לילדות ●

בגילאי חצי שנה עד שנתיים
במעון משוכלל ברח' יונה 20
עם מיטב הציוד הדרוש
בניהול צוות מיומן ומסור

כולל ארוחות מזינות וטיפול הגייני

פרטים והרשמה במשרדנו ברח' יונה 3
מיום ראשון כ"ג תשרי עד יום שישי כ"ח תשרי
לנשים: בשעות 9.00-1.00 לפנה"צ
לגברים: בשעות 1.00-4.00 בצהריים.

בכבוד רב, ובברכת חג שמח,

ההנהלה

בית ברכה

מרכז מפעלי חינוך לבנות

בנשיאות הרבנית מסטאלין - קארלין תליט"א

סמינר עיוני־מקצועי: רח' אבן יהושע 7, טל: 284096.
יסודי: קרית החינוך רח' עובדיה 24, טל: 286699.
גני ילדות ומעונות יום: רח' יונה 20, טל: 281709.

בס"ד

הודעה להורי התלמידות

הננו להודיע להורי התלמידות כי התחלת הלמודים בגנים, בכתות היסודי והסמינר, תהיה בעזה"י ביום ראשון
המעון יפתח אי"ה ביום ראשון כ"ג תשרי תשמ"ז.
ההורים מתבקשים לסדר את תשלומי השכ"ל וההסעה וה־ב.א.ש. בימי ההרשמה שיתקיימו אי"ה מיום ראשון כ"ג תשרי עד יום שישי כ"ח תשרי תשמ"ז
במשרדנו ברח' יונה 3
לנשים: בשעות 9.00-1.00 לפנה"צ
לגברים: בשעות 1.00-4.00 בצהרים.
לאחר ימי ההרשמה לא תתקיים כל הרשמה נוספת
ויהי נועם ד' עלינו לראות ברכה בעמלינו ולרוות מלא חפניים נחת.

בכבוד רב, ובברכת חג שמח

ההנהלה

הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל

ירושלים ת"ו

במוצאי שמחת תורה אחרי ההקפות השניות בשעה 7.30
תתקיים אי"ה בככר השבת

עצרת חג

בהשתתפות באי הכנסת בירושלים ופרבריה

בראשות הרבנים, מורי הוראה גבאי בתי הכנסת וראשי הצבור

דברי ברכה ע"י ראשי אגודת ישראל

★ העצרת תלווה ע"י התזמורת המפורסמת של "מוסא" ממירון ★ צוות רקדנים מעולה בניצוח הרקדן הירושלמי ר' ראובן קרישבסקי הי"ו ★ בעצרת יופיע גם החלילן המפורסם הבעל תשובה מר רומן (רפאל) קונטשמן הי"ו

שישו ושמחו בשמחת תורה

בברכת מועדים לשמחה, **הועדה המארגנת**

מכונת כביסה סופר מטיק

של תלם 555

ב־5 תשלומים ללא הצמדה וללא ריבית

תלם 555 – החברה הידועה בזכות תנורי הבישול והאפיה המעולים המועדפים במאות אלפי בתים בישראל, מביאה לך עכשיו את "סופר מטיק" מכונת הכביסה המיוחדת:

- מכילה 5 ק"ג כביסה.
- עד 22 תכניות כביסה מגוונות (כולל לצמר).
- כפתור מיוחד לכיבוס חצי כמות בפחות מים, חשמל ואבקה.
- כפתור "אנטי קמט" למניעת קימוט הבגדים.
- פילטר קדמי לניקוי מהיר ונוח.
- כביסה במים קרים • תוף מפלדת אל חלד עם סגר בטחון • תאים לאבקה, מרכך ומלבין כביסה • עגלת גלגלים "בילט אין" ועוד • שרות אמין של תלם 555

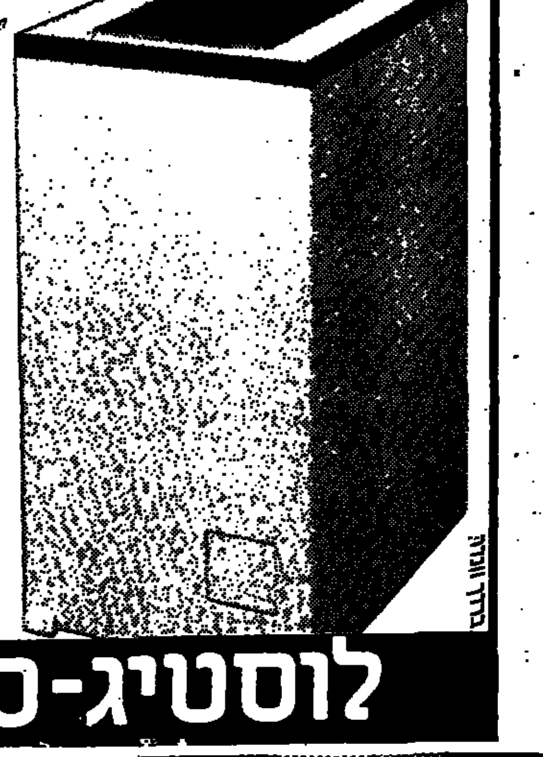

● שנתיים אחריות ● אספקה מיידית

בני ברק: סלון המרכז, רח' ירושלים 12 טל. 03-702153

ירושלים: לוסטיג, רח' שטראוס 29 טל. 02-222946

לוסטיג-סלון המרכז

סוף סוף הגיעה הקלטת **"צלילי־ילדות 2"**

הקלטת שהכל מצפים לה!!!

שירי חינוך לילדים: ★ רופא כל חולים ★ הכותל ★ שבת חג ומועד ועוד...

קלטת שתוסיף שמחת חג לכל בית, לגדולים ולקטנים

קלטת שאין לה מתחרים!!!

מאת הריתמוסיקאית צ. איגל בחסות מפעלי חינוך "אור לאה"
ניתן לרכוש קלטות במשלוח בגוביינא בטלפון: 741657 533882

בבני ברק: אלי ביתן הצילום, ר' עקיבא 102, 03-700183

להשיג בירושלים בכל הכוכב, המרכז לקסטות שטנים ובלי נגינה, רח' יחזקאל 8 02-272842

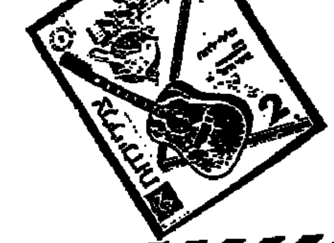

מרכז — 02-245044

אינסטלטור יעקב

תיקוני מים וביוב

מחירים נוחים

טל' 03-799965

הנהלת חשבונות וכתבנות לומדים

בי"ס חרדי לפקידות

ב"ב: ר' עקיבא 56 טל. 03-702864
ירושלים: צפניה 41 טל. 02-821311
חיפה: רמת ויז'ניץ טל. 04-661534

הספר הנפלא שמצא מסילות ללבם של הפעוטים

"החינוך הטהור"

להשיג בחנויות הספרים

קורס לסריגת יד

קבוצות למתחילות ומתקדמות. לימוד יסודי ע"י בעלת נסיון רב

כ"כ הוראות לסריגת יד טל: 03-701740

לכולל חשוב ע"י בני־ברק

(הסעה)

נותרו 3 מקומות פנויים

תוכנית הכולל: הספק וחזרות

פרטים בטל: 03-772395

פונססטיק פלסטיק

שמירת הריהוט לשנים

ציפויי ניילון

לספות, כורסאות וכסאות

עבודה מומחית

02-810072
02-525701

"סלע"

הובלת מזיקים, רשיון משרד הבריאות 187, עם ריח ובלי ריח, ללקוחות ללא הוצאת כלים.

03-494936

מהיר ירושלים

285104 285103

נסיעות וטיולים מודרכים לאחר החג

1. מערת הנטיפים ביום א' ב־2.00.
2. שדה תעופה עטרות, פארק גילה ביום א' מ־2.00.
3. - חברון, בריכת שלמה, קבר רחל, שמעון הצדיק, שמואל הנביא, ביום ראשון וביום שני מ־1.15.
4. מירון, צפת, אבנית, עמוקה, טבריא ביום שני כ"ד תשרי בשעה 8.15.
5. רמת הגולן והסביבה ביום שלישי כ"ה תשרי בשעה 7.30.
6. מצדה, עין גדי ים המלח ביום שלישי כ"ה תשרי בשעה 9.00.
7. סחם הר־חברון, ערד, כולל מערת הקמח ביום רביעי בשעה 8.00.

ההרשמה במשרד פתוח עד 10.00 בלילה רצוף גם במוצאי החג.

(היום רק בין 9.00-12.00)

חמד בי"ס להנהלת חשבונות

נמשכת ההרשמה

לקורס הנה"ח לנשים סוג 2־1
הנה"ח נשים סוג ג'
הנה"ח גברים סוג 2־1

ברמה מורחבת והכנה לבחינות ממשלתיות שיפתח אי"ה מיד לאחר החג

מספר המקומות מוגבל. פרטים והרשמה במשרד בני ברק, רח' ירושלים 16 טל. במשרד 788955 ובערב טל. 785089

מיני לונה פארק במרכז כלל

חויה לכל המשפחה

ביום א' פתוח בפעם האחרונה עד חנוכה אי"ה

אנו מודים לאלפי הילדים שבאו לבקר בחול המועד

אוהדת נכבדה!

הנך מוזמנת לערב מהנה

למען ישיבת **"שפתי־צדיק"** בחצור הגלילית

שיתקיים אי"ה במוצאי־שבת פר' בראשית בשעה 7.30 בערב ליד שולחנות ערוכים

באולמי **"היכל הפאר"** ת"א

דברים:

הרב **אשר נייהוז** שליט"א ראש הישיבה

הגב' **יפה מנדל** תחי' מלונדון

תכנית עשירה ומגוונת בלתי שגרתית

מחזמר נפלא ורב לקח

אגורה אחת וחלודה הרבה

★ תזמורת תנעים את הערב ★

הגרלת פרסים יקרי ערך

הסעה חזור לבני־ברק מובטחת

כרטיסים להשיג:
"שטיצברג", רח' ר' עקיבא 90 בני ברק
"אפנה בסדקית" רח' ר' עקיבא 67 בני־ברק
"ידיד המזוזה התיכון" רח' הזון־איש 2 בני־ברק
"משפחת קוזק, שד' רוטשילד 101, תל אביב

הביקור משתלם!

השקל אצלנו שווה יותר!!!

"ביד לישראל קנית כסף וזמן חסכת!"

ר' יעקב 27 בני־ברק

למכירה וילה בערד

200 מ"ר בנוי + דונם גינה ובוסתן עם או בלי רהוט.

הצעות מחיר אפשר להגיש עד 30.11.86
בצרוף שיק בנקאי על סך 5% לסכום ההצעה,
אשר יוחזר במקרה במידה וההצעה לא תתקבל

לקבלת פרטים: טל 03/814083
057/958459

משה לויט עו"ד